

Nuorison hyvinvointi Suupohjan seutukunnassa

Tuuli Laitila
Sosiologian pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos
Toukokuu 2008

TAMPEREEN YLIOPISTO

Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos

LAITILA, TUULI: Nuorison hyvinvointi Suupohjan seutukunnassa

Pro gradu –tutkielma, 85 s., 25 liites.

Sosiologia

Toukokuu 2008

Tutkimuksen tavoite on kaksijakoinen: yhtäältä on pyritty kuvaamaan eteläpohjalaisen Suupohjan seutukunnan (Isojoki, Jurva, Karijoki, Kauhajoki ja Teuva) nuorten hyvinvointia, ja toisaalta löytämään tekijöitä, joiden avulla voitaisiin ennustaa nuorten sosiaalistumista seutukuntaansa. Oletuksena on, että näitä tekijöitä vahvistamalla saadaan nuoret viihtymään kotiseudullaan, mikä osaltaan hidastaa alueen negatiivista väestönkehitystä. Akateemisen opinnäytteen lisäksi tutkimuksella on siis myös pragmaattinen ulottuvuus: tutkimus on osa Suupohjan seutukunnan nuorisopoliittista strategiaa. Tutkimustasona on nimenomaan seutukunta, eikä esimerkiksi kunnallisen tason tarkasteluja tehdä kuin joissain paikoin havainnollistamissyistä.

Tutkimuksen näkökulma on sosialisatio- ja hyvinvointiteoreettinen. Hyvinvointiteorioista tutkimuksen viitekehyksenä toimii Erik Allardtin teoria hyvinvoinnin ulottuvuuksista, jonka mukaan hyvinvointiin kuuluu paitsi riittävä elintaso (*having*,) myös yhteisyyssuhteet (*loving*) ja mahdollisuus itsensä toteuttamiseen (*being*).

Aineisto kerättiin postikyselyllä, johon valittiin satunnaisotoksella kuntien suhteellisten osuuksien mukaan 800 15 – 25-vuotiasta nuorta. Kato muodostui kuitenkin hyvin suureksi, ja lomakkeita saatiin takaisin vain 229, vastausprosentin ollessa 29. Tutkimuksen yleistettävyyttä on siis varsin heikko. Kuvailevalla tasolla nuorten hyvinvointia tarkastellaan perustilastomenetelmillä: suorilla jakaumilla sekä ristiintaulukoimalla eri hyvinvoinnin mittareita iän (yli ja alle 20-vuotiaat), koulutustason (peruskoulu/lukio) ja sukupuolen suhteen.

Seutukuntaan kuulumista ennustavia tekijöitä aineistosta etsitään logistisen regressioanalyysin avulla. Tutkimuksen kuluessa kävi kuitenkin ilmi, että seutukunta varsin uutena alueellisena yksikkönä näyttäytyy vielä varsin epämääräisenä, eikä suoraan seutukuntaan kuulumista ennustavaa mallia pystytä rakentamaan. Jonkinlaisen mallin aikaansaamiseksi oli lopulta etsittävä niitä tekijöitä, joiden avulla voitaisiin ennustaa sitä, että vastaaja kokee kuntansa mukavaksi. Esille nousivat taloudellinen tilanne, harrastusmahdollisuudet, suhteet vanhempiin, omillaan asuminen, kokemus terveydentilasta sekä vaikutusmahdollisuudet.

Vaikka malli on selitysvoimaltaan varsin heikko, vahvistaa se omalta osaltaan näkemystä siitä, että pelkästään elintason osatekijät eivät riitä takaamaan hyvinvointia. Tärkeiksi nousevat myös itsensä toteuttamista ja yhteisyyssuhteita mittaavat muuttujat. Suhteita vanhempiin lukuun ottamatta malliin mukaan tulleet muuttujat ovat myös sellaisia, että niihin voidaan poliittisilla toimenpiteillä pyrkiä vaikuttamaan, joten ne toimivat jatkossa Suupohjan seutukunnan vuoteen 2015 ulottuvan nuorisopoliittisen strategian kulmakivinä - kriittisinä menestystekijöinä.

Alkusanat

Pro gradu –projektini tarkoitus on ollut nuorisopoliittisen strategian laatiminen eteläpohjalaiselle Suupohjan seutukunnalle. Projekti on jakautunut kahteen osaan: yhtäältä strategian empiiriseen ja teoreettiseen perustaan sekä toisaalta varsinaisen strategian ja toimeenpanosuunnitelmien laatimiseen. Tämä raportti on työn empiirinen osa. Strateginen osuus on tästä raportista jätetty pois. Koko projektin laajuus on pakottanut myös muihin rajauksiin: 15 – 25-vuotialta postikyselynä kerätyn aineiston lisäksi seutukunnassa tehtiin alueen 6. – 8. - luokkalaisille koulukyselynä toteutettu suppeampi selvitys koskien vapaa-aikaa ja harrastuksia, päihteiden käyttöä sekä terveyttä ja henkistä hyvinvointia. Tässä tutkielmassa aineistona on kuitenkin käytetty vain vanhempien, 15 – 25-vuotiaiden nuorten vastauksia.

Näin laaja työ ei olisi ollut mahdollinen ilman yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa. Haluankin tässä yhteydessä mainita kiitokset ensinnä työn teettäneen Suupohjan seutukunnan nuorisotoimille, joiden kanssa yhteistyössä koko projekti ja erityisesti sen strateginen osuus toteutettiin.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu tukea *Suomen Kulttuurirahastolta*, mistä suuret kiitokset.

Käytännön toteutustyötä ovat osaltaan helpottaneet varsin mittavan ja hankalan aineiston tallentamisesta huolehtinut Pentti Kiljunen ja *Yhdyskuntatutkimus Oy*, sekä työtä ohjannut Tampereen yliopiston sosiologian professori Matti Alestalo, jota haluan kiittää tutkimuksen kuluessa saamistani neuvoista ja tuesta.

Kaikipuolisesta tuesta ja mittavan projektini aikana osoittamastanne kärsivällisyydestä haluan kiittää myös perhettäni: kiitos, Imö! Kiitos, Timo! Kiitos, Ämö! Erityiskiitoksen haluan esittää puolisololleni Anssi Lahtiselle, joka on tutkimusprojektini aikana paitsi antanut arvokasta tukeaan ja hyviä kommenttejaan, myös todistanut omaavansa lehmän hermot. Kiitos, Miäs!

Tampereella 18.5.2008

Tuuli Laitila

Sisältö

<i>1 Luvattu maa?</i>	<i>1</i>
<i>2 Nuorison hyvinvoinnin tutkimisesta</i>	<i>4</i>
2.1 Nuorisotutkimuksen klassikoita	4
2.2 Suomalainen nuorisotutkimus	7
2.3 Oman tutkimuksen lähtökohdista	13
<i>3 ”Kaikki ne on katunu jotka täältä on lähteny...”</i>	<i>23</i>
3.1 Sosialisatio	23
3.2 Paikka	26
3.3 Hyvinvointi	28
<i>4 ”Tairetahan olla Härmän asemalla, kunoon verta seinäs!”</i>	<i>32</i>
4.1 Etelä-Pohjanmaa	32
4.2 Suupohja	35
<i>5 Tutkimusaineisto</i>	<i>38</i>
5.1 Tutkimusongelma	38
5.2 Tutkimusaineisto	39
5.3 Kadon analyysi	41
<i>6 Elintaso</i>	<i>44</i>
6.1 Toimeentulo	45
6.2 Asuminen	46
6.3 Koulutus	47
6.4 Työllisyystilanne	47
6.5 Terveys	50
<i>7 Yhteisöllisyys</i>	<i>53</i>
7.1 Paikallisyhteisyys	54
7.2 Perheyhteisyys ja ystävyysuhteet	57
7.3 Luottamus	58
<i>8 Itsensä toteuttaminen</i>	<i>61</i>
8.1 Vapaa-aika ja harrastukset	62
8.2 Osallistuminen ja vaikuttaminen	63
<i>9 Hyvinvoinnin mittaaminen nuorisopoliittisen strategian apuvälineenä</i>	<i>65</i>
9.1 Logistinen regressioanalyysi	66
<i>10 Yhteenveto ja diskussio</i>	<i>74</i>
<i>Lähteet</i>	<i>80</i>

*Ja Väinämöinen sanoi:
”Pohjanmaa on Suomen luvattu maa”.
Mutta Elias sensurootti Väinämöösen sanat
– Kalevalasta ei löydy mainintaa
luvatusta maasta.*

- Heikki Hemminki¹ -

¹ Äänikirja, kirjallinen muoto tekijän.

1 Luvattu maa?

Eteläpohjalaisuuden voidaan sanoa elävän tällä hetkellä jonkinlaista renessanssia: hiihtäjälegenda, nykyinen kansanedustaja Juha Mieto, on saanut jo ennen edustajan uraa toimia milloin minkäkin valtakuntaa kuohuttavan tapauksen kommentaattorina Kurikan murteellaan. Extreme Duudsonit levittävät omalta osaltaan pohjalaisen miehen mallia niin Suomessa kuin maailmalla. Musiikin saralla Lauri Tähkä ja Elonkerjuu tuo talonpoikaista elämäntapaa rytinällä yleiseen tietoisuuteen, ja hehkuttaapa takavuosien teinisuosikkibändi Klamydiakin Pohjanmaalla olemisen hienoutta.

Myös eteläpohjalainen runoilija maalaa edellä kotimaakunnastaan myyttistä kuvaa, joka vertautuu, ei enempää eikä vähempää kuin Raamatun Kaanaanmaahan, juutalaisten luvattuun maahan. Kalevalasta ei kuitenkaan runoilijan mukaan teoksen koonneen Lönnrotin sensuroinnin vuoksi löydy mainintaa luvattuna maasta. Myös tosielämässä Pohjanmaan näkeminen luvattuna maana vaatii suurempia tai vähintään pienempiä salmiakinmuotoisia silmälaseja.

Koko Suomi on tulevaisuudessa melkoisten haasteiden edessä, mutta monin paikoin kehitys Etelä-Pohjanmaalla on muuta maata kiivaampaa. Muiden muassa väestö ikääntyy ja muuttaa alueelta pois kasvukeskuksiin maan keskitasoa nopeammin. Erityisesti Etelä-Pohjanmaan muuttoliikettä selittää koulutukseen hakeutuvien nuorten poismuutto.

Nuorten hyvinvointiin ja alueellaan viihtymiseen panostaminen erityisesti ns. periferia-alueilla, kasvukeskusten ulkopuolella, onkin alueiden kehittymisen ja hengissä säilymisen kannalta elintärkeä haaste. Lainsäätäjät ovat myös havahtuneet tulevaisuuden uhkakuviin, ja vuonna 2006 voimaan tulleen nuorisolain tavoitteena on paitsi tasavertaisten mahdollisuuksien turvaaminen, myös nuorten vetäminen aktiivisesti yhteiskuntaan ja työelämään.

Suomalainen työelämä on kulkemassa kohti ennen näkemätöntä murrosvaihetta. On ennustettu, että niin sanottujen suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä Suomen työelämästä poistuu vuosien 2010 ja 2030 välisenä aikana noin 400 000 työntekijää. Tämä asettaa nuoret melkoisen haasteen eteen. Entistä pienempi työikäisten joukko huolehtii pian entistä suuremmasta työelämän ulkopuolisesta väestönosasta. Väestön keski-ikänsä nousun ja työmarkkinoilta poistumisen myötä palvelurakenne muuttuu aiempaa vanhuspainotteiseksi, ja julkisen hallinnon rahoituspohja murenee entisestään.

Suomessa kunnat ovat perinteisesti huolehtineet asukkaidensa hyvinvoinnista ja palvelujen järjestämisestä, mutta viimeistään käynnissä olevien demografisten muutosten myötä on käynyt selväksi, että yhä useampi kunta joutuu turvautumaan naapurikuntien apuun joko seutuyhteistyötä tiivistämällä tai jopa liittymällä niihin osittain tai kokonaan. Kuntien määrä onkin supistumassa huomattavasti: vuoden 2008 alussa Suomessa oli kuntia 415, mutta määrä tulee vähenemään vuoden 2009 loppuun mennessä yli kuudellakymmenellä. Käynnissä olevan kunta- ja palvelurakennemuutoksen (PARAS) toivotaan lisääntyvän seutuyhteistyön myötä johtavan paitsi entistä taloudellisempiin ja tehokkaampiin palveluihin, myös ideaalitapauksessa vahvan alueidentiteetin syntymiseen.

Hallinnon tarpeisiin mukautettu muutos hämärtää alueiden rajoja, ja yhdessä kokonaisvaltaisen maailmanlaajuistumiskehityksen, globalisaation, kanssa hämmentää ihmisten identiteettiä, ja erityisesti sen paikallista ulottuvuutta. Paikan merkitys identiteetille ei olekaan enää itsestäänselvyys. Selvältä kuitenkin tuntuu, että taatakseen elinvoimaisuutensa alueiden on entistä enemmän keskityttävä asukkaidensa ja erityisesti tulevaisuuden veronmaksajien – nuorten – kaikinpuoliseen hyvinvointiin. Hyvinvoiva nuori todennäköisemmin viihtyy paikassaan.

Tämän tutkimuksen ”paikka” on eteläpohjalainen Suupohjan seutukunta. Pyrkimyksenä on paitsi kuvata nuorten suupohjalaisten hyvinvointia, myös löytää niitä hyvinvoinnin tekijöitä, joilla voitaisiin turvata nuorten jääminen kotiseudulleen ja sitä kautta säilyttää seutukunnan elinvoima. Tutkimustasona on nimenomaan seutukunta varsin uutena alueellisena yksikkönä, ja tutkimus on toteutettu seutukunnan tilauksesta. Näkökulma onkin ennen kaikkea seutukunnallisissa nuorisotoimijoissa sosialisatioagentteina: siinä, miten seutukunta voi saada aikaan entistä suurempaa alueeseen sosiaalistumista. Tutkimuksen tavoitteena voidaankin pitää sellaisten keinojen löytämistä, jossa nuoret saataisiin tuntemaan aluettaan kohtaan sellaista yhteenkuuluvuutta, jossa voitaisiin todeta pohjalaisen sanonnan, ”paukahruksen”, mukaan todeta:

”Komiaa tuloo oltua, ku tiätää miston kotoosin”.

Tutkimus etenee siten, että luvussa 2 luodaan katsaus muutamiin nuorisotutkimuksen klassikoihin ja tutkimusalan kehitykseen sekä maailmalla että Suomessa. Luvussa pohditaan tarkemmin tutkielman lähtökohtia ja niitä suomalaisessa yhteiskunnassa jo tapahtuneita ja tulevaisuudessa tapahtuvia muutoksia, jotka tutkimuksen tarpeeseen ovat vaikuttaneet. Luvussa 3 esitetään

tutkimuksen teoreettista perustaa. Yhteisöön sosiaalistumisen ja paikan problematisointien kautta edetään hyvinvointiteoreettiseen tarkasteluun, jota tässä tutkimuksessa edustaa Erik Allardtin teoria hyvinvoinnin kolmesta ulottuvuudesta. Luvussa 4 tarkastellaan Etelä-Pohjanmaata ja Suupohjan seutukuntaa tutkimuskohteina sekä niitä haasteita, joita maakunnalla ja seutukunnalla on ennusteiden mukaan edessään. Empiirinen osuus alkaa luvusta 5. Aluksi tarkennetaan tutkimuksen tavoitetta ja tutkimusongelmaa sekä esitellään tutkimusaineisto. Luvuissa 6 - 8 luodaan kuvaa Suupohjan nuorten hyvinvoinnista ja elinoloista hyvinvoinnin eri ulottuvuuksilla, minkä jälkeen luvussa 9 tarkastellaan hyvinvoinnin tutkimista osana nuorisopoliittista strategiaa sekä etsitään niitä tekijöitä, joilla nuorten sosiaalistumista seutukuntaansa voitaisiin ennustaa.

2 Nuorison hyvinvoinnin tutkimisesta

Nuoriso on tutkimuksissa nähty näkökulmasta riippuen joko ongelmana tai yhteiskunnan valoisa tulevaisuutena (Puuronen 2006). Olennaista kuitenkin on, että nuorisotutkimus on sekä kansainvälisesti että Suomen mittakaavassa kiinnittynyt varsin vahvasti yhteiskunnallisiin murroksiin. Näitä murroksia ja niiden vaikutuksia nuorisotutkimukseen tarkastellaan tässä luvussa esittelemällä joitakin keskeisiä nuorisotutkimuksia sekä tutkimussuuntauksia ensin kansainvälisellä tasolla, minkä jälkeen siirrytään suomalaiseen nuorisotutkimukseen. Suomalaisen nuorisotutkimuksen tarkastelun yhteydessä tarkastellaan myös niitä tieteellisiä paradigmoja eli tutkimussuuntauksia tai koulukuntia, jotka ovat vaikuttaneet suomalaiseen nuorisotutkimukseen. Tärkeimmät yhteiskuntatieteelliset paradigmat ovat positivistinen, realistinen ja konstruktivistinen paradigma (Puuronen 2006, 202). Luvun lopuksi tarkastellaan myös tarkemmin niitä tekijöitä, jotka tällä hetkellä ovat vallitsevia suomalaisessa yhteiskunnassa ja luoneet tarpeen myös tälle tutkimukselle.

2.1 Nuorisotutkimuksen klassikoita

Nuorisosta ja nuoruuden historiasta on tutkijoiden piirissä käyty vilkasta keskustelua. Varsin usein nuoruus kuitenkin liitetään modernin yhteiskunnan alkuhämäriin, mitä on perusteltu sillä, että ranskalaisen valistusfilosofi Rousseau väitetään ensimmäisenä käyttäneen nuoruuden käsitettä 1770 – luvulla. Näkemyksen kiteytti amerikkalainen sosiologi Frank Musgrove vuonna 1965 näin: ”Nuoruus keksittiin samaan aikaan kuin höyrykone. Jälkimmäisen keksi Watt vuonna 1765 ja edellisen Rousseau vuonna 1762. Nuoruuden keksittyään yhteiskunnan oli ratkaistava kaksi ongelmaa: minne ja miten sijoittaa nuori yhteiskuntajärjestelmään ja kuinka saada hänet käyttäytymään asemansa mukaisesti.” (Musgrove 1965 Puuronen 2006, 22 mukaan.)

Vaikka nuoruus ja nuoriso käsitteinä ovatkin siis vanhempaa perua, tehtiin ensimmäiset klassikoina pidettävät nuorisotutkimukset USA:ssa Chicagon yliopiston sosiologian laitoksella 1920 – luvulla. Laitoksen sisällä muodostui 1910 – luvulla varsin mittavaa mainetta niittänyt Chicagon koulukunta, jonka merkittävin kausi ajoittuu vuosiin 1915 – 1935. Tutkimuksissa keskityttiin nuorisojengeihin kaupunkikulttuurin lieveilmiöinä. Merkittävimpänä Chicagon koulun tutkimuksena nuorisotutkimuksen saralla on pidetty Frederick M. Thrasherin vuonna 1927 julkaistua teosta *The Gang*.

Vaikka Thrasher tutkimusryhmineen keskittyikin tutkimuksessa Chicagon jengeihin, oli kyseessä myös kaupunkisosiologinen tutkimus jengimaasta. Thrasher apulaisineen oli kiinnostunut jengeistä yhtenä inhimillisen elämän muotona, ja tutkimusta tehtiin intensiivisellä osallistuvalla havainnoinnilla sekä haastatteluilla. Thrasherin (1960, 57; suom. ks. esim. Puuronen 2006, 72) mukaan jengi on

”(...) alueellinen ryhmä, joka alun perin muodostuu spontaanisti ja joka integroituu myöhemmin konfliktien kautta. Jengille ovat luonteenomaista seuraavat käyttäytymismuodot: face-to-face –tapaamiset, kuljeskelu, liikkuminen tilassa erillisenä yksikkönä, konfliktit ja suunnittelu. Kollektiivisen käyttäytymisen tuloksena syntyy traditioita, jäsenten reflektion ulottumattomissa oleva sisäinen rakenne, ryhmän jäsenten keskinäinen lojaalius (esprit de corps), solidaarisuus, moraalit, ryhmätietoisuus ja kiinnittyminen tiettyyn paikalliseen alueeseen.”

Konfliktien lisäksi jengien toimintoja olivat mm. uhkapeli, ryöstely, vandalismi, tupakointi ja alkoholinkäyttö. Thrasherin kuva nuorisosta muodostuikin varsin lohduttomaksi: jengit ovat merkki yhteiskunnallisten instituutioiden hajoamista ja sisäisestä rappeutumisesta. Nuoret (erityisesti miehet), jotka eivät löytäneet paikkaansa yhteiskunnassa, muodostivat jengejä, joiden toiminta oli vahingollista yhteisön kannalta. Nuoriso edustaakin Thrasherille levottomuuden ja sosiaalisten ongelmien aiheuttajaa, jota tulisi pystyä korjaamaan ja kontrolloimaan. (Thrasher 1960, 79; 82 – 101.)

Hieman lohdullisempaan näkemykseen päätyy vuonna 1943 julkaistussa tutkimuksessaan *Street Corner Society* niin ikään jengejä tutkinut W.F. Whyte. Hänen mukaansa jengit eivät ole tuloksia yhteiskunnan hajoamisesta, vaan ryhmien ja paikallisyhteisön toimintatavat ja arvot ovat samantyyppisiä. Ongelmia yhteiskunnalle sen sijaan aiheuttaa se, että jengit, jotka edustavat ja puolustavat oman yhteisönsä arvoja, asettuvat muun yhteiskunnan arvoja vastaan. (Whyte 1993, 273.) Whyten tutkimusmenetelmä oli osallistuva havainnointi, ja hän kuvaakin tutkimuksessaan tarkasti myös kentälle pääsyä (emt., 279 – 373). Tutkija asui kolme vuotta amerikkalaisen suurkaupungin slummissa italialaisperheessä, ja hän pääsi jäseneksi italialaisjengiin. Tutkimuksensa kuluessa Whyte huomasi, että italialaisia syrjittiin amerikkalaisesta yhteiskunnasta ja he olivat uskollisia omalle kulttuurilleen. Tämä esti tai ainakin vähensi sekä paikkaan liittyvää

(horisontaalista) että sosiaaliseen asemaan liittyvää (vertikaalista) liikkuvuutta. (Whyte 1993, 272 – 276.)

Kolmas amerikkalaisen sosiologisen nuorisotutkimuksen klassikko on August Hollingsheadin teos *Elmtown's Youth*, joka julkaistiin vuonna 1949. Toinen versio ilmestyi vuonna 1975 nimellä *Elmtown's Youth and Elmtown reviseted*. Elmtown on salanimi kaupungille, jossa Hollingshead asui ja teki kenttätutkimustaan vuosina 1941 ja 1942. Hollingsheadin kiinnostuksen kohteena oli se, miten yhteisö organisoii ja kontrolloi high school – ikäisten nuorten käyttäytymistä (Hollingshead 1975, 7). Tutkimuksensa kuluessa Hollingshead pyrki löytämään nuoruudelle sosiologisen määritelmän, ja tuli seuraavaan tulokseen: ”Sosiologisesti nuoruus on elämänjakso, jolloin yhteiskunta, jossa ihminen elää, ei pidä häntä enää lapsena mutta ei myöskään salli hänelle aikuisen statusta, rooleja ja toimintoja” (emt., 5). Hollingsheadin näkemyksen mukaan fysiologisilla ja psykologisilla tekijöillä on kyllä merkitystä nuorten käyttäytymiselle, mutta niiden vaikutus ja merkitys nuorten toimintaan on kulttuurisesti määräytynyt. Esimerkiksi puberteetti tietynä ihmisen kehitysvaiheena ei voi määrittää nuoruutta, sillä puberteetin kesto, muoto ja sisältö vaihtelevat eri yhteiskunnissa ja kulttuureissa. Hollingsheadin mukaan käyttäytyminen nuoruudessa on riippuvaista paitsi yhteiskunnasta myös yksilön asemasta sosiaalisessa rakenteessa. Tutkimuksensa tuloksena Hollingshead päätyikin esittämään, että nuorten toiminta määräytyy pitkälti heidän perheensä sosiaalisen aseman mukaan. Tämä näkyy mm. siinä, että nuoret seurustelivat usein samasta yhteiskuntaluokasta peräisin olevan kanssa, ja myös työssäkäynti oli sosiaaliluokasta riippuvaista siten, että yläluokkien nuoret kävivät alempien luokkien nuoria harvemmin työssä. Myös koulumenestys oli yhteydessä luokkataustaan. Kolmekymmentä vuotta ensimmäisen tutkimuksensa jälkeen Hollingshead palasi Elmtowniin ja teki samantyyppisen tutkimuksen, jonka mukaan nuorten sosiaalisen taustan ja toiminnan suhde oli säilynyt melko lailla muuttumattomana. (Hollingshead 1975, 6 – 7; 383 – 388.)

Luvun alussa esitettiin näkemys, jonka mukaan nuoruuden ja nuorison synty kytkeytyy nimenomaan modernin teollisuusyhteiskunnan kehitykseen. Modernisaatioteoriaan nuorisoteoriaansa perustaa esimerkiksi amerikkalainen sosiologi Talcott Parsons, jonka mukaan modernia yhteiskuntaa luonnehtii varsin nopea muutos ja siirtymä uuteen yhteiskunnalliseen muotoon. Tämä muutos yhtäältä avaa ihmisille uusia mahdollisuuksia mutta toisaalta sen myötä myös ilmaantuu uusia haasteita ja vaaroja. Parsonsin alkaessa kehittää teoriaansa 1900 – luvun puolivälissä yhteiskunnan keskeisiä piirteitä Yhdysvalloissa olivat urbanisoituminen ja industrialismi –

hyödykkeiden massatuotanto ja -kulutus – jotka saivat aikaan kotitalouksien kapitalisoitumisen. Lisäksi tyypillistä oli jatkuvasti monimutkaistuvan hallintokoneiston muodostuminen. Oman leimansa modernille yhteiskunnalle antaa myös sosiaalinen liikkuvuus: sekä asuinpaikkojen että sosiaalisen ja taloudellisen aseman vaihtuminen. Parsons kritisoi näkemystä siitä, että nuorten elämä modernissa yhteiskunnassa olisi nousseen elintason ja yhteiskunnallisen kehityksen vuoksi helpompaa kuin aiemmin. Päinvastoin hän oli sitä mieltä, että yhteiskunnan erilaistuminen saa aikaan entistä yksilöille entistä suurempia vaatimuksia esimerkiksi koulutuksen, vastuunkantamisen ja erilaisten taitojen suhteen. Parsons yrittikin etsiä vastausta siihen, miten nuoret reagoivat tai sopeutuvat muuttuvaan tilanteeseen. Vastauksena modernin yhteiskunnan haasteisiin hän näki nuorisokulttuurit, joissa ilmenevät nuorten ristiriitaiset pyrkimykset. Nuoret pyrkivät toisaalta täyttämään yhteiskunnan ja vanhempiensa odotukset, mutta toisaalta he kuitenkin kapinoivat niitä vastaan. Nuorisokulttuurit voivat Parsonsien mielestä olla luonteeltaan progressiivisiä (esim. kiinnostus musiikkiin, kirjallisuuteen ja teatteriin) tai regressiivisiä (esim. erityisesti urheilussa ilmenevä miehinen urhoollisuus, alkoholin käyttö ja seksi). Keskeistä nuorisokulttuureissa on pyrkimys löytää oma identiteetti tilanteessa, jossa vanhemmalta sukupolvelta ei saada enää suoraa ohjausta, selkeitä roolimalleja eikä yksinkertaista käsitystä yhteiskunnasta ja sen vaatimuksista. (Parsons 1964, 157 – 182.)

Parsonsien modernisaatioteoria on taustalla monissa nykyisinkin nuorisotutkimuksissa käytetyissä teoreettisissa lähestymistavoissa, jotka suurelta osin pohjautuvat johonkin modernisaatioteorian muunnelmaan. Esimerkiksi suomalaisessa nuorisotutkimuksessakin 1980 – luvulta lähtien vaikuttaneen alakulttuuritutkimussuuntauksen lähtökohtana pidettiin Parsonsien ajatusta nuorisokulttuureista reaktionä yhteiskunnalliseen muutokseen. (Ks. esim. Puuronen 2006, 86.)

Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin suomalaista akateemista nuorisotutkimusta sekä siinä tapahtuneita paradigmaattisia muutoksia

2.2 Suomalainen nuorisotutkimus

Suomessa akateemisen nuorisotutkimuksen alku voidaan ajoittaa 1950 – luvulle. Vuonna 1953 julkaistiin Rafael Helangon väitöskirja *Turun poikasakit*, jonka kohteena oli nuorten vertaisryhmä ja toiminta niissä. Tutkimuksen taustalla olivat osittain Suomea sodan jälkeen vaivanneet nuorisongelmat: nuorten (erityisesti poikien) juopottelu, pikkurikosten tehtailu ja yleinen hulinointi.

Oman huolensa herätti myös tyttöjen epäsiiveellinen käytös. Sodan vaikutusta erityisesti poikiin on selitetty sillä, että pojille ei aina ollut tarjolla sosialisatiota tukevia roolimalleja, eivätkä äidit välttämättä pystyneet pitämään riittävästi kuria. Pelko nuorison demoralisoitumisesta johti nuorisjärjestöjen (esimerkiksi partion) toiminnan tehostamiseen ja sysäsi alkuun myös kansallisen ja paikallisen tason nuorisotyön. Nuorisotyön tavoitteeksi nähtiin nuorten integroiminen yhteiskuntaan.

Ensisijaisesti Helangon tutkimus on kuvaileva: siinä kuvaillaan monipuolisesti poikasakkien syntyä, kehitystä ja rakennetta sekä niiden välisiä suhteita ja alueita. Myös jäsenten muita harrastuksia ja toimintaa, erityisesti rikollisuutta, kuvataan. Lisäksi Helanko kehittää nuorisosakkeja koskevaa teoriaa vertailemalla omia tuloksiaan mm. Thrasherin, Whyten ja Hollingsheadin tutkimusten tuloksiin. Hän tarkasteli mm. sakki-ikää, sakin jäsenmäärää, sakin alueen kokoa sekä sakin muodostumiseen vaikuttavia seikkoja (poikien ikä, ympäristö- ja ekologiset tekijät). Helanko ei tarkastele poikia itsenäisinä toimijoina vaan nimenomaan sakin jäsenenä, joiden toimintaa määräävät joko ryhmätoimintaa tai ihmisiä biologisina olentoina sitovat säännönmukaisuudet. Sakit ovat riippuvaisia ympäristöstään ja poikien käytös voidaan palauttaa universaaleihin, biologisperäisiin säännönmukaisuuksiin. Esimerkiksi sekä sakkien muodostumista että niiden hajoamista Helanko selittää poikien iällä: sakit muodostetaan 10-vuotiaana, ja niissä toimiminen lopetetaan viimeistään 16-vuotiaana. Sakkien kehitystä ja erilaisuutta Helanko selittää ympäristötekijöillä. (Puuronen 2006, 204 – 207.)

Kolme vuotta Helangon tutkimuksen jälkeen, vuonna 1958, julkaistiin tutkimusryhmän Allardt, Jartti, Jyrkilä ja Littunen tutkimus *Nuorison harrastukset ja yhteisön rakenne*. Tutkimuksen tarkoitus oli kaksijakoinen (emt., v): ”Ensinnäkin sen tehtävänä on antaa tietoja Suomen nuorison harrastuksista, vapaa-ajan vietosta ja nuorten muodostamista sosiaalisista ryhmistä. Toiseksi olemme pyrkineet aineistomme puitteissa todentamaan eräitä yleisiä sosiaalista osallistumista koskevia hypoteeseja”. Tutkimuksen tavoite oli ensimmäisenä suomalaisen nuorisotutkimuksen historiassa kuvata koko Suomen nuorisoa, ja otanta suoritettiin kahdessa osassa. Ensin valittiin satunnaisotannalla tutkimukseen mukaan tulevat kunnat, ja sen jälkeen kuntien sisältä satunnaisotannalla mukaan tulevat nuoret. Näin otokseksi saatiin 1578 10 – 29-vuotiasta suomenkielistä nuorta 92 kunnasta. (Allardt et. al. 1958, 3; 212.)

Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivisia metodeja. Aineisto kerättiin standardoituja monivalintatehtäviä sisältävällä haastattelulomakkeella, ja vastauksia analysoitiin perustilastomenetelmillä: suorilla jakaumilla ja ristiintaulukoinneilla. Kiinnostuksen kohteena oli paitsi vapaa-ajan harrastusten useus (iän, sukupuolen ja sosioekonomisen taustan mukaan) ja yhteys muihin sosiaalisiin tekijöihin, myös harrastusten suhde toisiinsa. Vapaa-ajan viettomuodot jaettiin neljään ryhmään: 1) formaalisiin ryhmiin (yhdistykset jne.) kuuluminen, 2) informaalisiin ryhmiin (sakit, ystävyyspiirit jne.) kuuluminen, 3) osallistuminen toimintaan, joka ilmentää yhdessäoloa, mutta ei edellytä ryhmiin kuulumista (elokuvissa käynti, kirkossa käynti, ravintoloissa istuskelu jne.) sekä 4) yksinäisharrastukset (lukeminen, askartelu jne.). (Emt., 4 – 5.) Harrastusten yleisyyteen vaikuttavat tekijät tutkimusryhmä jakoi kahteen ryhmään: osallistumiseen pakottavat tekijät (*pakotteet*) sekä osallistumista estävät tekijät (*esteet*). Tärkeimpinä pakotteina nähtiin yleisinhimillisiksi luonnehditut tarpeet (ennen kaikkea seurallisuus, turvallisuus ja itsetehostus) sekä sosiaalisissa ryhmissä vallitsevat normit. Eri sosiaalisten ryhmien normit voivat kuitenkin olla ristiriidassa keskenään, ja tutkimuksessa pyrittiinkin selvittämään ristiriitaisten normien paineessa elävien, ns. marginaali-ihmisten, harrastustoiminnan aktiivisuutta ja passiivisuutta. Tärkeimpinä esteinä pidettiin taloudellisia ja sivistyksellisiä seikkoja. (Emt., 10 – 14.)

Kenties keskeisimpänä tutkimuksen tuloksena voidaan pitää havaintoa siitä, että lähes kaikki osallistumis- ja harrastusmuodot ovat riippuvaisia toisistaan. Näin tutkimusryhmä hylkää väitteen siitä, että ns. ”huonot” harrastukset estäisivät ns. ”hyviin” harrastuksiin osallistumista. Päinvastoin harrastusten kasautumista tarkasteltaessa havaitaan, että hyviin harrastuksiin osallistuvilla nuorilla on tilastollisesti useammin myös huonoina pidettyjä harrastuksia. Esimerkiksi järjestöihin kuuluminen korreloi positiivisesti mm. alkoholinkäytön kanssa. Hyvien harrastusten suurimpana esteenä näyttäisikin huonojen harrastusten sijaan olevan harrastusten puuttumisena ilmenevä passiivisuus. (Allardt et. al. 1958, 71 – 73; 80 – 82.)

Puurosen (2006, 204) mukaan Helangon sekä Allardt ja tutkimusryhmän tutkimuksissa on havaittavissa suomalaisessa sosiologiassa toisen maailmansodan jälkeen tapahtunut paradigman muutos: westermarckilaisesta etnososiologiasta siirryttiin yhteiskuntatieteelliseen positivismiin eli kvantitatiiviseen tutkimukseen. Positivistisen paradigman ihanteellinen aineisto onkin kvantitatiivinen datamatriisi sekä erilaiset tilastot ja rekisteriaineistot. Aineisto kerätään standardisoidulla kyselylomakkeella ja analysoidaan tilastollisilla menetelmillä. Tutkimuksen tavoitteena on erilaisten ilmiöiden ennustaminen, kontrollointi ja selittäminen, johon pyritään

biologisilla, ekologisilla tai funktionaalisilla selityksillä sekä sosialisaatioteorian avulla. Suomalaisessa sosiologiassa positivistisen tutkimuksen kohteena ovat mm. yksilöiden arvot, asenteet, harrastukset mielipiteet ja etninen identiteetti. Tutkijan roolina positivistisessa paradigmassa on lähinnä pidättäytyvä akateeminen rooli tai poliittisten päätöksentekijöiden, kansan ja hallinnon palvelija – joskus myös muutoksiin pyrkivä intellektuelli. Puuronen 2006, 256 – 257.)

Varsinaisena yhteiskuntatieteellisen positivismin kultakautena Suomessa voidaan pitää ajanjaksoa 1950 – luvun lopulta 1980 – luvun alkuun. 1960 – luvulla suomalaisen yhteiskunnan rakenne muuttui vauhdilla, kun maatalousyhteiskunta muuttui vuosikymmenen aikana teollistuneeksi yhteiskunnaksi. Maa- ja metsätalous koneellistui, mikä johti työttömyyteen syrjäseuduilla. Perinteisten työpaikkojen väheneminen ja toisaalta uusien synty tehtaissa aiheuttivat paitsi laajan sisäisen muuttoliikkeen, myös Ruotsiin suuntautuneen muuttoliikkeen. 1960 – luvun kuluessa sosiaalivaltio laajeni, ja hyvinvointivaltion pohjaa luotiin, mikä johti yhteiskuntapolitiikan eri osa-alueiden suunnittelujärjestelmien kehittymiseen. Nuorisopoliittisen suunnittelun kehittymisen, nuorisotyölainsäädännön valmistelun ja toisaalta nuorten elinolosuhteissa tapahtuneiden muutosten ja nuorten yhteiskunnallisen aktiivisuuden myötä nuorisoa koskevan tiedon tarve kasvoi. 1960 – luvun puolivälissä aloitettiin kaksi varsin laajaa tutkimushanketta nuorisopolitiikan valmistelemiseksi: vuonna 1965 alkoi Valtion nuorisotyölautakunnan aloitteesta nuorisotutkimusprojekti, jonka tuloksena syntyi selvityksiä ja kirjallisuuskatsauksia nuorten alueellisesta sijoittumisesta, koulutus- ja työmahdollisuuksista sekä kuntien, järjestöjen ja seurakuntien nuorisotyöstä. Niin ikään vuonna 1965 aloitettiin Kansalaiskasvatuksen keskuksen toimesta projekti, jonka tehtävänä oli suunnitella nuorisopolitiikkaa 1970 – lukua varten. Näiden lisäksi vuonna 1966 asetettiin komitea, jonka tehtävänä oli selvittää nuorisotyön asemaa valtion ja kuntien hallinnossa. Tämän työn tuloksena säädettiin 1970 – luvulla esimerkiksi kunnallisia nuorisolautakuntia ja kuntien nuorisotyöhön annettavaa valtionapua sekä valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionapua koskevat lait.

Edellä esitetyissä suunnittelu- ja tutkimusprojekteissa nuoret nähtiin etupäässä yhteiskunnallisten sosialisaatioagenttien toiminnan kohteena, ja projektien tarkoituksena oli sellaisen järjestelmän luominen, joka takaisi nuorten keskuudessa kehittyvän kypsän asenteen. Tämän nähtiin turvaavan yhteiskunnallisen vakauden ja jatkuvuuden, ja nuorisopolitiikan tehtäväksi asetettiin sellaisen nuorisopolitiikan kehittäminen, jonka puitteissa nuorista saataisiin tehtyä sellaisia, että he pystyvät toteuttamaan itseään niillä ehdoilla, joita yhteisö asettaa. Järjestelmän luomiseksi kehitettiin

sosiaali-indikaattorit², jotka osoittivat, missä määrin nuorten todellinen tilanne poikkesi toivotusta tilanteesta esimerkiksi asumisen, koulutuksen, työn, vapaa-ajan sekä poliittisen osallistumisen suhteen. (Puuronen 2006, 210 – 219.)

Yhteiskuntatieteellisen positivismin valtakausi alkoi hiipua 1970- ja 1980 – lukujen vaihteessa, mutta varsinaisen metodisen muutoksen voidaan katsoa tapahtuneen 1980 – luvun alussa, jolloin julkaistiin laadullisia tutkimuksia suomalaisten alakulttuureista ja arkielämästä. Metodisen muutoksen taustalla voidaan jälleen nähdä yhteiskunnallisia muutoksia, nuorisotutkimuksen kohdalla taustalla vaikutti erityisesti nuorisojärjestöjen (erityisesti poliittisten nuorisojärjestöjen) ja avoimen nuorisotyön kriisi. Järjestöjen jäsenmäärät ja aktiivisuus laskivat, ja avoimista nuorisotiloista näytti muodostuvan lähinnä ongelmaisten nuorten kokoontumistiloja. Järjestöistä irtaantunut ja vieraantunut nuoriso tuntui kaiken kaikkiaan luisuvan yhteiskunnallisen kontrollin ja ohjauksen ulkopuolelle: nuorison alakulttuuriset ryhmät kuten skinheadit, punkkarit ja hevarit nousivat julkisuudessa näkyvästi esiin 1970 – luvun lopulta lähtien, ja uudet liikkeet, kuten esimerkiksi Kojjärvi – liike, saivat runsaasti huomiota. Yleistä työttömyyskehitystä mukailleen myös nuorisotyöttömyys lisääntyi huomattavasti 1970 – luvun lopulla. Uusien ilmiöiden edessä myös nuorisotutkimuksessa tarvittiin uusia teoreettisia ja menetelmällisiä ratkaisuja. (Puuronen 2006, 229 – 230.)

Uusia teoreettisia näkemyksiä haettiin tähän realistiseksi kutsuttuun paradigman piirissä lähinnä (neo)marxismiin, feminismin, strukturalismiin ja alakulttuuriteorian suunnalta. Tutkimuksessa pyrittiin ilmiöiden selittämiseen, ymmärtämiseen, kritiikkiin ja emansipaatioon, erilaisista kahleista vapautumiseen, eikä kvantitatiivisia aineistoja ja menetelmiä nähty enää riittäviksi. Rinnalle nousivat myös kvalitatiiviset aineistot ja tutkimusmenetelmät, esimerkiksi kyselyt, haastattelut, havainnointi ja erilaiset etnografiset menetelmät. Tutkimusten kohteiksi tulivat yksilöt, nuorisoryhmät ja alakulttuurit, ja tutkijan pidättäytyvästä roolista siirryttiin tutkittavien puolustamiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. (Puuronen 2006, 256 – 257.)

Kolmas suomalaisen nuorisotutkimuksen paradigmaattinen murros ajoittuu 1980- ja 1990 – lukujen vaihteeseen, jolloin konstruktionistinen lähestymistapa tuli suomalaiseen nuorisotutkimukseen.

² Tätä työtä jatketaan tänäkin päivänä: opetusministeriön alaisen nuorisoasiainneuvottelukunnan (Nuora) tehtävänä on ylläpitää ja kehittää nuorten elinolojen indikaattoreita, jotka kuvaavat mm. työllisyyttä, työttömyyttä, terveyttä, koulutusta, asumista ja muuttoliikettä.

Konstruktionistisen perinteen mukaisesti huomio kiinnitettiin erityisesti nuorison tai nuoruuden kielelliseen tuottamiseen, mihin aikaisemmin oli kiinnitetty vain hyvin tai ei lainkaan huomiota. Paradigma saavuttikin nopeasti nuorisotutkimuksessa kuten muussakin ajan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa valta-aseman. Konstruktionistisen paradigman nousuun yhteiskuntatieteiden piirissä vaikuttaa niin sanottu kielellinen käänne, joka on näkynyt siten, että kielen on nähty olevan keskeinen maailman tuottamisen väline. (Puuronen 2006, 242 – 244.) Esimerkiksi Aapola (1999, 67) kiteyttää konstruktionistiseen paradigmaan kuuluvan diskurssianalyttisen näkökulman ydinajatuksen: ”[ajatus on] tarkastella tapoja, joilla kieli konstruoi, rajoittaa ja ohjaa ihmisten tapaa muodostaa käsityksiä maailmasta ja itsestään”. Keskeisiksi tutkimuskohteiksi muodostuivatkin nuorisoa koskevat diskurssit ja representaatiot, nuorten diskurssit ja keskustelut sekä nuorisokuvat, joita pyritään ymmärtämään sekä de- ja rekonstruoimaan. Aineistoina käytetään erilaisia litteroituja haastatteluja ja dokumentteja, joita analysoidaan jo mainitun diskurssianalyysin lisäksi keskustelun analyysillä sekä narratiivisen ja retorisen analyysin avulla. Akateemisen tarkkailijan roolin lisäksi tutkija voi ottaa moniäänisen rekonstruktion auttajan tai innostuneen osallistujan roolin. (Puuronen 2006, 256 – 257.)

Vaikka yhteiskuntatieteellisen positivismin hegemonia-aika onkin ohi, on sillä edelleen merkittävä sija suomalaisessa nuorisotutkimuksessa. 1990 – luvulla alkanut hyvinvointivaltion purkaminen ei ole ainakaan vähentänyt määrällisen, hallinnollisen tiedon kysyntää (Puuronen 2006, 234). Vuonna 1994 hallinto alkoi kerätä tietoa nuorten asenteista ja arvoista nopeilla selvityksillä, jotka perustuivat kyselyihin ja haastatteluihin. Laman myötä nuorisotyöttömyys oli kohonnut varsin korkeaksi, minkä pelättiin vievän nuorilta halun kouluttautua ja tehdä työtä. Vuodesta 1994 nuorisobarometreja on tehty säännöllisesti - alussa kaksi kertaa vuodessa, myöhemmin kerran. Barometrin otos koostuu 15 – 29-vuotiaista suomenkielisistä nuorista, jotka poimitaan mukaan satunnaisotoksella. Kysymyksillä kartoitetaan nuorten asenteiden ja odotusten kehittymistä. Osa kysymyksistä toistuu säännöllisesti, mikä mahdollistaa pidemmän aikavälin asennemuutosten seuraamisen. Osa kysymyksistä käsittelee kulloinkin ajankohtaisia aiheita. Nuorisobarometriin lisäksi valtion nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora) on yhdessä Nuorisotutkimusverkoston ja Stakesin kanssa julkaissut vuodesta 2001 lähtien Nuorten elinolot – vuosikirjoja, jotka sisältävät tilasto-osuuden lisäksi myös asiantuntijoiden artikkeleita.

2.3 Oman tutkimuksen lähtökohdista

Kuten edellä on jo esitetty, liittyy lisääntyvä nuorisoa koskevan tiedon tarve kulloiseenkin yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Näin on asian laita myös tämän tutkimuksen kohdalla.

Toisin kuin median uutisoinnista voisi päätellä, voivat nuoret nykyään tilastojen valossa vähintään yhtä hyvin, elleivät jopa hieman paremmin kuin ennen. Vuoden 2007 nuorisobarometrin mukaan nuorten itsensä kokema tyytyväisyys elämäänsä lähentelee kiitettävää tasoa: kouluarvosana-asteikolla 4 -10 keskiarvo on 8,5. Luku on kymmenyksen korkeampi kuin kahtena edellisellä vuonna sekä vuonna 1997. Vuonna 1998 oltiin samalla tasolla vuoden 2007 kanssa. Niinä vuosina, kun asiaa on barometrissa selvitetty, muutoksia tyytyväisyyden kokemisessa ei siis juurikaan ole. Myös kansainvälisesti vertailtuna Suomen nuoret näyttäisivät voivan suhteellisen hyvin: Unicefin lasten ja nuorten hyvinvointia kartoittavassa kansainvälisessä vertailututkimuksessa kuudesta hyvinvointia mittaavasta ulottuvuudesta kolmella suomalaiset olivat neljän parhaan joukossa kaikista vertailussa mukana olleista 21 OECD-maasta. (Myllyniemi 2007, 110.)

Kun kerran nuoriso näyttäisi tilastojen valossa voivan varsin hyvin, ongelma näyttäisikin mitä ilmeisimmin nuorten pahoinvoinnin sijaan olevan julkisen sektorin pahoinvointi. Seuraavaksi tarkastellaankin lähemmin niitä julkisella sektorilla tapahtuneita muutoksia, jotka ovat lisänneet tarvetta nuoria koskevan tiedon hankkimiseen erityisesti seudullisella tasolla. Esiin nostetaan suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtunut kuntien roolin yleisen muutoksen lisäksi käynnissä oleva laaja kunta- ja palvelurakennemuutos sekä uusi nuorisolaki, jotka kaikki velvoittavat kuntia entistä kattavampaan yhteistyöhön.

Kuntien toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset

Perustuslain mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntahallinnon perustana on kansalaisten paikallinen itsehallinto – se, että tietyllä alueella ihmiset hoitavat itse omaan yhteisöönsä vaikuttavia tärkeitä asioita, kuten esimerkiksi maankäyttöä, kehittämistä ja sosiaalisia tehtäviä.

Suomalainen näkemys paikallisesta itsehallinnosta on perua muinaispohjoismaisesta ja –germaanisesta käsityksestä vapaiden miesten oikeudesta ja velvollisuudesta kokoontua päättämään yhteisistä asioista sekä siitä, että heitä koskevia päätöksiä ei voida tehdä heidän itsensä niitä hyväksymättä. Paitsi tämä itsehallinnon periaate, myös erityisesti maalaiskuntien muotoutumiseen vaikuttaneet seurakunnalliset tarpeet ovat olleet vahvasti muokkaamassa suomalaista kuntalaitosta.

Suomen kunnallishallinnon perusteet muotoiltiin vuoden 1865 kunnallisasetuksella ja vuoden 1873 kaupunkien kunnallisasetuksella. Tällöin kuntien hallinto erotettiin seurakunnista, pitäjyhteisöistä perustettiin maalaiskunnat, säädettiin kuntien toimivalta ja tehtävät sekä annettiin kunnille laaja itsehallinto ja verotusoikeus. Vaikka kuntalakiä onkin päivitetty nopeaan tahtiin, ovat peruselementit (erityisesti kuntahallinnon perustuminen kuntalaisten itsehallintoon) pysyneet samana. Kuntien rooleissa ja tehtävissä on sen sijaan tapahtunut kunnallisasetuksen jälkeen huomattavia muutoksia.

1920-luvulle asti kunnat olivat valtioon nähden itsenäisiä ja hoitivat parhaan kykynsä mukaan omista lähtökohdistaan kaikki köyhäinhoidosta kansanopetukseen. 1930-luvulta lähtien valtiolla katsottiin olevan oikeus määrätä kunnille tehtäviä, ja byrokratisoituminen lähti liikkeelle. Suurin muutos tapahtui kuitenkin 1960-luvulla, jolloin hyvinvointi - Suomea rakennettaessa julkisen sektorin tehtäväkenttä laajentui merkittävästi, ja kuntien rooli muuttui nopeasti palveluja tuottaviksi valtion jatkeiksi. Myös näkemys kunnista itsehallinnollisina kansalaisyhteisöinä joutui kritiikin kohteeksi, ja kunnallinen itsehallinto kytkettiin lähinnä kuntien kykyyn järjestää valtio kunnille määräämät palvelut. (Haveri et. al. 2003, 26 – 28.)

1990 - luvun laman myötä ajatus hyvinvointivaltiosta joutui kriittisen tarkastelun alle. Lama sysäsi liikkeelle laajan hallintoreformin, joka johti hallinnon desentralisointiin ja alueellisuuden uudenlaiseen nousuun. Hyvinvoinnin tuottamisen vastuuta siirrettiin entistä enemmän kunnille ja muille alueellisille toimijoille. Kenties merkittävin uudistus kuntien kehittymisen kannalta oli vuoden 1993 valtionosuusuudistus, jolla muutettiin valtion ja kunnallishallinnon tulosohjaussuhteita. Näin taloudellinen vastuu hyvinvointitehtävien toteuttamisesta siirrettiin kunnille. Samaan aikaan tulosohjaussuhteiden muuttamisen kanssa omaksuttiin uusi hallintokulttuuri, uusi julkisjohtaminen (New Public Management, NPM). NPM - kehittämispolitiikalla viitataan kunnissa uusiin palvelutuotannon organisointitapoihin, joita ovat mm. yksityistäminen, tilaaja-tuottaja -malli, kilpailutus ja ostopalvelut sekä tehtävien siirto

yhdistyksille ja kansalaisjärjestöille. (Sutela, 2001) Muutosten myötä voidaankin sanoa, että on tapahtunut siirtyminen hallinnosta hallintaan: entisen byrokraattisen kuntajohtamisen sijaan voidaan puhua kunnista itseohjautuvina toimintayksikköinä, verkostokuntina (ks. esim. Airaksinen et.al. 2004, 21).

Verkostokuntamallilla viitataan siihen, että kunta edelleen perustehtävänsä mukaan vastaa monipuolisista julkisista palveluista, mutta ne järjestetään entistä useammin erilaisten sopimus- ja yhteistyöjärjestelyjen kautta. Airaksinen et al. (2004, 30) nostavat esille joitakin verkostojen keskeisiä piirteitä. Näiden mukaan verkostot ovat itsenäisten mutta toisistaan riippuvaisten erilaisten toimijoiden (esim. organisaatiot, yksilöt jne.) muodostamia kokonaisuuksia, joihin kuulutaan vapaaehtoisesti. Verkostoja pitävät toiminnassa yhteinen tavoite ja odotus lisäarvosta. Rakenteeltaan verkostot ovat löyhiä, joustavia ja dynaamisia, ja niitä voidaan luonnehtia epävirallisiksi ja ”mataliksi” organisaatioiksi. Toimintaa pitää koossa luottamus.

Paitsi mahdollisuuksia, luo verkostomalli joissakin paikoin myös ongelmia. Toiminnan perustana olevaa luottamusta voi olla vaikea luoda esimerkiksi vanhastaan kilpailutilanteeseen tottuneiden kuntien välille. Yhteisiä tavoitteita voi olla hankala pitää mielessä, ja oman edun tavoittelu saattaa ottaa vallan. Myös verkostojen vapaaehtoisuus voidaan silloin tällöin asettaa kenties hieman kyseenalaiseksi; esimerkiksi seutukuntia ”kannustetaan” yhteistoimintaan hyvinkin voimakkaasti lainsäätäjien taholta. Vuonna 1994 tuli voimaan laki alueiden kehittämisestä, joka sysäsi vastuun aluekehityksestä valtion lisäksi myös kunnille. Lakiin perustuen Suomi jaettiin 88 seutukuntaan kansallisten aluekehitysohjelmien laatimista silmällä pitäen, ja monin paikoin vasta kehitysohjelmien laatiminen sai alueiden toimijat yhdessä pohtimaan seutukunnan tulevaisuutta ja sen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä. (Haveri & Majoinen 1997, 20.)

Vuoden 1994 jälkeen seutukuntajakoa on muokattu siten, että viimeisimmän, vuonna 2005, tehdyn uudistuksen tuloksena seutukuntia on kaikkiaan 77, joista 74 manner – Suomessa ja 3 Ahvenanmaalla. Jokainen Suomen kunta kuuluu johonkin seutukuntaan, jonka muodostamisen perusteena on käytetty kuntien välistä työssäkäyntiä ja yhteistyötä, jota tehdään mm. palvelujen tuottamisessa, maankäytön suunnittelussa ja elinkeinopolitiikassa.

Seutuyhteistyön tiivistäminen on koettu keinoksi välttää kuntaliitokset, mutta 2000 - luvun kuluessa on käynyt selväksi, että yhä useamman kunnan elinmahdollisuudet ovat heikoissa kantimissa.

Väestön ikääntyminen, kuntien henkilöstön eläkkeelle siirtyminen, työvoiman niukkuus ja sisäinen muuttoliike yhdistettynä julkisen talouden paineisiin muuttavat kuntien toimintaympäristöä lähitulevaisuudessa rajusti. Mullistukset merkitsevät entistä suurempia muutoksia kunta- ja palvelurakenteelle.

Edellytykset muutokselle luotiin lailla kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (PARAS – tai KUPRU, jota jotkut vääräleuat pitäisivät osuvampana lyhenteenä), joka tuli voimaan 23.2.2007. Lain tavoitteiksi mainitaan paitsi elinvoimainen, toimintakykyinen ja eheä kuntarakenne, myös laadukkaiden ja asukkaiden saatavilla olevien palveluiden varmistaminen. Palvelurakenteen on mahdollistettava voimavarojen tehokas käyttö sekä oltava taloudellinen ja kattava. Palvelurakenteita pyritään vahvistamaan kokoamalla kuntaa laajempaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluita sekä lisäämällä kuntien yhteistoimintaa entisestään. Kuntarakennetta puolestaan vahvistetaan liittämällä osia kunnista tai kokonaisia kuntia toisiinsa. Julkinen talous vaatii toimiakseen monipuolisen ja riittävän suuren väestöpohjan, joten lain mukaan kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä, on oltava vähintään 20 000 asukasta. Ammatillista peruskoulutusta järjestävän kunnan tai yhteistoiminta-alueen on katettava vähintään 50 000 asukasta.

Valtion toimesta kuntaliitoksia tuetaan yhdistymisavustuksilla, joita myönnetään vuosien 2008 – 2013 alusta toteuttaviin kuntaliitoksiin. Vuoden 2007 kuluessa uutisoitiinkin useista kuntaliitoksista ja niitä koskevista selvityksistä. Vuoden 2007 alussa tapahtui 14 kuntaliitosta, ja vuonna 2008 niitä on tiedossa yksi. Vuonna 2009 kuntien määrä vähenee jälleen, kun toteutetaan kaikkiaan 18 kuntaliitosta.

Osana kunta- ja palvelurakenneuudistusta kuntien oli jätettävä elokuun 2007 loppuun mennessä valtioneuvostolle selvitys kunnassa toteutettavista toimenpiteistä sekä toimeenpanosuunnitelma. Toimeenpanosuunnitelmaan tuli sisältyä mm. väestö- ja palvelutarveanalyysi kunnassa vuosille 2015 ja 2025, kunnan taloussuunnitelma, selvitys palveluverkon kattavuudesta ja suunnitelma kunnan keskeisten toimintojen järjestämisestä sekä henkilöstövoimavarojen riittävydestä ja kehittämisestä. Suupohjan kunnista Jurva on käynnistänyt kuntaliitosselvityksen yhdessä Ilmajoen kanssa, muut pyrkivät selviämään tavoitteista muodostamalla kuntayhtymän vuoden 2009 aikana (Lehtola 2007). Kuntayhtymässä on kyse useamman kunnan pysyvästä yhteistyöstä jollakin tehtäväalueella. Merkittävimpiä kuntayhtymiä ovat 19 maakuntien liittoa, 19 sairaanhoitopiiriä, 65

kansanterveystyön kuntayhtymää, 13 erityishuoltopiirien kuntayhtymää sekä 60 koulutuskuntayhtymää. Suurin osa, noin kolme neljäsosaa, kuntayhtymien menoista aiheutuu terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä. Kuntayhtymät perustetaan kuntien keskinäisellä perussopimuksella, jossa sovitaan, miten jäsenkunnat järjestävät kuntayhtymän päätöksenteon. Lain näkökulmasta kuntayhtymät ovat itsenäisiä julkisoikeudellisia yhteisöjä, ja niihin sovelletaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä.

Kuntia koskevan lainsäädännön lisäksi nuorisotoimijoita velvoittaa uusittu nuorisolaki.

Uusi nuorisolaki

Kaikessa tutkimuksessa vallitsevat taustalla jonkinlaiset arvot - jonkinlainen ”hyvän yhteiskunnan malli”, jossa todellista maailmaa verrataan toivottuun maailmaan (ks. esim. Allardt 1976). Kunnallisen ja seutukunnallisen nuorisotyön ja –politiikan arvot ja kuva toivotusta maailmasta on määritelty uudessa, vuonna 2006 voimaan tullessa nuorisolaissa, joka on tärkein nuorten kanssa työskentelyä ohjaava laki.

Lajissaan nuorisolaki on ensimmäinen; aiemmat lait ovat kulkeneet nimellä nuorisotyölaki. Olennaista uudessa laissa onkin lain sovellusalan uudenlainen hahmottaminen: laissa on erikseen määritelty nuorisotyö ja nuorisopolitiikka.

(---) Tässä laissa tarkoitetaan (---) *nuorisotyöllä* nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta;
 (---) *nuorisopolitiikalla* nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista (---)
 (2 §)

Paitsi nuorisotyön- ja politiikan uudenlainen hahmottaminen, keskeinen uudistus nykyisessä laissa on myös lain 4 §:n nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Kehittämisohjelman tavoitteena on saada hallitus ja sitä kautta hallinto entistä paremmin sitoutettua hallintorajat ylittävään työhön ja sukupolvipolitiikkaan. Hallituksen entistä suurempi sitoutuminen väistämättä vahvistaa keskushallinnon ohjausta myös lääni- ja kuntatasolla. (Aaltonen 2007.)

Lain valmistelu aloitettiin vuonna 2003 laajalla arvokeskustelulla, johon pystyi osallistumaan valtioneuvoston *Otakantaa.fi* – keskustelufoorumilla sekä *Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n* organisoimilla nuorten verkkodemokratiavälineen *Valtikka.fi:n* avulla. Lain valmistelu kesti kaksi vuotta, ja hallitus antoi lakiesityksen eduskunnalle huhtikuussa 2005.

Avoimen ja laajan käsittelyn tuloksena lain tarkoitus ja toteuttamisen lähtökohdat määriteltiin seuraavasti (1 §):

Tämän lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.

Lain tavoitteena on turvata jokaiselle Suomessa asuvalle nuorelle asuinpaikastaan riippumatta mahdollisuudet mielekkääseen vapaa-ajantoimintaan, harrastuksiin ja itsensä toteuttamiseen.

Laissa (2§) tarkoitetaan *nuorilla* alle 29-vuotiaita, joskin kukin toimija voi itse määritellä oman kohderyhmänsä tuon ikärajan piiristä. *Aktiivinen kansalaisuus* merkitsee nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Se on osallistumista, harrastamista, leikkiä, iloista toimintaa yhdessä – ylipäänsä yhteisön jäsenyyttä. Aktiivinen kansalaisuus voi olla myös elämäntapavalintoja ja erilaista yhteiskunnallista aktivismia. *Sosiaalinen vahvistaminen* puolestaan merkitsee nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Sosiaalisen vahvistamisen käsitteellä on haluttu laissa korvata negatiivisesti leimaava ilmaus ”syrjäytymisen ehkäisy”. Sosiaalinen vahvistaminen on prosessi, jossa vaiheittain parannetaan nuorten elämäntilannetta ja hallintaa. Tavoitteena on sosiaalisen vahvistamisen avulla saada nuoret yhteisölliseen toimintaan aktiivisiksi kansalaisiksi.

Kasvuoloilla lain tavoitteet sidotaan nuorisokasvatukseen, joka kodin ja koulun ohella ymmärretään osaksi kasvatusjärjestelmää. *Elinolot* puolestaan liittyvät sukupolviseen tarkasteluun nuorten yhteiskunnallisesta asemasta ikäryhmänä. Elinoloja arvioidaan mm. nuorisobarometriin ja elinoloindikaattoreiden avulla. Nuorisopolitiikalla vaikutetaan näihin kasvu- ja elinoloihin yli

hallinnonrajojen. Nuorten aktivoiminen mukaan yhteiskuntaan ja tulevaisuudessa myös työelämään pyritään varmistamaan ottamalla nuoret erityisenä ryhmänä huomioon niin valtakunnan, läänin kuin kunnan tasolla. (Aaltonen 2007, 24 – 26.)

Edellistä nuorisotyölakia arvosteltiin siitä, että se ei velvoittanut kuntia riittävästi. Uuden lain 7 § sen sijaan määrittelee jopa melko tarkasti, miten nuorisotyö- ja politiikka tulisi hyvin toimivassa kunnassa järjestää:

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä.

Kunnan nuorisotyöhön ja –politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

Uusi 7 § tuo mukanaan kolme uutta olennaista asiaa. Ensimmäinen siinä huomioidaan nuorisopalvelujen tuottaminen kuntien alueellisen yhteistyön avulla. Siinä on siis tavallaan jo huomioitu parhaillaankin käynnissä oleva hallituksen kunta- ja palvelurakennemuutos (PARAS). Toiseksi laissa on kyllä määritelty kunnan tehtäviin kuuluvat palvelut, mutta ei niinkään subjektiivisina oikeuksina vaan lähinnä tavoitteellisina peruspalveluina. Kunnat itsehallinnollisina yksikköinä saavat itse päättää palvelujen toteuttamisesta. Kolmas uudistus koskee säädöstä moniammatillisesta yhteistyöstä. Nuorisolaki lienee ensimmäinen, jossa kyseinen termi on liitetty osaksi varsinaista lakitekstiä. Tämä vahvistaa nuorisotyöntekijöiden asemaa erilaisissa lasten ja nuorten asioita käsittelevissä yhteistyöryhmissä, kuten esimerkiksi oppilashuoltoryhmissä. Yhteistyöhön liitetään samalla myös kansalaisjärjestöt sekä muut nuorisotyötä tekevät yhteisöt. Nuorisolain lisäksi kunnallisesta nuorisotyöstä säädetään myös muissa laeissa: Suomen perustuslaissa, kuntalaissa sekä lääninhallituslaissa.

Uusittu Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Kuten edeltäjänsäkin, perustuslaki edellyttää julkisen vallan turvaavan perusoikeudet. Perustuslain 16 §:ssä säädetään sivistyksellisistä oikeuksista seuraavasti:

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varallisuuden sitä estämättä.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan esimerkiksi, että julkisen vallan yksilön kehittymismahdollisuudet turvatakseen on pidettävä yllä ja tuettava kirjastoja, kulttuuri- ja liikuntalaitoksia sekä kansalais- ja työväenopistoja. Vaikka perusteluissa ei erikseen mainitakaan nuorisotyötä, kuuluvat nuorisotyön edellytykset Suomen perustuslaissa säädettyihin sivistyksellisiin perusoikeuksiin.

Kuntalain ensimmäisessä pykälässä puolestaan todetaan, että

Kunta pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan.

Nuorisotyö on eräs hyvinvointipolitiikan väline, jolla on merkitystä erityisesti nuorten työ- ja toimintakyvyn ylläpidossa.

Lääninhallituslain pykälien 2 ja 4 muutos 15.4.2000 toi mukanaan lisää tehtäviä lääninhallitukselle: erikseen säädettyjen tehtävien lisäksi lääninhallitusten tulee mm. arvioida peruspalveluja alueellisesti oman toimialansa ministeriöiden ohjauksessa. Näihin luetaan esimerkiksi opetusministeriön toimialalla liikunta- ja nuorisotoimeen kuuluvat palvelut. Alueellisissa arvioinneissa kunnallisen nuorisotoimen palvelut arvioidaan nyt yhtenä kunnan tuottamana peruspalveluna.

Yhteenvedona voidaankin todeta, että hyvin nuorisotyöstään huolehtivassa kunnassa toteutuvat mm. seuraavat asiat:

- Kunta tukee lasten ja nuorten kasvua esimerkiksi monipuolisilla harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksilla ja perusnuorisotyön eri keinojen avulla ennaltaehkäisee nuorten syrjäytymistä
- Kunta luo hyvät toimintaedellytykset paikallisille nuorisoyhdistyksille ja tukee nuorisotoimintaa järjestäviä yhdistyksiä
- Nuorisotyössä kiinnitetään huomiota nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Terveys arvona suuntaa samalla nuorisotyötä myös päihde- ja huumeekysymysten hoidossa.
- Nuorten käytössä on toimivat ja helposti saavutettavissa olevat nuorisotilat.
- Kunnassa on toimiva nuorisotiedotuksen ja –neuvonnan järjestelmä. Esimerkiksi kirjastoissa, kouluissa, nuorisotiloissa ja –kahviloissa nuorilla on mahdollisuus Internetin ja erilaisten verkkomedioiden käytön opetteluun ja käyttämiseen.
- Nuorten osallisuushankkeita vahvistetaan paikallistasolla ja esimerkiksi nuorisovaltuustolle tai vastaavalle toimielimelle annetaan todellista päätösvaltaa ja voimavaroja. Nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään erikseen nuorisolain 8 §:ssä:

Nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

Käytännössä kuuleminen voi tapahtua monin eri tavoin. Tapoja voivat olla esimerkiksi nuorisolautakunnat tai muut nuorisoasioita käsittelevät lautakunnat, nuorisovaltuustot ja muut vastaavat vaikuttajaryhmät, verkkopohjaiset kuulemisjärjestelmät ja vaikkapa kouluihin rakentuvat demokratiakasvatus ja vaikuttamisjärjestelmät. Nuorisolain mukaisen nuorison ikämääritelmän mukaan osallistuminen ja kuuleminen tarkoittavat myös lapsia.

- Kunta mahdollistaa nuorille pääsyn kunnalliseen, seutukunnalliseen tai muulla tavoin järjestettyyn työpajatoimintaan.
- Kunta tekee nuorisotoimen seutuyhteistyötä. Paitsi työpajatoiminnan organisointi, myös esimerkiksi kehittämisrahojen anominen hoidetaan keskitetysti ja koulutustoimintaa järjestetään alueellisesti tai seutukunnallisesti
- Nuorten elinoloihin vaikutetaan verkottumalla ja tekemällä yhteistyötä useiden eri viranomaisten ja kansalaistoimintaryhmien kanssa. Aktiivista yhteistyötä tehdään mm. opettajien, sosiaali- ja terveystoimen, poliisin, seurakunnan, työvoimatoimiston sekä kunnan kulttuuri- ja liikuntatoimen kanssa.

- Kunta tekee nuorisotoimen seutuyhteistyötä. Paitsi työpajatoiminnan organisointi, myös esimerkiksi kehittämisrahojen anominen hoidetaan keskitetysti ja koulutustoimintaa järjestetään alueellisesti tai seutukunnallisesti. (Aaltonen 2007, 56 – 64.)

Lakisääteisten peruspalveluiden hoito ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy paitsi vaativat voimavarojen säilyttämistä paikallistasolla ja laajaa verkostoitumista, myös tuovat onnistuessaan yhteiskunnalle huomattavia säästöjä. On laskettu, että jo yhdenkin syrjäytyneen nuoren elinkaaren kustannukset nousevat jopa miljoonaan euroon.

Paitsi säästötoimenpiteisiin, pyritään nuorisotyöllä ja –politiikalla saamaan jokainen nuori aktiivisesti mukaan yhteiskuntaan ja aikanaan työelämään. Tämä nähdään erityisen tärkeäksi yhteiskunnan muuttuvan ikärakenteen vuoksi. (Aaltonen 2007, 22 – 26.)

Vaikka valtakunnallisella tasollakin on jo syytä olla väestönkehityksestä huolissaan, voidaan alueellisesti joissakin tapauksissa puhua jopa katastrofitunnelmista. Nuoriso kaupungistuu vauhdilla, ja tällä hetkellä tusinassa suurimpia kaupunkeja asuu noin puolet koko maan nuorista aikuisista. Hyvinvoinnin onkin nähty eriytyvän alueellisesti siten, että maaseudulla nuoret ovat sekä henkisesti että ruumiillisesti sairaampia, mitä korostaa vielä valikoiva muuttoliike: heikoilta alueilta muuttavat pois koulutetuimmat ja terveimmät. (Paju 2004, 6 - 8). Nykyinen kehityssuunta asettaakin melkoisia haasteita varsinkin ns. periferia-alueille, joita muuttuva ikärakenne ja muuttoliike eniten kouraisevat. On alueiden edun mukaista saada erityisesti nuoret sosiaalistumaan omaan elinympäristöönsä entistä tiiviimmin, ja näin omalta osaltaan turvaamaan alueensa elinmahdollisuudet. Ideaalitapauksessa tehokkaiden, tasokkaiden ja taloudellisten palvelujen turvaamisen lisäksi kuntien kaikkinaisen yhteistoiminnan lisäämisen toivotaankin johtavan myös vahvan alueidentiteetin syntymiseen.

Seuraavaksi pohditaan tarkemmin niitä tekijöitä, joita tässä tutkimuksessa pidetään keskeisinä alueidentiteetin lähtökohtina: yhteisöön sosiaalistumista, paikan merkitystä identiteetille sekä hyvinvointia erityisesti Allardtin (1976) kehittämän kolmiulotteisen mallin mukaisesti.

3 ”Kaikki ne on katunu jokka täältä on lähteny...”

”... ja nekin jokka on takaasin tullu.”

Otsikon lausahduksella viitataan kieli poskessa lähinnä Nurmoon, mutta se havainnollistakoon sitä ambivalenssia, johon identiteetti ja erityisesti sen alueellinen ulottuvuus kietoutuvat. Yhteisöön sosiaalistuminen modernissa maailmassa on kaikkea muuta kuin yksinkertainen tai yksisuuntainen prosessi, ja paikan merkitys yksilön identiteetille voi olla vähintäänkin häilyvä. Tässä luvussa tarkastellaankin ensin sosialisatiota prosessina, minkä jälkeen siirrytään paikan problematisoinnin kautta hyvinvointiteoreettiseen tarkasteluun.

3.1 Sosialisatio

Sosialisaation käsitteellä viitataan prosessiin, jossa yksilöstä kasvaa yhteisönsä jäsen. Eri yhteiskuntatieteissä asiaa lähestytään hieman eri käsitteillä: sosialisatio on sosiologien käyttämä käsite, kulttuuriantropologiassa puhutaan kulttuurin omaksumisesta ja psykologiassa kehityksestä tai yksilönkehityksestä. Näistä sosialisatiion ja kulttuurin omaksumisen käsitteet ovat lähes synonyymeja, mikä selittyy kulttuurin ja yhteiskunnan hyvin kiinteällä suhteella: kulttuuria (arvot, normit, aineelliset tuotteet) ei ole olemassa ilman yhteiskuntaa, eikä yhteiskuntaa (sosiaalista rakennetta) ilman kulttuuria. Vaikka yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde on ollut yhteiskuntatieteilijöiden kiinnostuksen kohteena jo ammoisista ajoista lähtien, vakiintui sosialisatiion käsite yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen vasta 1930- ja 40 – luvuilla. (Antikainen 1998, 102 – 103.)

Vaikka sosialisatio käsitteenä vakiintuikin yhteiskuntatieteisiin varsin myöhään, ulottuvat sosialisatioajattelun juuret jo ranskalaiseen sosiologiaan Émile Durkheimiin, jonka ajatusten pohjalta muodostui funktionalistinen sosialisatioteoria, jolla oli vahva jalansija erityisesti 1900 – luvun alkupuolella. Funktionalistisen sosialisatiokäsityksen mukaan sosialisatio on ennen kaikkea uuden sukupolven sosiaalistumista yhteiskunnan tarjoamaan asioiden järjestykseen, mikä takaa yhteiskunnan säilymisen ja tasapainon. Sosialisatiion tuloksena yksilö oppii vallitsevat perinteet, arvot, normit, kulttuurin ja ajattelutavat. Durkheimin mukaan yhteiskunta on olemassa jo ennen yksilöä, ja sosialisatio näyttäytykin lähinnä passiivisten yksilöiden sulautumisena yhteiskuntaan

ulkoisten sosiaalisten voimien vaikutuksesta. (Nivala 2006, 55.) Tämän näkemyksen mukaan yksilö todellakin on *tabula rasa*, tyhjä taulu, johon yhteiskunta piirtää merkkinsä.

Durkheimin varsin deterministisestä ja yksilön passiivista roolia korostavasta näkemyksestä on siirrytty kohti vuorovaikutusta korostavia näkemyksiä. Näiden näkemysten mukaan yksilö on passiivisen toiminnan kohteen sijaan ajatteleva ja tunteva toimija, joka sosialisatioprosessin kuluessa paitsi sosiaalistuu ympäröivän maailman jäseneksi, myös yksilöityy. Hän toisin sanoen erottaa itsensä ja tuntee itsensä yksilölliseksi olennoiksi. (Nivala 2006, 56.)

Sosialisaation vuorovaikutuksellista ulottuvuutta painottavat tutkijat korostavat, että yksilö ei synny yhteiskunnan jäseneksi, mutta hänellä on jo syntyessään taipumus sosiaalisuuteen, ja näin hänestä tulee yhteiskunnan jäsen. Tämän tapahtumasarjan kuluessa yksilö saa valmiudet osallistua yhteiskunnalliseen dialektiikkaan. Sosialisatio jaetaan yleensä kahteen vaiheeseen, primaari- ja sekundaarisosialisaatioon. Primaarinen sosialisatio alkaa ihmisen lapsuudessa, ja sen tuloksena syntyy persoonallinen identiteetti ja minuus persoonana. Sekundaarista sosialisatiota on kaikki tämän jälkeen tapahtuva sosialisatio, ja sillä tarkoitetaan osallistumista yhteiskunnan jäsenyyteen ja sosiaalisiin rooleihin – toisin sanoen sosiaalisen identiteetin muodostumista. Näistä kahdesta sosialisatiotyypistä yksilön kannalta tärkeämpänä pidetään tavallisesti primaarisosialisaatiota, jota kaiken sekundaarisosialisaation pitää rakenteeltaan muistuttaa. (Antikainen 1998, 104; Berger & Luckmann 2005.)

Primaarisosialisaatio alkaa ihmisen synnyttyä objektiiviseen yhteiskuntarakenteeseen, jossa hän kohtaa merkitykselliset toiset (*significant others*), jotka huolehtivat hänen sosiaalistumisestaan. Yksilö ei itse voi valita näitä merkityksellisiä toisiaan, joiden tilannemäärittelyt esittäytyvät sosiaalistuvalle yksilölle objektiivisena todellisuutena. Merkitykselliset toiset valikoivat sosiaalisesta maailmasta elementtejä elämänsä ja yhteiskunnallisen asemansa perusteella muotoutuneiden yksilöllisten ominaispiirteidensä mukaisesti, ja näin suodattavat sosiaalista maailmaa yksilölle, joka sisäistää merkityksellisten toisten roolit ja asenteet – toisin sanoen siis omaksuu ne omiksi rooleikseen ja asenteikseen. Primaarisosialisaatiolle on tyypillistä, että se tapahtuu olosuhteissa, joissa vallitsee voimakas emotionaalinen lataus. Tunteenomainen kiinnittyminen merkityksellisiin toisiin, joista tärkein on perhe, on tärkeä edellytys yksilön tiedolliselle oppimiskyvylle. Näin ollen voidaan pitää ilmeisenä, että primaarisosialisaatio sisältää paljon muutakin kuin vain kognitiivista oppimista. Samastuessaan merkityksellisiin toisiin yksilö

oppii tunnistamaan itsensä ja hankkimaan subjektiivisesti vakaan ja uskottavan identiteetin. Primaarisosialisaatiossa yksilön tietoisuus alkaa asteittain abstrahoida merkityksellisten toisten rooleista ja asenteista rooleihin ja asenteisiin yleensä, eikä yksilö enää samastu pelkästään konkreettisiin toisiin vaan myös toisiin yleensä, yhteiskuntaan. Yksilölle kehittyy identiteetti suhteessa merkityksellisiin toisiin että ylipäänsä identiteetti, jonka koetaan säilyvän samana riippumatta siitä, keitä toisia yksilö kohtaa. Primaarisosialisaation voidaankin katsoa päättyvän siihen, kun yleistyneen toisen käsite on vakiintunut yksilön tietoisuudessa. Tällöin yksilö on yhteiskunnan todellinen jäsen. (Berger & Luckmann 2005, 146 – 156.)

Primaarisosialisaatiossa yksilö omaksuu jonkinlaisen ”perusmaailman”, joka säilyy ihmisen tietoisuudessa. Sosialisaatio ei kuitenkaan koskaan tule täydelliseksi, vaan jatkuu koko ihmisen eliniän. Primaarisosialisaatiosta poiketen sekundaarisosialisaatiossa voidaan puhua erilaisten institutionaalisten tai instituutioperusteiden ”osamaailmojen” sisäistämisestä. Esimerkiksi Berger & Luckmann (2005, 157) kiinnittävät sekundaarisosialisaation väistämättömyyden yhteiskunnassa vallitsevaan työnjakoon. Työnjako vaikuttaa yhteiskunnallisiin rooleihin, ja sekundaarisosialisaatiossa kyse on nimenomaan roolispesifin tiedon hankkimisesta. Siinä missä primaarisosialisaatio vaatii yksilöltä vahvaa emotionaalista samastumista merkityksellisiin toisiin, ei suurin osa sekundaarisosialisaatiosta vaadi tämänkaltaista samastumista. Sekundaarisosialisaation onnistuminen vaatii sen sijaan vain vähimmäismäärän keskinäistä sitoutumista. Varhaislapsuuden socialisaation kaltaista samastumista vaaditaan oikeastaan vain silloin, kun sekundaarinen socialisaatio pyrkii radikaalisti muuttamaan yksilön subjektiivista todellisuutta. Nämä sekundaarisosialisaatiota luonnehtivien suhteiden yksilöitymättömyys ja muodollisuus johtavat siihen, etteivät siinä opitut sisällöt ilmene subjektiivisesti siinä määrin väistämättöminä kuin primaarisosialisaatiossa omaksutut sisällöt. Toisin kuin primaarisen todellisuuden syrjäyttäminen, on sekundaaristen sisäistymien todellisuuden syrjäyttäminen varsin helppoa. Tämä mahdollistaa minuuden irrottamisen ja pitämisen relevanttina vain kulloisessakin roolispesifissä tilanteessa. Elämänsä aikana yksilö ehtiikin sosiaalistua ja identifioitua moneen instituutioon ja ympäristöön. (Berger & Luckmann 2005, 157 – 166.) Yhteiskuntateoreetikoiden parissa käydäänkin nykyään vilkasta keskustelua modernia yksilöä yhtenäisenä subjektina ravisuttavasta muutosprosessista.

Modernin yhteiskunnan muutostilan, erityisesti kiihtyvän globalisaatio, on ajateltu rapauttavan niin sanottuja vanhoja identiteettejä, jotka ennen vakauttivat sosiaalista todellisuutta. Luokka, sukupuoli, rotu, etnisyyt, seksuaalisuus ja kansallisuus eivät enää modernissa maailmassa riitä määrittelemään

ihmistä yhtenäisenä subjektina, jolloin myös henkilökohtaiset identiteetit ajautuvat murrokseen. Yhtenäisen, vakaan ”minätunnon” katoamista voidaan kutsua subjektin hajakeskittämiseksi tai paikaltaan siirtymiseksi. Nämä siirtymät, jotka hajakeskittävät yksilöt sekä suhteessa omaan itseensä että suhteessa heidän vakiintuneisiin paikkoihinsa sosiaalisessa ja kulttuurisessa maailmassa, ovat omiaan muodostamaan yksilöille identiteettikriisin.

Sekä subjektien että sosiaalisten maailmojen voidaankin nykyisin nähdä olevan liikkeessä. Vakaasta ja yhtenäisestä identiteetistä on tulossa pirstoutunut. Yhden kokonaisuuden sijaan identiteetti koostuu monista, joskus jopa keskenään ristiriitaisista, identiteeteistä. Identifikaatioprosessista, jolla yksilö projisoi itsensä kulttuuriin identiteetteihinsä, on tulossa aiempaa moninaisempi, avoimempi ja ongelmallisempi. Tästä tuloksena syntyy postmoderni subjekti, jolla ei ole kiinteää, pysyvää tai olemuksellista identiteettiä. (Hall 1999, 19 – 28.) Haasteena kuitenkin on esimerkiksi Bergerin ja Luckmannin (2005, 164) mukaan se, että ”eri todellisuuden määritelmiä edustavien instituutioiden keskinäinen kilpailutilanne lisää tarvetta tunnelatauksen vahvistamiseen”. Myös *paikka*, jota ennen voitiin pitää identiteetin yhtenä tärkeänä rakennuspalikkana, joutuu globalisaation mukanaan tuoman niin sanotun aika – tila – tiivistymän myötä entistä vahvemmin taistelemaan roolistaan modernien identiteettien mosaiikissa.

3.2 Paikka

Kuten esimerkiksi Doreen Massey (2003, 51) toteaa, paikka hahmotetaan usein vakiintuneeksi yhteisöksi, jolla on oma, erityislaatuinen luonteensa niin taloudellisesti, fyysisesti, kuin kulttuurisestikin. Paikoilla on aivan omat piirteensä ja perinteensä, oma kulttuurinsa. Esimerkiksi Hallin (2003, 85) mukaan kulttuureilla tarkoitetaan niitä ”yhteisten merkitysten järjestelmiä, joita samaan yhteisöön, ryhmään tai kansakuntaan kuuluvat ihmiset käyttävät saadakseen tolkkua maailmasta”. Jaetut merkitykset antavat tunteen siitä, että ihminen kuuluu johonkin kulttuuriin ja yhteisöön, tunteen identiteetistä. Kulttuuri onkin Hallin mukaan eräs keskeisimmistä identiteetin muodostamisen, muuttamisen ja ylläpitämisen tavoista, ja kulttuureja on totuttu pitämään suhteellisen vakaina ja pysyvinä toimintaympäristöinä, joilla on oma ajallinen ja paikallinen jatkuvuutensa.

Hallin mukaan käsitystä kulttuurien paikantumisesta tukee mm. se, että ”paikka” hyvin usein mielletään joksikin todelliseksi paikaksi, ja ajatus paikasta on viime aikoihin asti ollut tärkeällä

sijalla ihmisen tavassa ymmärtää kulttuuri. Globalisaation myötä kiihtyneen kontaktien maailmanlaajuistumisen voidaan nähdä osaltaan heikentävän fyysisen paikan merkitystä kulttuurisen identiteetin rakentumiselle. Verkostojen välityksellä voidaan toisaalta rakentaa ja ylläpitää sellaisia identiteettejä, jotka entisaikaan eivät kenties olisi olleet edes mahdollisia.

Vaikka paikkaa ei siis enää voidakaan pitää kirjaimellisesti edellytyksenä kulttuurille, näyttäisi se Hallin mukaan toimivan jonkinlaisena symbolisena takuuna kulttuurisesta yhteenkuuluvuudesta. Paikka luo symbolisia rajoja kulttuurien ympärille erottaen näin toisistaan sisä- ja ulkopuoliset. (Hall 2003.) Yhteisöjen symboliseen luonteeseen on kiinnittänyt huomiota myös Benedict Anderson (1991, 6 – 7), joka kuuluisassa kansakuntia koskevassa näkemyksessään on todennut niiden olevan ennen kaikkea *kuviteltuja yhteisöjä*. Tällä hän viittaa siihen, että koska yhteisöt eivät ole olemassa luonnollisesti, ne täytyy luoda erilaisten yhteisön ideoiden tai tarinoiden turvin. Näiden tarinoiden avulla yhteisöä representoidaan, ja ne kertovat, millaiset ihmiset yhteisöön kuuluvat ja toisaalta millaiset siihen eivät kuulu. Esimerkiksi eteläpohjalaisia kuvataan usein piirteillä, jotka liittyvät ihmisten suoruuteen, rehellisyyteen, kovapäisyyteen ja puukkojunkkariuteen.

Yhteisöjen kuvitteellisuudesta kertoo osaksi myös se, ettei kulttuureja mielletä niin vahvasti paikallisiksi sen takia, että ne kaikki todella olisivat sitä, vaan koska se esimerkiksi Hallin (2003, 93) mukaan on ihmisen tapa hahmottaa kulttuuria. Ihmisillä on taipumus maisemallistaa kulttuuri liittämällä se johonkin tiettyyn paikkaan, maisemaan, näkymään tai ympäristöön. Saadakseen identiteetistä paremmin tolkkua, sille annetaan jonkinlainen tausta – kuten esimerkiksi Pohjanmaan ladot ja ”aakeet laakeet”.

Taipumus kulttuurien ja identiteettien maisemallistamiseen ja sitomiseen johonkin tiettyyn paikkaan luo ongelman myös paikan rajaamiselle. Esimerkiksi Eric Hobsbawm (1994) huomauttaa kansallisvaltioiden syntyä ja nationalismia koskevassa tutkimuksessaan, että varsin usein kansallisvaltioiden oletetaan olevan nationalistisen kansallistunteen heräämisen luonnollinen jatke. Tosiasiassa valtio on kuitenkin usein olemassa ennen kansallistunteen heräämistä. Esimerkkinä tästä Hobsbawm siteeraa kuuluisaa lausetta, jonka lausui vastayhdistyneen Italian kuningaskunnan parlamentin ensimmäisessä istunnossa Massimo d’Azegliota: ”Me olemme tehneet Italian, nyt meidän täytyy tehdä italialaiset” (Hobsbawm 1994, 55).

Perustellusti voidaankin väittää, että paikkojen rajojen luonnollisuus on yhtä kuvitteellista kuin noita paikkoja asuttavien yksilöiden yhteisöllisyys. Kuten Doreen Massey (2003, 73 – 74) huomauttaa, rajalinjat eivät kerro mitään ikuista totuutta paikoista. Ne ovat pikemminkin tulosta tiettyjä yhteiskunnallisia päämääriä palvelevista rajanvedoista. Paikat eivät myöskään suinkaan sijaitse tyhjiössä, vaan saavat luonteensa niiden suhteiden kautta, joita niillä on muihin paikkoihin. Rajoilla on lisäksi merkitystä – ne ovat eräs keino organisoida sosiaalista tilaa. Ne ovat, kuten Massey toteaa, osa paikan muodostamisen prosessia.

Rajojen vetäminen on ennen kaikkea vallankäyttöä, kuten esimerkiksi Suomessa tällä hetkellä toteutettava valtiojohtoinen kunta- ja palvelurakennemuutos. Poliittisen johdon vetämisen muutoksen seurauksena rajalinjoja muutetaan joissakin tapauksissa jopa radikaalisti. Pyrkimys luoda yhteinen identiteetti näillä toimenpiteillä muodostetulle alueelle saattaa kuitenkin osoittautua varsin haasteelliseksi ja vaatia suuria ponnistuksia.

Paikan luonteen mukaisesti siihen liitetään usein sellaisia tunteita, kuten tuttuus ja turvallisuus - ajatus kodista, kuten esimerkiksi englanninkielisessä sanonnassa ”no place like home” (Massey 2003, 51). Saadakseen aikaan paikkaan kiintymistä yhteisön on pystyttävä tarjoamaan jäsenelleen tunne siitä, että tämä on yhteisön jäsenenä ”kotonaan” – että hän voi hyvin.

3.3 Hyvinvointi

Hyvinvoinnin tutkimisille tyypillistä ja ongelmallista on se, että näkemyksiä hyvinvoinnista on yhtä monta kuin näkijöitä. Keskeisiä eroja tutkimussuuntausten välillä ovat mm. kysymykset hyvinvoinnin objektiivisuudesta vs. subjektiivisuudesta, tutkimusmenetelmistä, erilaisten olosuhteiden arvottamisesta paremmiksi tai huonommiksi sekä hyvinvoinnin jakautumista eri osaluoksiin. Näkemykset vaihtelevat hyvinvoinnin taloudellista puolta korostavasta tutkimussuuntauksesta elämänlaatua painottavaan tutkimukseen. Pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa lähimmäs elämänlaatututkimusta pääsee Erik Allardt (1976), joka hyvinvoinnin objektiivisen mittaamisen lisäksi huomioi tutkimuksessaan elämänlaadullisen ulottuvuuden. (Erikson & Uusitalo 1987, 177 – 193.) Allardtin näkemys hyvinvoinnista onkin kenties eräs käytetyimmistä. Tämän näkemyksen mukaan hyvinvointi jakautuu kolmeen ulottuvuuteen, jotka voidaan kiteyttää englanninkielisin termein: *having*, *loving*, *being*.

Hyvinvointiin kuuluvat siis tämän näkemyksen mukaan kohtuullinen elintaso (*having*), ystävyysuhteet (*loving*) sekä mahdollisuus itsensä toteuttamiseen (*being*).

Vaikka Allardt olikin sitä mieltä, että hyvinvointia ei voida määritellä vain ihmisten toiveista lähtien, on ne hänen nähdäkseen jollain tapaa tutkimuksessa kuitenkin otettava huomioon. Tämän vuoksi hyvinvoinnin tutkimisessa on huomioitava perustavat erottelut hyvinvoinnin ja onnen (tai onnellisuuden) sekä elintason ja elämänlaadun välillä. Hyvinvointi pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa on määritelty tarvekäsitteen avulla, ja hyvinvoinnin aste määräytyykin tarpeentyydytyksen asteesta. Onni puolestaan on kiinni yksilön subjektiivisesta kokemuksesta: ihmisen onnellisuuden aste riippuu siitä, kuinka onnelliseksi hän itsensä tuntee tai kokee. Kuten hyvinvointi, koostuu myös elintaso niistä aineellisista ja persoonattomista resursseista, joiden avulla yksilön on mahdollista ohjailta elinehtojaan. Sosiaalisten ja itsensä toteuttamisen tarpeiden tyydytys on aineellisten resurssien sijaan määritelty inhimillisten suhteiden laadun perusteella. Näiden tarpeiden tyydytystä Allardt kutsuu elämänlaaduksi. (Allardt 1976, 32 – 33.)

Hyvinvoinnin ulottuvuuksien hierarkiassa ensisijaisina tekijöinä voidaan kuitenkin pitää elintason osatekijöitä. Myös Allardt pohjaa (joskin kritisoiden) teoriansa Maslowin kuuluisaan tarvehierarkiaan, jonka mukaan ihmisellä on viisi voimakkuudeltaan hierarkkisesti järjestettyä perustarvetta. Ensimmäisenä tulevat fysiologiset perustarpeet (happi, neste, lämpö, ravinto jne.), joita järjestyksessä seuraavat turvallisuuden, rakkauden, arvonannon ja itsensä toteuttamisen tarve. Maslowin näkemyksen mukaan ihminen pyrkii tyydyttämään hierarkiassa korkeammalla tasolla olevan arvon vasta tyydyttyään hierarkiassa alempana olevan. Allardtkin tosin kritisoi sitä, että vaikka tietty aineellisten resurssien minimitaso on edellytys elämälle yleensä, ei elintason arvojen toteutumista kuitenkaan voida pitää riittävänä ehtona rakkauden ja itsensä toteuttamisen tarpeen tyydyttämiselle.

Elintasoon liittyvien tarpeiden lisäksi pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa lähtökohtana pidetään sitä, että ihmisellä on luontainen tarve solidaarisuuteen ja toveruuteen, tai tarve yleensä kuulua jäsenenä jonkinlaiseen sosiaalisten suhteiden verkostoon, jossa ilmaistaan toisistaan pitämistä ja välittämistä. Yksilöllä on siis rakkauden ja hellien suhteiden tarve. Täydellisimmässä muodossaan rakkaussuhteet ovat symmetrisiä: ihminen saa olla pidetty ja saa osakseen rakkautta, sekä vastavuoroisesti saa myös pitää muista ja osoittaa heitä kohtaan huolenpitoa. Suhteiden ollessa symmetrisiä voidaan puhua yhteisyydestä.

Allardt toteaa James Colemanin vuonna 1971 julkaistuun Amerikan mustien asemaa koskevaan analyysiin (*Resources for Social Change*) tukeutuen, että yhteisyys on tärkeä resurssi, joka auttaa toteuttamaan muita arvoja. Coleman osoitti tutkimuksessaan, että mustien yhdyskunnissa vallitsee heikompi paikallisyhteisyys kuin valkoisten paikallisyhteisöissä. Tästä seurasi Colemanin mukaan se, että mustilla oli huomattavasti valkoisia enemmän vaikeuksia vastustaa yhdessä vuokraisäntiä, kunnallisia viranomaisia, gangstereita ja erilaisia riistäjiä. (Emt., 42 – 43.) Myöhemmässä tuotannossaan Coleman on korostanut sosiaalisten suhteiden merkitystä yksilöiden toiminnassa. Coleman on yksi niistä tutkijoista, jotka ovat antaneet oman panoksensa 1990 – luvulla kukkaansa puhjenneen ja tälläkin hetkellä vellovaan sosiaalista pääomaa koskevaan keskusteluun. Colemanin mukaan sosiaalinen pääoma käsitteenä koostuu useasta eri elementistä, joita ovat sosiaaliset siteet, vastavuoroisuuden normit ja luottamus. Erityisesti luottamusta Coleman pitää koko käsitteen kulmakivenä. (Ks. esim. Ilmonen 2004). Koko laajuudessaan sosiaalisesta pääomasta käytävä keskustelu on niin laajaa ja monisyistä, että sen tarkempi käsittely tämän työn puitteissa on mahdotonta.

Ajatuksena sosiaalisten suhteiden merkitys ihmisten toiminnassa ja yhteisöjen rakenteessa ei ole uusi. Yhtenä sosiologian klassikkonakin pidetty saksalainen Ferdinand Tönnies muotoili jo aikoinaan teoriaansa *Gesellschaft* - yhteiskunnallisuudesta ja *Gemeinschaft* - yhteisöllisyydestä. *Gemeinschaft* – suhteissa yhteenliittyminen itsessään on päämäärä ja sitä pidetään jo sinänsä arvokkaana, jokseenkin luonnollisena tai itsestään selvänä. Ideaalitapaus *Gemeinschaft* – suhteesta on Tönniesin mukaan rakastavaisten välinen suhde, sekä perheen ja ystäväpiirin sisäiset suhteet. *Gesellschaft* – suhteet Tönnies sen sijaan näkee vain välineinä jonkin yhteenliittymiseen nähden ulkopuolisen asian saavuttamiseksi. Tällaisia suhteita ovat esimerkiksi yhdistysten ja työyhteisöjen jäsenten väliset suhteet. (Töttö 1996.) Vaikka pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa huomio kiinnittyy lähinnä *Gemeinschaft* - tyyppisiin suhteisiin, poikkeaa Allardtin näkökulma yksilön organisaatiojäsenyyksiin Tönniesin hieman kyynisestäkin näkemyksestä. Tutkimustaan arvioidessaan Allardt toteaa, että juuri yhteisyysuhteisiin liittyvät muuttujat olivat huonoimmin suunniteltuja, ja huomioon olisi ollut syytä ottaa varsinkin ihmisten juurtuminen organisaatioihin ja järjestöihin. Vaikka organisaatioiden jäsenyys onkin tärkeä resurssi ja näin ollen väline muiden asioiden saavuttamiseksi, tyydyttävät ihmiset Allardtin mukaan yhteisyyden tarpeensa nimenomaan organisaatioissa (Allardt 1976, 51).

Kolmas ulottuvuus Allardtin hyvinvointiteoriassa on ”*being*”, jonka suomennoksessa Allardt itsekin myöntää olleensa epäjohdonmukainen: teoksessaan *Hyvinvoinnin ulottuvuudet* hän puhui itsensä toteuttamisesta, myöhemmissä yhteyksissä laajemmin ihmisenä olemisesta (Allardt, 1998). Kuitenkin olennaista on se, että itsensä toteuttamiseen liittyviä arvoja voidaan pitää vieraantumisen vastakohtana – joskin, kuten Allardtkin huomauttaa, vieraantumista on käytetty niin monissa merkityksissä, että sen käyttäminen on jo melkein päkyseenalaista (Allardt 1976, 159).

Vieraantumisesta puhui esimerkiksi Karl Marx aikoinaan, joka viittasi vieraantumisella siihen, että yhteiskunnan sokeat lainalaisuudet vievät ihmiseltä mahdollisuuden oman elämänsä ja yhteiskuntansa tietoiseen hallintaan. Kapitalismin kriitikkona Marx näki palkkatyön erityisen ongelmallisena: työstä, jonka pitäisi olla vain väline, tulee päämäärä itsessään. Varsinkin työläiset vieraantuvat omasta työstään, toisistaan ja jopa itsestään. Ihmiset eivät enää näe työnsä lopputulosta, ja työläiset menettävät mielenkiintonsa siihen, mitä tekevät. Ihmisistä tulee vain numeroita tai esineitä, kapitalistin työvoimaa, ja työtä tehdään vain palkan ansaitsemiseksi (Sulkunen 1999, 238 – 256.)

Osittain tästä näkökulmasta asiaa tarkasteli myös Allardt tutkimusryhmineen. Pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa päädyttiin tutkimaan yksilön osaksi tulevaa arvostusta tai arvonantoa, sekä sitä, missä määrin ihmiset ovat myös korvaamattomia henkilöitä eivätkä vain numeroiden tai esineiden kaltaisia olioita. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, onko kansalaisilla eri tavoin mahdollisuuksia ja käyttävätkö he mahdollisuuksiaan osallistua poliittiseen järjestelmään, sekä onko heillä mahdollisuuksia tehdä sellaista, missä voi nauttia oman toimintansa lopputuloksesta. Näitä itsensä toteuttamisen eri ulottuvuuksia kutsuttiin arvonannoksi, korvaamattomuudeksi, poliittisiksi resursseiksi (käytännössä eriasteinen poliittinen aktiivisuus) sekä mielekkääksi ”tekemiseksi”. (Allardt 1976, 46 – 47.) Mielekäs tekeminen tai toiminnallisuus (*doing*) on nähty jopa niin tärkeäksi, että Allardtin kerrotaan ainakin kerran nostaneen sen hyvinvoinnin neljänneksi ulottuvuudeksi (Roos 1998, 25). Tässä tutkimuksessa pitäydytään kuitenkin tutummassa kolmijaossa.

Ennen hyvinvoinnin tarkempaa erittelyä on vielä syytä hahmottaa tarkemmin kuvaa Etelä-Pohjanmaasta ja Suupohjasta tutkimuskohteena sekä niistä ennen kaikkea väestöllisistä muutoksista, joita alue on kohdannut niin maakunnallisella kuin seutukunnallisellakin tasolla.

4 ”Tairetahan olla Härmän asemalla, kunoon verta seinäs!”

Pohjanmaan ruotsalaisilla on maassamme sekä hyvä että paha maine. Taitavina työmiehinä heitä on kaikkialla kaupungeissa ja herrastaloissa. He rakentavat laivoja ja veneitä, huoneita ja tehtaita paremmin kuin muut, mutta toisinaan heissä puhkeaa ilmi tuo vanha peritty sankarihenki. Liiksi juoneina he pian ryhtyvät tappeluun. Ei missään osassa maattamme vuodateta niin paljon verta kuin heidän ja heidän suomalaisten naapuriensa pidoissa. (---) Näissä tappeluissa vuotaisi paljon enemmän verta, jos eivät naiset, usein oman henkensä kaupalla, tulisi erottajiksi. (Topelius 1981, 174.)

4.1 Etelä-Pohjanmaa

Topelius ei mainitse *Maamme kirjassa* mitään suomenkielisistä eteläpohjalaisista, mutta edellä esitetty Etelä-Pohjanmaan ruotsinkielisiä asukkaita koskeva tiivistys sopii hyvin myös maakunnan suomenkielisten kuvaan, joka on yhä edelleen voimissaan. Etelä-Pohjanmaan imagoa selvittävässä tutkimuksessa maakunnan ulkoinen kuva (kuva, joka muualla maassa asuvilla on Etelä-Pohjanmaasta) koostuu hyvin tutulta kuulostavista piirteistä: pelloista ja jussipaidoista, rehellisistä ja suorista ihmisistä, lehmistä ja junteista, lakeuksista ja viinasta, yrittäjyydestä ja murteesta sekä jämeräpäisyydestä ja puukosta (Zimmerbauer 2002, 40 - 41).

Pohjalaisia pidetäänkin erityisen isänmaallisina, tai oikeastaan omista oikeuksistaan ja omasta vapaudestaan kiinnipitävänä väkenä. Näkemys juontaa juurensa mm. nuijasodasta (1596- 97), mihin johti kansannousu Ruotsin pitkäksi venyneen Venäjä-sodan aiheuttamaa verorasitusta ja sodan muita seurauksia vastaan. Kapinan johtajana toimi legendaksi muodostunut ilmajokelainen Jaakko Ilkka, mutta juuria kapinalla oli muuallakin kuin Etelä-Pohjanmaalla, mm. Satakunnassa ja Hämeessä. Etelä-Pohjanmaa oli kuitenkin ensimmäinen alue, jossa kyettiin organisoimaan laaja miesjoukko avoimeen kapinaan pelkkien yöllisten hyökkäysten sijaan. Myöhemmin myös Suomen sodan aikaiset muutamat voittoiset taistelut maakunnan alueella olivat omiaan liittämään sotaisuuden ja pohjalaisuuden toisiinsa (Honka-Hallila 1993, 32 – 33.)

Oman leimansa pohjalaisuusnäkemys toi puukkojunkkariaika (1790 – 1885), ja erityisesti 1800 – luvun puoliväli. Esimerkiksi Ylikangas selittää puukkojunkkariuden taloudellis-sosiaalisilla seikoilla: tervanpoltto ja pellonraivaus olivat vaurastuttaneet Etelä-Pohjanmaata siinä määrin, että siitä tuli ensimmäinen maakunta, joka ”ohitti kynnyksen, jonka jälkeen elämän fyysisten perustarpeiden tyydyttäminen ei enää muodostanut keskeistä ongelmaa” (Ylikangas 2005, 213). Tervanpoltto mahdollisti toimeentulon entistä suuremmalle ihmisjoukolle, ja alkoi kilpailu taloudellisesta menestymisestä. Ihmisistä tuli kirjaimellisesti oman onnensa seppiä, ja yhteiskunnan arvojärjestelmä alkoi kehittyä yksilökohtaista suoritusta tukevaksi. Tervanpolton lisääntyminen sai aikaan myös ennen alueella tuntemattoman tilattoman väestön räjähdysmäisen kasvun, mikä johti yhteiskunnassa alenevaan säätykiertoon. Ihmisiä ei enää eroteltu säädyn ja sosiaalisen aseman perusteella, vaan näyttöjen ja suoritusten mukaan.

Taloudellinen nousu ja kilpailu suosivat yksilöiden suorituksia ja pakottivat jatkuvaan pätevyyden osoittamiseen – piti saada kunniaa ja mainetta. Arkisen työn ei nähty vievän eteenpäin eikä liittyvän yhteisöllisesti tärkeinä pidettyihin tavoitteisiin, joten sisältöä elämään etsittiin äärikokemuksista. Kenties tästä syystä eteläpohjalaiset ovat olleet otollista maaperää puukkotappeluiden lisäksi myös muille joukkoliikkeille: maakunnan alueella on toimittu aktiivisesti niin herätysliikkeissä, nuorisoseuroissa, jääkäriliikkeessä kuin Lapuan liikkeessäkin. (Ylikangas 1976; Ylikangas 2005.)

Väkivaltaisuus todellakin oli 1800 – luvulla Etelä-Pohjanmaalla huomattavasti yleisempää kuin muualla Suomessa: 1830 – luvulta 1880 – luvulle vuodessa surmattiin toistakymmentä ihmistä 100 000 asukasta kohden. Pahimmillaan tämäkin taso ylitettiin moninkertaisesti. Nykyisin meno Etelä-Pohjanmaalla näyttää kuitenkin rauhoittuneen: STAKESin tuoreimman saatavilla olevan, vuoden 2005, tilaston mukaan poliisin tietoon tuli 1000 asukasta kohden 4,9 henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta, kun koko maan vastaava luku oli 6,3. Ainoastaan poliisin tietoon tulleiden liikennerikosten kohdalla eteläpohjalaiset näyttäisivät ”kunnostautuneen”: 1000 asukasta kohti raportoitiin 90,3 rikosta, kun koko maassa niitä oli 73,7.

Näkemykset pelloista ja lehmistä Etelä-Pohjanmaalle tyypillisinä ”maamerkkeinä” sen sijaan saavat tukea tilastoista: Etelä-Pohjanmaa todella on Keski-Pohjanmaan ohella alkutuotantovaltaisimpia maakuntia, joskin maatalouden rooli työllistäjänä on jatkuvasti pienentynyt. Maakunnan työllisistä 11 % työskentelee maa- ja metsätalouden parissa, kun koko maassa vastaava osuus on nelisen prosenttia. Jalostuksen osuus elinkeinorakenteessa (28 %) on myös Etelä-Pohjanmaalla hieman

koko maan keskiarvoa (25 %) korkeampi. Palvelualat puolestaan työllistävät Etelä-Pohjanmaalla muita alueita vähemmän: 59 prosenttia, mikä on maakunnista vähiten ja kymmenisen prosenttia vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Maatalouden lisäksi Etelä-Pohjanmaan aluetaloutta leimaa myös pienyrityskulttuuri sekä paikalliset toimialakeskittymät. Yrittäjäyysaste onkin maakunnan alueella koko maan korkein. Teollisuustoiminnan vientiaste jää alle puoleen koko maan tasosta, ja on maakunnista matalin. Etelä-Pohjanmaalla tuotetut hyödykkeet suureksi osaksi siis myös kulutetaan maakunnan alueella. Työllistävimpiä teollisuusaloja ovat elintarvike-, metalli- ja puuala.

Työllisyysaste oli vuonna 2006 Etelä-Pohjanmaalla (68,4 %) hieman koko maan tasoa (68,9 %) alhaisempi. Omaan haasteensa työllisyystilanteeseen tuo se tosiseikka, että työikäisen väestön määrä laskee edelleen. Jo vuonna 2005 maakunnan alueella oli yli 65-vuotiaita enemmän kuin lapsia (alle 15-vuotiaita). Kehitys jatkuu samansuuntaisena, ja Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuoteen 2030 yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa yli 11 prosenttiyksikköä. Väestön nouseva keski-ikä vaikuttaa luonnollisesti myös työllisten määrään (joskin työkyvyttömyyttä aiheuttavat muutkin tekijät kuin vain korkea ikä), mikä rasittaa taloudellista huoltosuhdetta.

Taloudellisella huoltosuhteella ilmoitetaan ei-työllisten määrää suhteessa työllisiin, ja se kuvaa sitä osuutta väestöstä, joka jää työllisten ”elätettäväksi”. Tyypillistä huoltosuhteelle on, että se pienenee työllisyystilanteen parantuessa, ja vastaavasti nousee työllisyystilanteen heikentyessä. Vuonna 2004 Etelä-Pohjanmaan huoltosuhte oli hieman koko maan huoltosuhdetta korkeampi huoltosuhteen ollessa Etelä-Pohjanmaalla 1,46 ja koko maassa 1,31. Kehitys on jatkunut vuodesta 2004 samansuuntaisena, ja Tilastokeskus ennustaakin, että 15 - 74-vuotiaiden työllisyysasteen pysyessä vuoden 2004 tasolla ja väestön kehittyessä väestöennusteen mukaan, taloudellinen huoltosuhte olisi koko maassa vuonna 2030 1,47 ja Etelä-Pohjanmaalla 1,66.

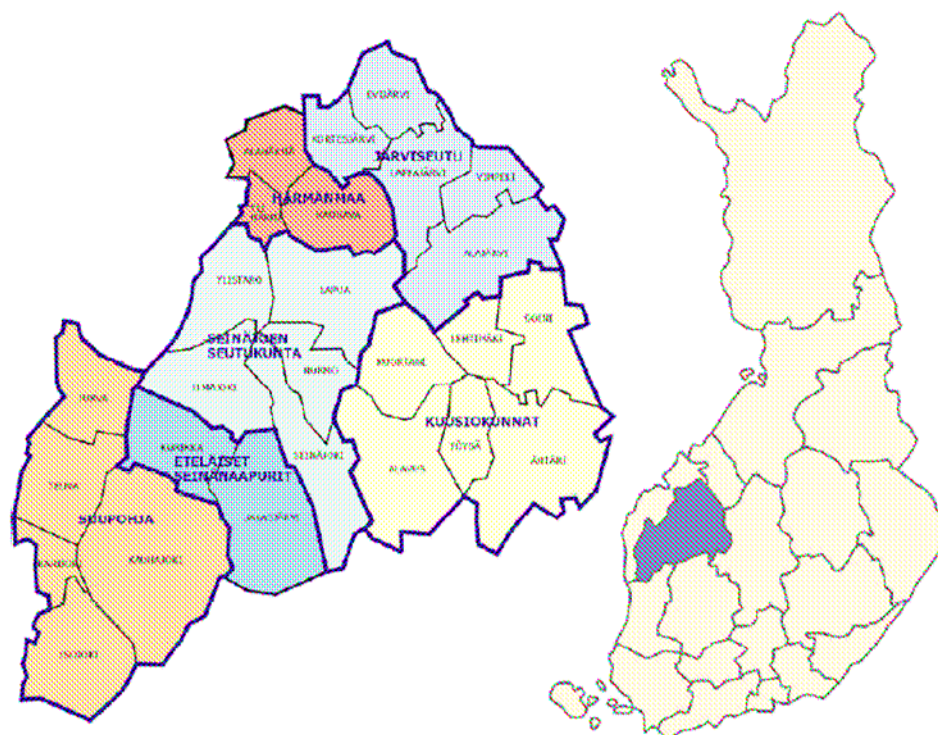
Huoltosuhteen muutos asettaa suuret haasteet julkiselle palvelutuotannolle. Väestön ikääntyminen ja väheneminen aiheuttavat jo nyt ongelmia vähentämällä työvoimaa ja verotuloja, sekä heikentävät sitä kautta julkisten palveluiden rahoitus pohjaa. Etelä-Pohjanmaallakin väestö on vähentynyt 1990-lopulta aina vuoteen 2004, jolloin väkiluku kasvoi ensimmäistä kertaa 11 vuoteen. Ilo jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi, sillä jo vuonna 2005 väkiluku kääntyi jälleen laskuun. Lasku jatkui edelleen vuonna 2006, jolloin Etelä-Pohjanmaan väestö väheni reilulla 220 asukkaalla. Väestö vähenee paitsi

luonnollisen poistuman kautta, myös pois suuntautuvan muuttoliikkeen vuoksi. Etelä-Pohjanmaan muuttotappiota selittää erityisesti 15 – 24-vuotiaat, eli toisen ja kolmannen asteen opintoihin hakeutuvat. (Lämsä 2007.)

Hallinnollisesti Etelä-Pohjanmaan maakunta koostuu kuudesta seutukunnasta, jotka ovat Järviselä, Härmänmaa, Kuusiokunnat, Seinäjoen seutukunta, Eteläiset Seinänaapurit sekä Suupohja.

4.2 Suupohja

Suupohja on Seinäjoen seutukunnan jälkeen Etelä-Pohjanmaan toiseksi suurin seutukunta vajaalla 30 000 asukkaallaan. Seutukunnan muodostavat Isojoen, Jurvan, Karijoen, Kauhajoen ja Teuvan kunnat. Kunnista suurin on seutukunnan ainoa kaupunki, Kauhajoki, lähes 14 500 asukkaallaan. Seuraavaksi suurin on Teuva vajaalla 6200 asukkaallaan. Sitä seuraavat Jurva noin 4400, Isojoki hieman yli 2500 ja Karijoki noin 1600 asukkaallaan.

KUVIO 1. Etelä-Pohjanmaan kartta

Seutukunnan suurimmat työllistäjät ovat julkiset ja muut palvelut, jotka työllistävät reilun neljänneksen (26 %) alueen työllisistä. Lähes saman verran (25 %) työllistyy teollisuuden piiriin. Kauppa-, ravitsemus- ja majoitustoiminta sekä maa- ja metsätalous työllistävät kumpikin noin 13 % alueen työikäisistä. Suupohjan elinkeinorakenteelle tyypillisiä ovat yrittäjyyteen perustuvat toimialakeskittymät, pääasiassa huonekaluihin, metalliin ja perunan tuotantoon ja jalostukseen keskittyvät yritykset. Erityisesti Jurva tunnetaan huonekaluteollisuudestaan, ja kolme neljäsosaa maan tyylihuonekaluista valmistetaan edelleen Jurvassa. Jurvalla onkin huonekaluteollisuudessa pitkät perinteet, sillä jo 1800 – luvun lopussa huonekalujen valmistus oli torppareiden ja tilattoman väestön pääasiallinen sivuelinkeino. Eteläpohjalaisuuteen liitetty sinnikäs yrittäjyys näkyikin Suupohjassa erityisen vahvana. (Kainulainen 2000, 41 – 44.)

Suupohjan väkiluku oli suurimmillaan 1980 – luvun alkupuolella, jolloin suupohjalaisia oli yli 34 000. Siitä luku on lähtenyt laskuun: vuoden 2006 lopussa suupohjalaisia oli noin 29 200. Tulevaisuus ei näytä sen valoisammalta: Tilastokeskuksen vuonna 2005 julkaiseman väestöennusteen mukaan suupohjalaisten määrä vähenisi noin 2000 ihmisellä kymmenen vuoden kuluessa, joten suupohjalaisia olisi vuonna 2015 noin 27 000, ja vuonna 2025 enää reilut 25 600. Suupohjan väestö onkin sekä koko maata että maakunnan yleistä tasoa iäkkäämpää. Suupohjan väestöstä reilu viidennes (21 %) oli vuoden 2006 lopussa yli 65–vuotiaita, kun koko maassa heitä oli noin 17 % ja Etelä-Pohjanmaalla 19 %. Paitsi väestön ikääntyminen, vähentää seutukunnan väkeä myös muuttoliike, joka on maakunnan yleistä tasoa negatiivisempaa: seutukunnan nettomuutto 1000 asukasta kohti on -3,5 asukasta, kun koko maakunnan vastaava luku on -1,1³.

Tämän lyhyenkin kuvauksen perusteella hahmottuu kenties tyypilliseltä kalskahtava kuva autioituvasta seudusta, jonka haasteena ja elinehtona on paitsi saada paikallinen nuoriso jäämään asuinseudulle, myös houkuttaa uusia muuttajia. Kaiken kaikkiaan Suupohjassa taistellaan samoja kehityssuuntia vastaan kuin koko Suomessa, mutta monin paikoin ongelmallinen kehitys on paitsi koko maata, myös maakunnan tasoa kiivaampaa. Suupohjassa, kuten monilla muillakin alueilla, asiaan on jo lainsäätäjien vaatimuksesta johtuen reagoitu seutuyhteistyötä tiivistämällä.

³ STAKESin ndikaattori ilmaisee nettomuuton tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Nettomuutto saadaan vähentämällä alueelle muuttaneista (tulomuuttajat) alueelta pois muuttaneet (lähtömuuttajat). Näin nettomuutto on positiivinen, jos alueelle on muuttanut enemmän kuin alueelta on muuttanut pois.

Suupohjan seutukunnassa päätettiin laatia nuorten elinolojen parantamiseksi ja seutukunnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi seutukunnallinen nuorisopoliittinen strategia, jonka osa myös tämä tutkimus on.

5 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen lähtökohtana on kuten monissa muissakin hyvinvointitutkimuksissa (ks. esim. Allardt 1976, 219) oletus siitä, että kaikki hyvinvointiarvot voivat vaikuttaa ainakin joihinkin muihin hyvinvointiarvoihin. Lisäksi oletetaan, että hyvinvointiarvoihin voivat vaikuttaa inhimilliset teot ja toimenpiteet – tässä tapauksessa erityisesti poliittiset ja sosiaalipoliittiset toimenpiteet. Näin ollen tämä tutkimus jo sekä intressiltään että metodologialtaan asemoituu osaksi nuorisotutkimuksen pitkää positivistista tutkimusperinnettä. Näkökulma nuorisoon onkin enemmän alueiden haasteissa kuin nuorten ongelmissa.

5.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen kiinnostuksen kohteena on koko Suupohjan kattavana tutkimuksena nuorten kokema yhteisyyden tunne, siis sosialisointiaste, erityisesti seutukuntaan sosiaalisena perusyksikkönä. Paikallisyhteisyyttä hyvinvointiarvona on kuitenkin eettisesti arveluttavaa ja todellisuudessa jopa mahdotonta manipuloida suoraan (Allardt 1976, 218). Pyrkimys onkin tämän tutkimuksen kuluessa löytää niitä edellytyksiä - muita hyvinvointiarvoja -, joita manipuloimalla voidaan vaikuttaa paikallisyhteisyyteen välillisesti. Näihin arvoihin vaikuttamalla uskotaan voitavan ainakin pyrkiä vaikuttamaan nuorten seutukuntaansa kohtaan kokemaan yhteenkuuluvuuden tunteeseen.

Analyysin taustaksi nuorten elinoloja tarkastellaan Allardtin pohjoismaisen hyvinvointitutkimuksen tarjoaman viitekehityksen mukaan kuvailevalla, suorien jakaumien, tasolla yleisesti sekä ristiintaulukoimalla erityisesti kolmen taustamuuttujan: iän, sukupuolen ja koulutustason, suhteen. Taustamuuttujien mukaan ilmenevät erot mainitaan pääsääntöisesti vain siinä tapauksessa, kun ne ovat tilastollisesti merkitseviä⁴. Muuttujat on pyritty mahdollisimman hyvin jaottelemaan pohjoismaista hyvinvointitutkimusta mukailleen eri hyvinvointiulottuvuuksille, mutta jako on kuitenkin enemmän tai vähemmän tutkijan mielivaltaisesti tekemä.

Tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite voidaan siis kiteyttää kahteen kysymykseen:

- 1) Miltä suupohjalaisten 15-25-vuotiaiden hyvinvointi näyttää kuvailevalla tasolla yleisesti, ja onko hyvinvointiarvoissa havaittavissa eroja iän, sukupuolen ja koulutustason

⁴ Tässä työssä hyväksytyn merkitsevyys- eli riskiarvon (p - arvon) raja on 0,05.

(peruskoulu/lukio) suhteen? Ikä on jatkossa jaettu analyysin selkeyttämiseksi kahteen luokkaan: yli 20-vuotiaat ja alle 20-vuotiaat.

Sekä

- 2) Onko löydettävissä sellaisia hyvinvointiarvoja, joiden avulla voitaisiin ennustaa nuorten sosiaalistumista erityisesti seutukuntaansa?

Ajatuksena on, että nämä tekijät voidaan nostaa seutukunnallisen nuorisopoliittisen strategian kriittisiksi menestystekijöiksi, joihin seutukunnassa tulevaisuudessa erityisesti keskitytään.

5.2 Tutkimusaineisto

Suupohjan seutukunnan lapsi- ja nuorisopoliittista strategian taustaksi tehtiin elinoloselvitys alueen 15-25-vuotiaiden nuorten osalta. Selvitys päätettiin toteuttaa postikyselynä, ja lomakkeet postitettiin kesän 2006 kynnyksellä. Pyrkimyksenä oli saada kerättyä 500 nuoren otos, ja postikyselyille tyypillinen kato huomioden lomakkeita lähetettiin kaikkiaan 800 kappaletta. Tutkimusajankohtana seutukunnassa oli 15 – 25-vuotiaita 3776, ja kuntien suhteellisten osuuksien mukaan Tilastokeskukselta tilattiin satunnaisotos, johon poimittiin Isojoelta 56, Jurvasta 120, Karijoelta 47, Kauhajoelta 423 ja Teuvalta 154 nuorta. Osana elinoloselvitystä tehtiin myös koulukyselynä toteutettu terveyttä, päihteiden käyttöä, liikuntaa sekä vapaa-aikaa huomattavasti vanhempia vastaajia suppeammin kartoittanut kysely seutukunnan 12 – 14-vuotiaille. Tuloksista laadittiin seutukunnalle erillinen raportti, mutta tästä tutkimuksesta nuorempien osuus jätettiin pois tutkimusongelman rajaamisen ja resurssien puutteen vuoksi.

Kauhajoella tehtiin vuosituhanen alussa vastaava kunnallinen selvitys (Lehtokangas 2000), ja uusi, seutukunnallinen selvitys, teetettiin kuntien toivomuksesta vanhan mallin mukaan. Tässä tutkimuksessa Kauhajoen kunnalliseen selvitykseen ei kuitenkaan tätä enempää viitata, koska kyseessä on seutukunnallisen tason tutkimus, eikä kiinnostus näin ollen kohdistu yksittäisiin kuntiin kuin vain niissä tapauksissa, joissa kuntien välisten erojen osoittaminen on mielekästä. Kyselylomake (liite 1) on pääpiirteissään *Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi Ry:n* käsialaa. Uutena kysymyksenä siihen sisällytettiin vuoden 2004 Nuorten elinolot -vuosikirjasta mukailtu kysymys, jolla selvitettiin nuorten sosiaalistumista erilaisiin yhteisöihin (Paju, 2004). Lisäksi lomakkeeseen sisällytettiin uuden nuorisolain hengen mukaisesti kansainvälisyyttä ja kansainvälistymistä koskevia kysymyksiä.

Selvitys toteutettiin yhteistyössä kuntien kanssa siten, että kunnat hoitivat itse kyselylomakkeiden kopioimisen sekä postituksen. Vastauslomakkeet muiden kuin Karijoen osalta postitettiin suoraan minulle. Karijoen kohdalla tutkimuksen eettisyys onkin mahdollista hieman kyseenalaistaa, koska nimenomaisesta päinvastaisesta pyynnöstä huolimatta osa lomakkeista toimitettiin ensin kunnan edustajalle, joka välitti ne kootusti minulle. Toivottavaa tietysti on, että tämä ei olisi vaikuttanut vastaajiin ja tuloksiin.

Kaiken kaikkiaan lomakkeita palautui varsinaisen kierroksen ja yhden ”karhukierroksen”⁵ jälkeen 229 kappaletta, jotka kaikki olivat tutkimusta varten käyttökelpoisia – joskin kysymyskohtaisesti vastaajamäärissä oli huomattaviakin heittoja. Kaiken kaikkiaan vastausprosentiksi muodostui varsin vaatimaton 29, ja 500 nuoren tavoiteotoksesta jäätiin alle puoleen. Seutukunnan 15 – 25-vuotiaista saatiin siis kyselyyn mukaan noin 6 %. Vastausprosentit kunnittain jakautuivat seuraavasti: Isojoki 27, Jurva 21, Karijoki 36, Kauhajoki 28 sekä Teuva 33.

Suurin vaikuttaja alhaiseen vastausprosenttiin lienee ollut itse lomake. Esimerkiksi Heikkilä (2005, 48 – 49) erittelee joitakin hyvän lomakkeen tunnusmerkkejä. Hyvin suunniteltu lomake on mm. selkeä, siisti ja houkuttelevan näköinen, teksti ja kysymykset on hyvin aseteltu eikä lomake ole liian täyteen ahdettu, vastausohjeet ovat selkeät ja yksiselitteiset, lomake ei ole liian pitkä (jokaisen kysymyksen tarpeellisuus harkitaan) ja se on helppo syöttää ja käsitellä tilasto-ohjelmalla. Näistä tunnusmerkeistä ei oikeastaan tämän lomakkeen kohdalla toteutunut yksikään. Lomake oli uuvuttavan pitkä, 112 kysymystä, ja näiden lisäksi vielä joidenkin kysymysten kohdalla lukuisat alakohdat. Lomake pyrittiin saamaan vaikuttamaan todellista lyhyemmältä käyttämällä pienempää fonttikokoa ja tulostamalla kaksi sivua yhdelle arkille, mutta se ei kuitenkaan muuta todellisuutta mihinkään: lomakkeen täyttäminen on ollut työläs urakka. Vastaamisohjeissa olisi joissakin paikoin ollut toivomisen varaa, ja lomakkeen täyttämisen hankaluutta on varmasti osaltaan lisännyt se, että vastausvaihtoehtojen skaalat vaihtelivat. Yhden kysymyksen kohdalla suurempi arvo asteikolla merkitsi suurempaa tyytyväisyyttä jne., toisen kohdalla skaala oli juuri päinvastoin. Myös lomakkeen tallentajan ajoittaista tuskaa voi vain kuvitella, ja monin paikoin lomaketta koskevat kommentit eivät olisikaan painokelpoisia.

⁵ Karijoella ”karhuja” ei kunnan päätöksestä lähetetty.

Kaiken kaikkiaan lomake oli siis varsin epäonnistunut. Ongelma oli tiedossa jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, ja tätä tutkimusta varten sitä pyrittiin edes hieman lyhentämään. Lopulta se kuitenkin kuntien toiveesta otettiin käyttöön lähes sellaisenaan. Lomakkeessa huomioitiinkin liian monen tahon intressit ja tarpeet aineiston akateemisen käyttökelpoisuuden ja tulosten yleistettävyyden kustannuksella.

5.3 Kadon analyysi

Alhaisen vastausprosentin myötä kyselytutkimuksessa korostuvat niiden vastaajien ominaisuudet, jotka jättivät kyselyyn vastaamatta: suuri vastaamatta jättäneiden osuus aiheuttaa aina harhaa tuloksiin. Oletus on, että tutkimukseen vastanneet nuoret ovat muutenkin melko aktiivisia ja hyvinvoivia, jolloin passiivisempien ja kenties heikommin voivien ääni jää kuulumattomiin.

Vastaajista naisia oli 63 %. Tutkittavaan perusjoukkoon verrattuna naiset olivat kyselyssä yliedustettuina: koko Suupohjan 15 – 25-vuotiaista naisten osuus on hieman alle puolet, 46 %. Kunnittain vastaajia tarkasteltaessa huomataan, että ainoastaan Jurvasta tuli miehiltä enemmän vastauksia, 54 %. Miesten osuus tutkimuksen piiriin kuuluvista jurvalaisista oli tasan puolet, 50 %. Muiden kuntien kohdalla miesten vastaukset olivat selvästi aliedustettuina. Isojoen 15 – 25-vuotiaista miehiä oli 54 %, vastaajista ainoastaan 20 %. Karijoella tutkittavasta perusjoukosta 57 % oli tutkimushetkellä miehiä, vastaajista 29 %. Kauhajoen nuorista 54 % oli miehiä, vastaajista 36 %. Teuvan kohdalla vastaavat luvut olivat 56 % perusjoukosta ja 40 % vastaajista.

Ikäjakauman kohdalla vääristymä ei koko Suupohjan osalta ole yhtä lohduton. Aineiston käsittelyssä käytetyn *SPSS 13.0 for Windows* - ohjelman avulla vastaajat jaettiin fraktiilien⁶ perusteella neljään ikäluokkaan: 15 - 17-v., 18 – 19-v., 20 – 22-v. sekä 23 – 25-v. Innokkaimmin kyselyyn vastasi nuorin ikäluokka, joita oli vastaajista 33 %. Kenties arvannon palkinnot (ks. saatekirje, liite 2) vetosivat eniten juuri nuorimpaan ikäluokkaan, ja heistä kenties suurempi osa oli kesäaikaan ”vain lomalla”, ja ehti näin ollen vastata kyselyyn paremmin. Laiskimmin kyselyyn vastasi vanhin ikäluokka, joita oli vastaajista 20 %. 18 – 19-vuotiaita oli vastaajista 21 %, 20 – 22-vuotiaita 26 %. Ikäjakauma noudatteli melko hyvin koko Suupohjan ikäjakaumaa: kyselyn

⁶ Fraktiilit järjestävät havainnot yhtä suuriin osiin.

tekohetkellä, vuonna 2006, 15 – 25-vuotiaista 15 – 17-vuotiaita oli 33 %, 18 – 19-vuotiaita 18 %, 20 – 22-vuotiaita 25 % ja 23 – 25-vuotiaita 24 %.

Kuntakohtaisessa tarkastelussa kuitenkin huomataan, että vastaajien jakautuminen ikäluokittain noudattelee perusjoukon ikäjakaumaa vain joiltakin osin (ks. taulukot 1 ja 2).

TAULUKKO 1. Vastaajien osuudet ikäluokittain ja kunnittain, %

	15-17	18-19	20-22	23-25
Isojoki	26,7	20	26,7	26,7
Jurva	4,3	17,4	47,8	30,4
Karjajoki	35,3	17,6	29,4	17,6
Kauhajoki	33,3	22,2	23,9	20,5
Teuva	48	22	16	14

TAULUKKO 2. Ikäluokkien osuudet perusjoukosta kunnittain, % (Lähde: Tilastokeskus)

	15-17	18-19	20-22	23-25
Isojoki	23	27	24	26
Jurva	27	18	30	25
Karjajoki	38	17	18	27
Kauhajoki	32	19	25	24
Teuva	38	18	23	21

Vastaajien ikärakenne varmasti osaltaan selittää heikkoa vastausprosenttia: vastaajista suurin osa oli nuorinta ikäluokkaa, kun taas lomake tuntui esimerkiksi työllisyystilannetta, tuloja ja asumismuotoa koskevine kysymyksineen olevan suunnattu vanhemmille vastaajille. Tästä seikasta myös mainittiin useissa palautteissa. Kyselyyn oli ollut hankala vastata, koska monista siinä käsitellyistä kysymyksistä vastaajilla itsellään ei ollut omakohtaista kokemusta.

Ikä- ja sukupuolijakaumien vääristymien lisäksi huomioon tulee ottaa vastaajien alueellinen jakautuminen. Yli puolet, 52 %, vastaajista on seutukunnan ainoasta kaupungista, Kauhajoelta. Perustellusti voidaan varmasti olettaa, että vastaukset vaihtelevat ainakin jonkin verran asuinpaikan ja kuntatyyppin mukaan. Muiden kuntien pienten vastausmäärien (Isojoki 15, Jurva 23, Karjajoki 17, Teuva 50) vuoksi kuntakohtaiset vertailut eivät kuitenkaan ole mielekkäitä. Jatkossa kyselyyn vastanneita nuoria käsitelläänkin yhtenä suupohjalaisten ryhmänä. Tämä ei tietenkään ole täysin

ongelmatonta, mutta sama ongelma koskee nuorisotutkimusta yleensä: voidaan pohtia nuorten niputtamisen mielekkyyttä ylipäänsä.

Edellä esitetyt vääristymät ja aineiston epäedustavuus on syytä pitää mielessä tutkimuksen edetessä. Tulosten yleistämisessä koko perusjoukkoa koskeviksi ilmiöiksi on oltava hyvin varovainen – jos niitä tulisi tehdä lainkaan.

6 Elintaso

Pohjoismaisessa haastattelututkimuksessa hyvinvoinnin ulottuvuudet muodostuivat 12 osatekijästä. Elintason osatekijät ilmaisevat sen, mitä kaikki ihmiset tarvitsevat, ja ovat näin ollen hyvinvoinnissa perustavaa laatua olevia osatekijöitä. Elintasoa mittaavat muuttuja pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa ovat tulot, asumistaso, työllisyys, koulutus ja terveys.

Tuloilla on keskeinen rooli hyvinvoinnissa, koska niitä on helpoin erilaisilla yhteiskunnan toimilla manipuloida. Tulot ovat myös muita enemmän resurssi, joka mahdollistaa muiden hyvien asioiden saavuttamisen. Pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa tuloja mitattiin kysymällä vastaajien bruttotuloja, tässä tutkimuksessa asiaa selvitettiin tiedustelemalla vastaajien kuukausittaista käyttörahan määrää sekä asumis-, ruoka-, terveydenhoito- ja opiskelukustannusten jälkeen käteen jäävää rahamäärää. Vastaajilta tiedusteltiin myös lainojen määrää sekä omaa kokemustaan toimeentulostaan.

Asumistasoa tässä tutkimuksessa asumistasoa määrittelevinä mittareina pidetään nykyistä asumismuotoa, asuntotyyppiä sekä asunnon sijaintia. Lisäksi selvitettiin vastaajien ”kotona” (siis vähintään toisen vanhemman luona) asumista sekä syitä huoltajan luona asumiseen. Vastaajilta kysyttiin myös tyytyväisyyttä nykyiseen asuntoonsa, sekä todennäköisenä pitämäänsä asumis- ja omistusmuotoa viiden vuoden kuluttua.

Työ ja työnteko ovat sinänsä keskeisiä tekijöitä sekä välineenä että tavoitteena, ja niitä tässä tutkimuksessa mitataan vastaajien työttömyyskokemuksilla, työttömien tulevaisuudensuunnitelmilla sekä kotikunnan työllisyysmahdollisuusnäkyillä. Lisäksi tiedusteltiin työssä käyvien vastaajien työsuhteen tyyppiä, kiinnostusta yrittäjänä toimimiseen sekä yleensä työhön liittyviä arvostuksia.

Koulutus sisältyy osaksi elintason mittareita siksi, että se on ennen kaikkea resurssi, joka auttaa yksilöä hallitsemaan muita aineellisia ehtojaan. Asiaa selvitettiin tiedustelemalla vastaajien peruskoulutusta, ammatillista koulutusta, tämänhetkistä opiskelua sekä nykyisten opintojen jälkeisiä tulevaisuudensuunnitelmia.

Terveys on niin ikään hyvinvoinnin keskeinen aines, mutta myös resurssi, joka vaikuttaa muihin osatekijöihin. Terveyttä mittaavat muuttujat ovat vastaajien kokemus terveydentilastaan, joidenkin vaivojen yleisyys nuorten parissa, liikunnan harrastaminen sekä päihteiden käyttö.

6.1 Toimeentulo

Vastaajista hieman suurempi osa pitää taloudellista tilannettaan hyvänä: 45 % pitää toimeentuloaan tällä hetkellä melko hyvänä tai erittäin hyvänä, 34 % puolestaan melko huonona tai erittäin huonona. Naiset kokevat tilanteensa miehiä huonommaksi: naisista 38 % prosenttia ilmoittaa toimeentulonsa erittäin huonoksi tai melko huonoksi, miehistä 27 % ($p = 0,027$). Yli 20-vuotiaat arvioivat toimeentulonsa paremmaksi kuin alle 20-vuotiaat ($p = 0,049$).

Vanhemmilta saatu taloudellinen tuki arvioidaan melko merkittäväksi, mikä ei vastaajien ikäjakauma huomioon ottaen liene suuri yllätys. Asteikolla 1 – 5 vastausten keskiarvo on 3,64. Vanhemmilta saadut taskurahat arvioidaankin tärkeimmäksi käyttörahan lähteeksi (30 %). Tärkeimmiksi sen arvioivat alle 20-vuotiaat ($p = 0,000$) ja peruskoulun käyneet ($p = 0,019$). Muita keskeisiä käyttörahan lähteitä ovat säännöllinen palkka (24 %), tilapäistyö (18 %) sekä opintotuki (16 %).

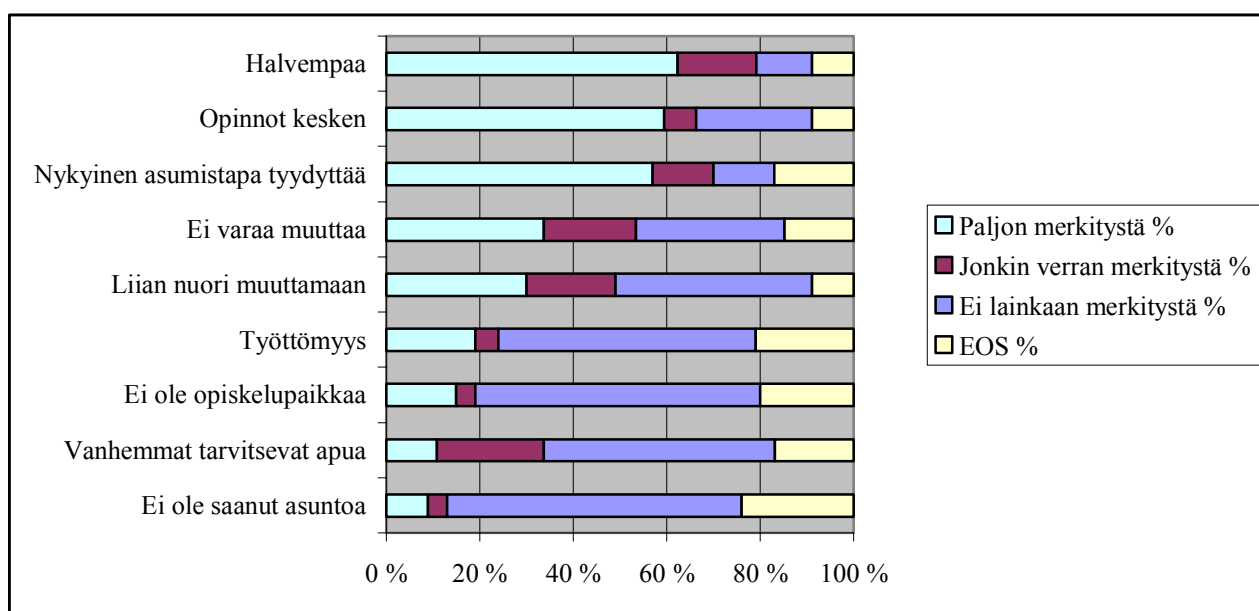
Kuukausittaisen käyttörahan määrä vastaajilla vaihtelee 16 ja 5000 euron välillä, keskimäärin käteen jää noin 800 euroa. Aritmeettinen keskiarvo ei kuitenkaan kerro koko totuutta: käytettävissä olevan rahan mediaani on 450 euroa, joten puolet vastaajista joutuu tulemaan toimeen tätä pienemmällä summalla. Asumis-, ruoka-, terveydenhoito- ja opiskelukustannusten jälkeen rahaa jää vastaajilla käyttöön keskimäärin 364 euroa. Tässäkin tosin aritmeettinen keskiarvo johtaa hieman harhaan: mediaani on 150 euroa, joten vastaajista puolet joutuu tulemaan toimeen huomattavasti keskiarvoa pienemmällä rahamäärällä. Asuntolainaa on noin 10 % vastaajista, samoin kuin muita lainoja. Opintolainaa on 17 prosentilla.

Taloudellisen ahdingon iskiessä turvaudutaan yleisimmin sukulaisten apuun tai tingitään muusta elämästä; noin 40 % vastaajista ilmoittaa joutuneensa turvautumaan sukulaisten apuun asumis- ja muista menoista selvitäkseen joskus tai usein, muusta elämästä on joutunut tinkimään noin puolet vastaajista (49 %). 16 % ilmoittaa joutuneensa hakemaan apua tai toimeentulotukea sosiaalitoimistosta. Yli 20-vuotiaat ilmoittavat joutuneensa alle 20-vuotiaita useammin

turvautumaan ylitöihin ($p = 0,047$), toimeentulotukeen ($p = 0,000$) sekä sukulaisten apuun ($p = 0,002$). He ovat muita useammin joutuneet myös tinkimään muusta elämästä ($p = 0,000$) tai hankkimaan lisää lainaa ($p = 0,003$). Koulutuksella näyttäisi olevan merkitystä ainoastaan sukulaisten apuun turvautumisessa: lukion käyneet ovat peruskoulun käyneitä useammin joutuneet turvautumaan sukulaisiinsa ($p = 0,017$). Sukupuolten väliset erot heijastuvat vain toimeentulotuen ($p = 0,002$) ja sukulaisten avun ($p = 0,003$) kohdalla: naiset ovat joutuneet turvautumaan niihin miehiä useammin.

6.2 Asuminen

Vastaajista suurin osa (66 %) asuu ”kotona”, toisin sanoen vähintään toisen vanhemman kanssa. Muualla asuvista viidennes (hieman alle 20 %) asuu avio- tai avoliitossa. Kotona asumisen halpuudella ja keskeneräisillä opinnoilla on suurin merkitys kotona asumiseen. Kotona myös mitä ilmeisimmin viihdytään – tai ainakin se tyydyttää (ks. kuvio 2).

KUVIO 2. Joidenkin tekijöiden merkitys nuorten kotona asumiseen

Ne vastaajat, jotka eivät asu enää vanhempiansa luona, ovat muuttaneet pois keskimäärin 19-vuotiaana, kerrotut iät tosin vaihtelevat välillä 13 – 25 vuotta. Yli 20-vuotiaat ja lukion käyneet asuvat omillaan muita todennäköisemmin (molempien kohdalla $p = 0,000$).

Suurin osa (88 %) vastaajista ilmoittaa olevansa tyytyväisiä nykyiseen asuntoonsa, joskin lukion käyneet ilmoittavat muun koulutuksen saaneita useammin olevansa tyytymättömiä nykyiseen asuntotilanteeseensa ($p = 0,050$). Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan todennäköistä asuntoaan viiden vuoden kuluttua. Kerrostalossa uskoo asuvansa 36 %, samoin omakotitalossa. Todennäköisimpänä omistusmuotona pidetään vuokra-asuntoa, jollaisessa uskoo asuvansa 62 %. Ikäluokat eroavat toisistaan siinä, että yli 20-vuotiaat pitävät todennäköisimpänä asumismuotonaan omakotitaloa ($p = 0,000$) ja omistusasuntoa ($p = 0,000$), kun taas alle 20-vuotiaat uskovat todennäköisimmin asuvansa kerrostalossa ja vuokra-asunnossa.

6.3 Koulutus

Peruskoulutusta tiedusteltaessa vastaajista suurin osa (62 %) ilmoittaa suorittaneensa peruskoulun, lukion on suorittanut 28 %. Koulutus on kesken tai vastaus puuttuu yhdeksältä prosentilta. Lukio on suoritettuna vajaalla neljänneksellä (22 %) miespuolisista vastaajista, naisilla luku on kymmenisen prosenttiyksikköä suurempi (31 %).

Vastaajista suurin osa, noin 70 prosenttia, opiskelee parhaillaankin jossakin oppilaitoksessa – lukiossa tai ammatillisessa koulussa yhteensä noin puolet vastaajista.

Kyselyyn vastanneista tällä hetkellä peruskoulua käy noin 11 %, lukiossa opiskelevia on pari prosenttiyksikköä enemmän (14 %). Vajaa puolet vastaajista (41 %) opiskelee kuitenkin muualla kuin lukiossa tai peruskoulussa. Peruskoululaisista suurin osa ilmoittaa jatkavansa koulutusta lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen, kun lukiolaiset puolestaan ilmoittavat jatkavansa yliopistoon tai korkeakouluun. Suurin osa (64 %) muualla opiskelevista ilmoittaa pyrkivänsä työelämään, mikä lienee varsin luonnollista – tähän ryhmään kun kuuluvat mm. ammatillisissa opistoissa, yliopistoissa ja muissa korkeakouluissa opiskelevat sekä työvoimakoulutuksessa kävijät.

6.4 Työllisyystilanne

Huolimatta vastaajien kovasta pyrkimyksestä työelämään, ei Suupohjan työllisyystilannetta nähdä kovinkaan ruusuisena: vain noin 30 % vastaajista pitää mahdollisuuksiaan saada työtä kotipaikkakunnalta tai sen välittömästä läheisyydestä hyvinä. Jopa lähes puolet (49 %) pitää

mahdollisuuksia erittäin huonoina tai melko huonoina. Sukupuolella on yhteyttä työllisyystilanteen kokemiseen: naisista yli puolet (56 %) pitää mahdollisuuksiaan erittäin huonoina tai melko huonoina, kun taas miehistä lähes puolet (44 %) näkee työnsaantimahdollisuutensa melko hyvinä tai erittäin hyvinä ($p = 0,000$). Vastausten perusteella sukupuolittainen jakautuminen on hyvin ymmärrettävää, ja työllisyystilanteessa naiset näyttävätkin olevan alakynnessä: naisia on ollut viimeisten kahden vuoden aikana työttömänä suhteellisesti miehiä enemmän, työllistynyt työttömyyden jälkeen vähemmän, ja siten naisia on myös tällä hetkellä työttömänä enemmän ($p = 0,033$). Yli 20-vuotiaat pitävät työllistymismahdollisuuksiaan alle 20-vuotiaita parempina ($p = 0,031$).

Tällä hetkellä työttömänä olevista vastaajista ($n = 21$) vain vajaa 10 % ei välittäisi mennä töihin lainkaan, kun taas vajaa 40 % olisi valmis ottamaan vastaan mitä työtä tahansa. Tässäkin tosin voidaan havaita eroja sukupuolten välillä: työttömistä miehistä tasan puolet olisi valmiita ottamaan vastaan mitä tahansa työtä, kunhan palkka on riittävän hyvä. Naisten kohdalla ”raha ratkaisee” vain noin reilulla kymmenesosalla (12 %). Palkan sijaan naiset olisivatkin valmiita ottamaan vastaan mitä työtä tahansa (41 %), tai valitsisivat työn, johon heillä on koulutus tai joka muuten kiinnostaa heitä; 35 % vastanneista naisista ilmoittaa ottavansa vastaan vain koulutustaan tai kiinnostustaan vastaavan työpaikan. Miehistä koulutus ja mielenkiinto ovat kriteerinä neljänneksellä (25 %). Toisaalta neljännes olisi myös valmis ottamaan vastaan mitä työtä tahansa. Työttömien tilanteesta ei kuitenkaan voida tehdä kovinkaan suuria johtopäätöksiä, sillä otoksesta työttömien osuus on varsin vähäinen. Erot eivät siten myöskään ole tilastollisesti merkitseviä.

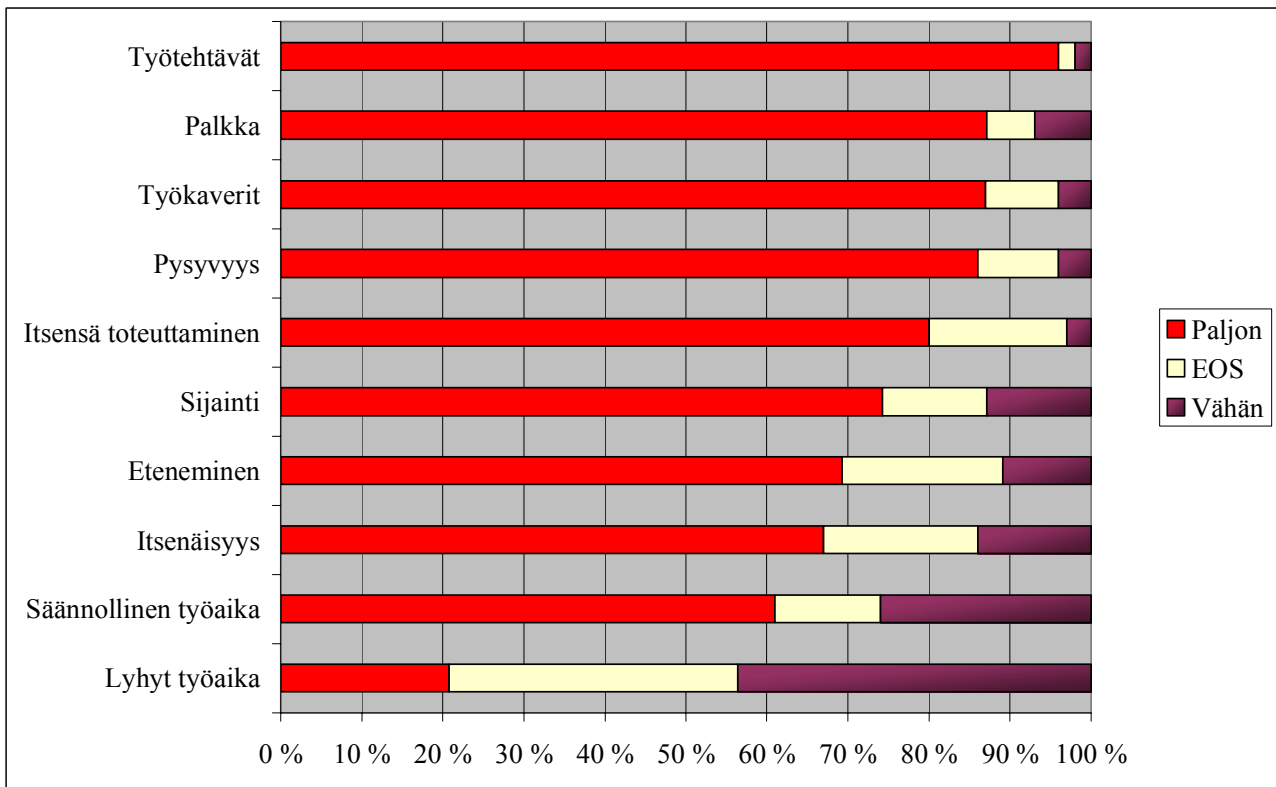
Paitsi työttömyystilanteessa, heijastuvat sukupuolten väliset erot vastaajien keskuudessa myös työelämässä. Vastaajista 41 % ilmoittaa olevansa kyselyhetkellä töissä, ja työpaikoista hieman suurempi osa on määräaikaista ja osa-aikaista. Työpaikkojen suurehko prosentuaalinen osuus otoksessa, samoin kuin työsuhteiden epätyypillisuus, selittynevät osin opiskelijoiden työssäkäynnillä. Näin ollen kattavaa näkemystä päätoimisesti työelämässä olevien tilanteesta ei kenties saada. Otoksessa näkyy kuitenkin suomalaisen yhteiskunnan yleinen trendi: työsuhteet ovat epätyypillisiä useammin naisten kohdalla. Miehistä yli puolella (51 %) on kokoaikainen työpaikka, kun naisista suurimman osan (69 %) työsuhde on osa-aikainen ($p = 0,036$). Miehistä yli puolella (56 %) työpaikka on myös vakituinen, naisista vakituinen työsuhde on osunut 36 % kohdalle ($p = 0,044$). Sukupuolesta riippumatta työpaikka näyttää löytyvän useammin koulutusalan ulkopuolelta; vain 34 % kaikista vastaajista ilmoittaa työskentelevänsä tehtävissä, jotka vastaavat koulutusta joko

melko hyvin tai täysin. Koko maan kohdalla vastaava luku on kuutisenkymmentä prosenttia (Myllyniemi 2007, 26). Ikäryhmien välillä erot työllisyystilanteessa näkyvät koulutuksen ja työn vastaavuudessa sekä työsuhteen luonteessa: yli 20-vuotiaat vastaajat ovat parhaiten koulutustaan vastaavassa työssä ($p = 0,018$). Alle 20-vuotiaiden työpaikka on useammin osa-aikainen ja määräaikainen ($p = 0,017$). Koulutustaustan suhteen työsuhteita tarkasteltaessa havaitaan, että lukion suorittaneilla työsuhde on peruskoulun käyneitä useammin määräaikainen.

Työttömyyden vaihtoehtoista oppisopimuskoulutusta voisi harkita vajaa puolet (41 %) työttömistä vastaajista, kun hieman vajaa neljännes (23 %) ei suostuisi sitä edes harkitsemaan. Kunnalliset työpajat puolestaan näyttäisivät olevan vastaajille varsin tuntematon vaihtoehto: lähes puolet (46 %) ilmoittaa, ettei ole työpajoista koskaan kuullutkaan. Vain vajaa kymmenes (9 %) vastaajista ilmoittaa osallistuneensa toimintaan. Työpajatoimintaa kohtaan kuitenkin tunnetaan kiinnostusta, niin ikään lähes puolet (46 %) ilmoittaa, että olisivat valmiita osallistumaan työpajojen toimintaan.

Yrittäjyyteen työttömyyden vaihtoehtona suhtaudutaan jokseenkin kaksijakoisesti: hieman suurempi osa, 43 %, ei ole kiinnostunut yrittäjänä toimimisesta. 38 % puolestaan ilmaisee jonkinlaista kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan. Lähes viidennes (19 %) ei kuitenkaan kallistu suuntaan eikä toiseen.

Miehet suhtautuvat yrittäjyyteen hieman naisia suopeammin: 43 prosenttia miehistä kiinnostaa itse toimia yrittäjänä, naisista 35 prosenttia. Erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. Suurimpina esteinä yrittäjyydelle nähdään yrittäjyyteen liittyvät riskit (38 %), taloudelliset syyt (17 %) sekä kokemuksen puute (16 %). Yrittäjyyteen liittyvien riskien sijaan nuoret arvostavatkin työssä työtehtävien mielenkiintoisuutta, työn pysyvyyttä ja palkkaa sekä työkavereita (ks. kuvio 3). Työkavereiden merkitys korostuu lukion suorittaneiden ($p = 0,008$) ja yli 20-vuotiaiden ($p = 0,001$) vastauksissa. Tilastollisesti merkitsevää on myös se, että lukion käyneille ($p = 0,040$) ja yli 20-vuotiaille ($p = 0,001$) lyhyt ja säännöllinen työaika merkitsee vain vähän (yli 20-v- $p = 0,011$, lukion käyneet $p = 0,019$). Työssä eteneminen puolestaan on tärkeämpää lukion käyneille kuin peruskoulun suorittaneille ($p = 0,048$). Sukupuolten väliset erot ovat tässä aineistossa merkitseviä ainoastaan työpaikan sijainnin suhteen: miehistä 84 prosentille työpaikan sijainti merkitsee paljon, naisista 67 prosentille ($p = 0,035$).

KUVIO 3. Mitä tekijöitä nuoret arvostavat työssä (n = 224)

Vaikka kysymykset eivät olekaan keskenään täysin vertailukelpoisia, voidaan havaita, että valtakunnallisesti nuorten arvostukset ovat samansuuntaisia. Vuoden 2007 nuorisobarometrissa tärkeimmäksi asiaksi työelämässä työn sisällön nostaa yli puolet, kuudennes korostaa palkkaa ja lähes yhtä moni työn pysyvyyttä. Kysymys esitettiin myös vuosien 2000 ja 2002 barometreissa. Näistä käy ilmi, että työn sisältö on koko tämän ajan pysynyt vähintään yhtä tärkeänä. Suurimmat muutokset voidaan havaita palkan tärkeyden kasvussa ja työsuhteen pysyvyyden tärkeyden laskussa. (Myllyniemi 2007, 40.)

6.5 Terveys

Vastausten perusteella Suupohjan nuoret ovat varsin hyvinvoivia. 84 % pitää terveydentilaansa melko hyvänä tai erittäin hyvänä, eikä kukaan arvioi terveyttään erittäin huonoksi. Naisten ja miesten kokemuksissa terveydentiloistaan ei myöskään ole havaittavissa tilastollisesti merkitseviä eroja.

Yleisimpiä vaivoja ovat niska- tai hartiakivut, joista ilmoittaa kärsivänsä lähes päivittäin 17 prosenttia vastaajista. Muita yleisimmin toistuvia vaivoja ovat mm. ärtyneisyys, väsymys ja univaikeudet.

Vaikka terveydentilan kokemisessa sukupuolten välillä näyttäisi olevan eroa, on kuitenkin tilastojen valossa sukupuolen ja vaivoista kärsimisen välillä on selkeä yhteys – ainoastaan jännittyneisyyttä ilmenee miehillä ja naisilla yhtä usein lähes päivittäin (7 %). Selän alaosan kivut ($p = 0,001$), vatsakivut ($p = 0,000$), ärtyneisyys ja kiukkuisuus ($p = 0,005$), univaikeudet ($p = 0,047$), päänsärky ($p = 0,000$), väsymys tai heikotus ($p = 0,004$) sekä niska- ja hartiakivut ($p = 0,000$) kiusaavat naisia selvästi miehiä useammin. Yhtenä selittävänä tekijänä ovat varmastikin kuukautiset kaikkine lieveilmiöineen. Lähes puolet (48 %) vastaajista ilmoittaa käyneensä lääkärissä kyselyvuoden ja sitä edeltäneen vuoden aikana korkeintaan kerran, mikä tukee nuorten varsin hyvää kokemusta terveydentilastaan

Suupohjalaiset nuoret ovat melko ahkeria liikkujia, lähes kolme neljäsosaa (67 %) ilmoittaa harrastavansa liikuntaa 2 – 3 kertaa viikossa tai enemmän. Osaltaan luku selittynee vastaajien ikärakenne huomioon ottaen koululiikunnalla. Vain vajaa viidennes (18 %) harrastaa liikuntaa harvemmin kuin kerran tai kaksi kuukaudessa.

Osana elinoloselvitystä haluttiin myös selvittää erilaisten päihteiden käyttöä. Tupakointi ei vastaajien keskuudessa kovinkaan kovassa huudossa – alle viidennes (17 %) tupakoi päivittäin. Kokonaan tupakoimattomia on reilu enemmistö vastaajista, 69 %. Miehet tupakoivat päivittäin naisia useammin ($p = 0,031$), muuten erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

Keskimäärin tupakoitsijat polttavat tehdasvalmisteisia savukkeita hieman yli pikkuaskin verran päivässä, 11 savuketta. Itse käärityjä savukkeita taas poltetaan keskimäärin 9 kappaletta päivässä. Nuuskan käyttö vastaajien keskuudessa on hyvin minimaalista, puolentoista prosentin luokkaa. Kaikki nuuskaajat ovat miehiä.

Vastaajista vajaa viidennes (18 %) ei käytä lainkaan alkoholia, ja 16 prosenttia käyttää vain kerran parissa kuukaudessa tai harvemmin. Reilu neljännes (26 %) käyttää alkoholia pari kertaa kuukaudessa, ja 28 % kerran viikossa tai useammin. Tosi humalaan asti alkoholia käyttää kerran

viikossa viitisen prosenttia, reilut puolet vastaajista (60 %) hankkiutuu tosi humalaan 1 – 2 kertaa kuukaudessa tai harvemmin. 36 % ei ”vedä kärkeä” koskaan. ”Tukkihimalaa” useammin alkoholia käytetään lievään päihtymykseen asti, 28 % prosenttia ilmoittaa, ettei käytä alkoholia koskaan lieväänkään päihtymiseen saakka. Noin joka kymmenes vastaaja kertoo päihtyvänsä lievästi kerran viikossa tai useammin. Suurin osa vastaajista (63 %) nauttii alkoholia lievään päihtymiseen saakka 1-2 kertaa kuukaudessa tai harvemmin. Miehet ilmoittavat käyttävänsä alkoholia useammin sekä kaiken kaikkiaan ($p = 0,013$) että ”tosikänniin” saakka ($p = 0,002$).

Alkoholin lisäksi tiedusteltiin muiden huumausaineiden käyttöä, mikä kyselyyn vastanneiden joukossa on varsin vähäistä. Yli 90 % ilmoittaa, ettei ole koskaan käyttänyt tai kokeillut marihuanaa tai hasista, haistellut huumausaineita, käyttänyt alkoholia ja pillereitä yhdessä, pelkkiä pillereitä päihtymistarkoituksessa eikä kokeillut heroiniä, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita. Useimmin edellä luetelluista on kokeiltu marihuanaa tai hasista, joita ilmoittaa käyttäneensä kerran tai useammin noin 6 prosenttia vastaajista. Sukupuolten välinen ero kokeiluissa näkyy siinä, että miehet ovat naisia useammin käyttäneet marihuanaa tai hasista useampia kertoja ($p = 0,003$). Tässä yhteydessä puhutaan kuitenkin varsin pienistä lukumääristä.

Yhteenvedona elintason osatekijöistä voidaan todeta, suurimpia elintasoon liittyvät ongelmat näyttäisivät vastaajien mielestä olevan toimeentulo sekä alueen työllistymismahdollisuudet. Erityisesti naisten tilanne näyttää mieltä heikompana. Naiset kokevat taloudellisen tilanteensa miehiä huonompana, ja ovatkin miehiä useammin joutuneet turvautumaan toimeentulotukeen ja sukulaisten apuun menoista selvitäkseen. Naiset myös pitävät mahdollisuuksiaan saada työtä omalta asuinalueeltaan tai sen välittömästä läheisyydestä miehiä heikompina. Vastausten perusteella naisten asema työmarkkinoilla näyttää mieltä tukalampana: naisia on työttömänä enemmän, ja työssäkäyvistä vastaajista työsuhde on epätyypillinen useammin naisten kuin miesten kohdalla.

Sukupuolen vaikutus näkyy myös erilaisten vaivojen kokemisessa: vaikka vastaajat kokivat terveydentilansa varsin hyväksi eikä kokemusten välillä ollut havaittavissa sukupuolen mukaan jakautuneita eroja, kärsivät naiset miehiä yleisemmin erilaisista vaivoista. Sukupuolten välinen ero heijastuu myös alkoholin käytössä: vaikka päihteet kaiken kaikkiaan näyttäisivät olevan varsin kohtuullisessa käytössä, käyttävät miehet alkoholia naisia useammin.

7 Yhteisöllisyys

Allardtin tutkimuksessa *loving* - kategorian arvoluokat jaettiin edelleen kolmeen osatekijään: paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyysuhteet.

Paikallisyhteisyyden tai yhdessä pysymisen vaikutuksista on sosiologisessa kirjallisuudessa monia esimerkkejä, ja sitä voidaankin pitää yhtenä hyvinvoinnin tärkeänä resurssina. Suomalaisessa tutkimuksessa kiinnostusta paikallisyhteisön vaikutuksiin on tunnettu jo erityisesti suuren muuton myötä, 1970-luvulta lähtien. Muuttotappiokuntien on nähty köyhtyneen myös sosiaalisesti ja sivistyksellisesti: usein muuton syyt ovat taloudellisia, ja taloudellisen perustan horjuessa muuttaminen lisääntyy, mistä aiheutuu alueelle myös sivistyksellistä ja sosiaalista köyhtymistä (Allardt 1976, 145.)

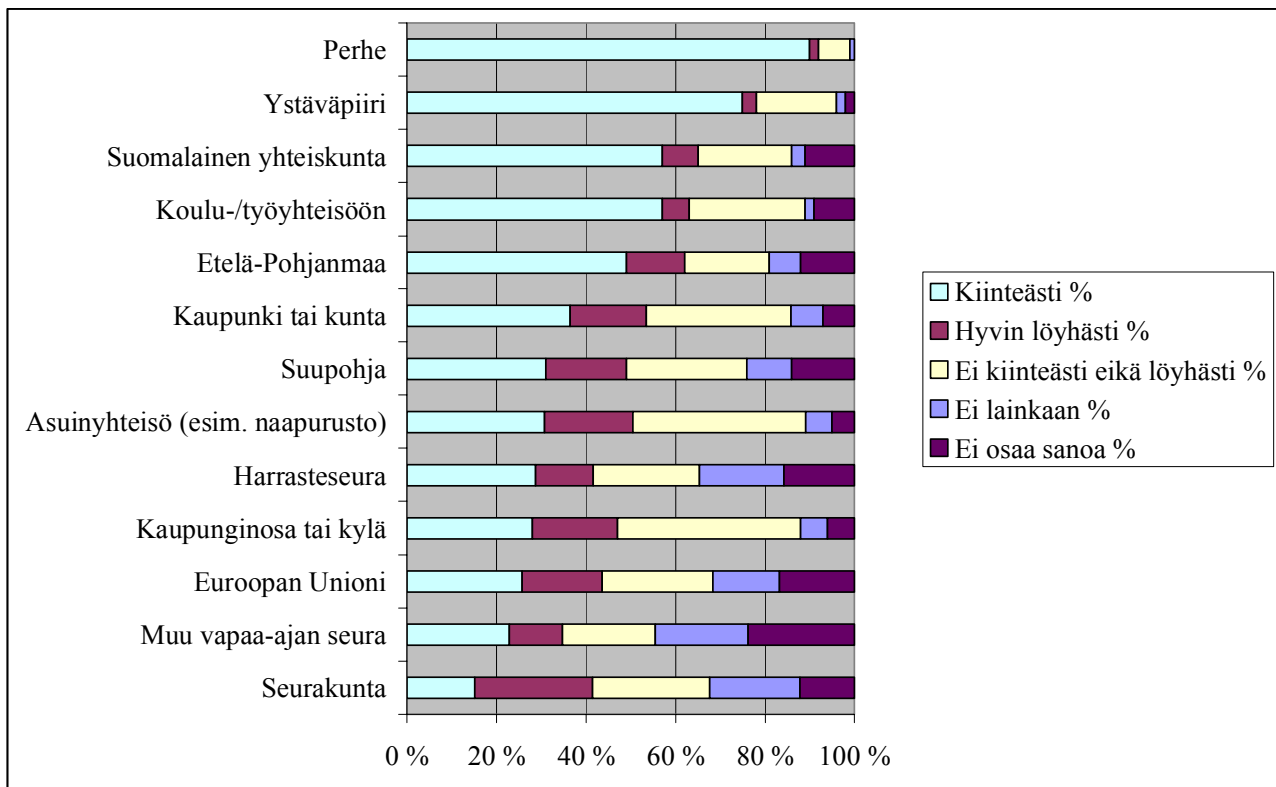
Allardtin et. al. tutkimuksessa paikallisyhteisyyttä mittaavat muuttajat koskivat tunnepitoista juurtumista paikkakunnalle, asumisajan pituutta, paikallisryhmiin kohdistuvaa yhteisyyden tunnetta ja naapurien keskinäistä avuliaisuutta (Allardt 1976, 146). Tämän tutkimuksen kysymyksistä yhteisöllisyyttä mittaavat muuttajat ovat nuorten tuntema yhteenkuuluvuus erilaisiin yhteisöihin sekä erilaiset kotikunnassa viihtymistä kuvaavat mittarit.

Perheyhteisyyttä ja ystävyysuhteita Allardt tutki tosiasiallisina olosuhteina eikä millään asenteita mittaavilla muuttujilla. Kysymyksissä selvitettiin perhetyyppiä, siviilisäätystä, sukulaisuussuhteita ja kasvuajan olosuhteita perheessä. Ystävyysuhteita mitattiin ystävyysuhteiden määrällä (montako ystävää), ystävyysuhteiden intensiteetillä (kuinka usein tapaa ystäviä), ystävyysuhteiden tiheyteen (tuntevatko parhaat ystävät toisensa) ja kontaktimahdollisuuksien kokemiseen. (Allardt 1976, 150 – 156.) Tässä tutkimuksessa perhesuhteet ja ystävyysuhteet on yhdistetty yhdeksi kategoriaksi. Kysymysten asettelu poikkeaa myös pohjoismaisesta hyvinvointitutkimuksesta: kysymyksillä selvitetään lähinnä vastaajien kokemuksia ja tuntemuksia suhteistaan vanhempiin, sisaruksiin, työ- ja opiskelutovereihin, kuinka helppoa vastaajista on kertoa mieltään vaivaavista asioista eri tahoille sekä yksinäisyyden kokemistaan.

Lisäksi huomioidaan luottamus yhteiskunnan eri instituutioiden toimintaan, joka puuttui pohjoismaisesta hyvinvointitutkimuksesta, mutta jota nykyisin pidetään sosiaalista pääomaa koskevan keskustelun myötä tärkeänä yhteisöllisenä resurssina.

7.1 Paikallisyhteisyys

Nuorten vastauksissa valtakunnallisesti on selvästi havaittavissa neljä sosiaalista perusyksikköä, joihin yhteenkuuluvuuden tunne on vahvinta. Eniten yhteenkuuluvuutta tunnetaan vuoden 2004 nuorisobarometrin mukaan perheeseen, ystäväpiiriin, suomalaiseen yhteiskuntaan sekä koulu- tai työyhteisöön. Nämä samat neljä yksikköä korostuvat myös Suupohjan nuorille tehdystä kyselyssä (ks. kuvio 4). Näiden lisäksi korostuu vielä Etelä-Pohjanmaan merkitys: siihen tuntee kuuluvansa melko tai hyvin kiinteästi lähes puolet vastaajista. Maakunnan tärkeys eteläpohjalaisille on havaittu myös muissa tutkimuksissa, ja eteläpohjalaisia pidetäänkin erityisen maakuntauskollisina. Esimerkiksi Paasi (1986, 248 -249) toteaa, että Etelä-Pohjanmaalla maakuntataso mielletään kotiseuduksi useammin kuin muualla Suomessa.

KUVIO 4. Kuinka kiinteästi nuoret tuntevat kuuluvansa eräisiin yhteisöihin

Sukupuolten väliset erot on havaittavissa ainoastaan omaan kuntaan ja harrasteseuraan kuulumisen kiinteydessä: miehet tuntevat kuuluvansa tiiviimmin sekä kuntaansa (miehistä kiinteästi kuuluu 44 %, naisista 32 %, $p = 0,049$) että harrasteseuraansa (miehistä 41 %, naisista 22 %, $p = 0,016$). Tässä voidaan jälleen havaita yhteneväisyyksiä valtakunnalliseen tilanteeseen: vuoden 2004 nuorisobarometrin mukaan miehet kuuluvat selvästi kiinteämmin harrasteseuroihin ja asuinyhteisöön, kun taas naiset kuuluvat miehiä kiinteämmin varsinkin perheeseen ja ystäväpiiriin.

Ikäluokittain tarkasteluna yli 20-vuotiaat näyttäisivät tuntevan kuuluvansa useammin niin maakuntaansa, seutukuntaansa kuin kuntaansakin. Nämä yhteydet eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. Ainoastaan seurakuntaan kuulumisen kohdalla ero ikäluokkien välillä on tilastollisesti merkitsevä: alle 20-vuotiaat kuuluvat siihen vanhempia vahvemmin ($p = 0,015$). Koulutus sen sijaan on yhteydessä muutamiin yhteisöihin kuulumiseen – tai pikemminkin kuulumattomuuteen: lukion suorittaneet tuntevat peruskoulun käyneitä vähemmän yhteenkuuluvuutta naapurustoon ($p = 0,001$), kaupunginosaan tai kylään ($p = 0,000$), seurakuntaan ($p = 0,003$) sekä harraste- ja vapaa-ajanseuroihin ($p = 0,011$).

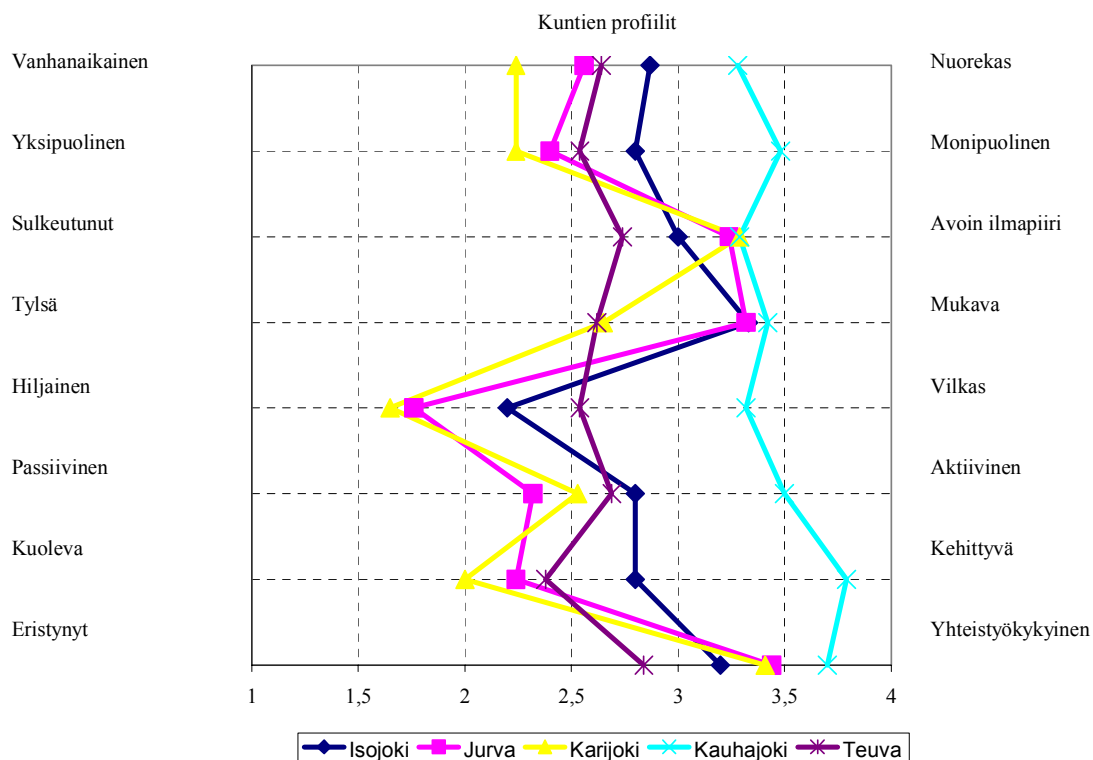
Kunnassa viihtymistä kysyttäessä vertailussa parhaiten pärjasi Kauhajoki, missä ilmoitti viihtyvänsä melko hyvin tai erittäin hyvin 86 % vastaajista. Heikoin arvostelu annettiin Karijoelle, jossa vastaajista hieman yli puolet, 53 %, kertoi viihtyvänsä erittäin hyvin tai melko hyvin. Jurvassa viihtyi erittäin hyvin tai melko hyvin 75 %, Teuvalla 70 % ja Isojoella 67 % vastaajista.

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan oman kotikuntansa menestymisen mahdollisuuksia ”hyvä asua ja elää” – kilpailussa. Asteikolla 1 – 5 (1 = erittäin huonot mahdollisuudet, 5 = erittäin hyvät mahdollisuudet) parhaimmat menestymismahdollisuudet nähdään olevan Kauhajoella, joka saa keskiarvon 3,87. Heikoimpina pidetään Jurvan mahdollisuuksia keskiarvolla 2,63, joskaan Karijoki ei saa kuin pari kymmennystä paremman tuloksen (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Vastaajien antamat keskiarvot (1-5) kotikuntansa menestymismahdollisuuksille

Kilpailusijoitus		
Kunta	Keskiarvo	N
ISOJOKI	3,20	15
JURVA	2,63	24
KARIJOKI	2,65	17
KAUHAJOKI	3,87	118
TEUVA	2,96	50

Vastaajia pyydettiin myös sijoittamaan kotikuntansa viisiportaiselle asteikolle eri ulottuvuuksien mukaan. Analyysia varten joidenkin ulottuvuuksien arvot käännettiin, jotta kaikki ominaisuudet saatiin kasvamaan samaan suuntaan. Näin saatiin kaikille muuttujapareille sitä suurempi arvo mitä myönteisempänä näkemystä voidaan pitää (kuvio 5).

KUVIO 5. Kuntien profiloituminen eräillä ulottuvuuksilla

Ei liene yllättävää, että Kauhajoki alueen suurimpana kuntana saa jälleen positiivisimmat arviot. Sen sijaan Jurva, jolla ei nähty kovinkaan ruusuisia menestymismahdollisuuksia, ei vertailussa alueen muihin kuntiin näytä saavan negatiivisinta arviota muusta kuin koetusta passiivisuudestaan. Kuolevaksi kunnaksi sen sijaan profiloituu Karijoki.

Vastaajilta tiedusteltiin myös tyytyväisyyttä kotikuntansa tarjoamiin palveluihin. Selvyyden vuoksi vaihtoehdot ”erittäin tyytymätön” ja ”tyytymätön” yhdistettiin yhdeksi ”tyytymätön” – luokaksi, samoin yhdistettiin ”erittäin tyytyväinen” ja ”tyytyväinen” yhdeksi ”tyytyväinen” – vaihtoehdoksi. Eniten tyytymättömyyttä herättävät mm. liikenneyhteydet, puistot ja ulkoilualueet sekä ravintola- ja kahvilapalvelut.

Kuntakohtaisissa vertailuissa on syytä huomata se, että vastaajamäärä monen kunnan kohdalla on hyvinkin pieni. Näin ollen niistä ei ole syytä vetää pitkälle vietyjä johtopäätöksiä eikä yleistyksiä, vaan ne ovat mukana lähinnä havainnollistamissyistä.

7.2 Perheyhteisyys ja ystävyysuhteet

Vastaajista viidennes on avio- tai avoliitossa, mikä ei vastaajien ikäjakauma huomioon ottaen liene suurikaan yllätys. Lapsia on noin viidellä prosentilla. Osana henkistä hyvinvointia ja perhe- ja ystävyysuhteita vastaajilta kysyttiin sitä, miten helppoa tai vaikeaa vastaajien mielestä on puhua eri tahoille mieltä vaivaavista asioista. Kaikkein helpointa asioita on vastausten perusteella kertoa äidille ja ystäville, isälle kertomista pidetään kaikkein vaikeimpana.

Miehet pitävät naisia helpompana puhua asioitaan isälle ($p = 0,004$), naiset puolestaan pitävät miehiä helpompana puhua äidille ($p = 0,033$) ja ystäville ($p = 0,002$). Suurin osa vastaajista pitää suhteitaan vanhempiin hyvinä – vain noin 5 % pitää suhteita huonoina tai ei osaa sanoa. Myös suhteet sisaruksiin ovat pääosin kunnossa, noin 6 % vastaajista ilmoittaa suhteen huonoksi tai ei osaa ottaa kantaa. Useimmiten ongelmien painaessa uskoudutaankin ystäville, vanhemmille ja sisaruksille. Tuntemattomille, esim. ravintolassa kohtaamilleen ihmisille ei kukaan ainakaan tunnusta purkavansa huoliaan.

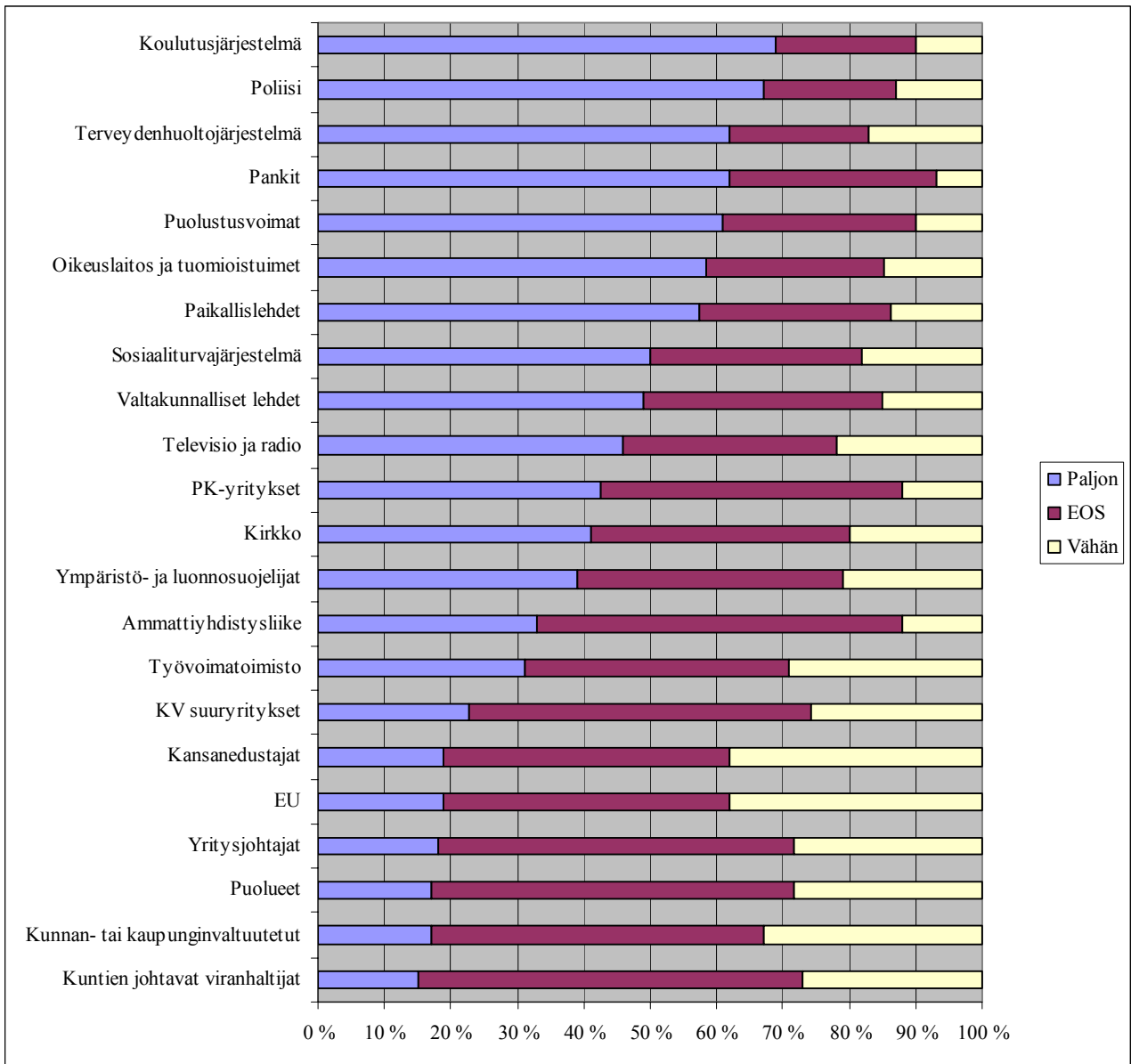
Suhteet työ- tai opiskelukavereihin osoittautuvat jo hiukan ongelmallisimmiksi: viitisentoista prosenttia pitää suhteita huonoina tai ei osaa sanoa. Miehet pitävät suhteitaan työ- tai opiskelutovereihinsa hieman naisia parempina. Muita eroja vastaajien välille muodostuu lähinnä siinä, että yli 20-vuotiaat kokevat sisaruksilleen puhumisen nuorempia helpommaksi ($p = 0,050$).

Vastaajista 88 prosentilla on ainakin yksi läheinen ystävä, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti, mutta parikymmentä prosenttia ilmoittaa tuntevansa olonsa usein yksinäiseksi. Useammin yksinäisyys kalvaa naisia: noin neljännes (24 %) tuntee itsensä usein yksinäiseksi, kun miehistä yksinäisyyttä kokee vajaa 10 % ($p = 0,004$). Yksinäisyys on hieman yleisempää yli 20-vuotiaiden joukossa. Heistä 22 % tuntee olonsa yksinäiseksi, kun alle 20-vuotiailla luku on kuusi prosenttiyksikköä pienempi.

7.3 Luottamus

Luottamusta tarkasteltaessa havaitaan, että vastaajat luottavat eniten koulutusjärjestelmään, poliisiin, terveydenhuoltojärjestelmään, pankkeihin, puolustusvoimiin, oikeuslaitokseen ja tuomioistuimeen sekä paikallislehtiin, joihin kaikkiin luottaa paljon yli puolet vastaajista. Vähiten luottamusta (alle 20 %) herättävät kansanedustajat, EU, yritysjohtajat, puolueet, kunnan- tai kaupunginvaltuutetut sekä kuntien johtavat viranhaltijat (ks. kuvio 6). Valtakunnallisesti nuorten luottamusta instituutioihin tutkittiin viimeksi vuoden 2006 nuorisobarometrissa. Tässäkään kohdin nuorisobarometrin ja tämän tutkimuksen kysymykset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään mm. hieman toisistaan poikkeavien vaihtoehtojen vuoksi. Suupohjan nuorten luottamus näyttäisi kuitenkin seurailevan varsin pitkälti valtakunnallisia suuntaviivoja. Barometrin mukaan nuoret luottavat eniten poliisiin, oikeuslaitokseen, pankkeihin ja puolustusvoimiin. Vähiten luotetaan poliittisiin puolueisiin, Natoon, lehdistöön, televisioon, kunnan virkamiehiin ja Euroopan unioniin. Ensimmäisen kerran nuorten luottamusta instituutioihin kysyttiin nuorisobarometrissa vuonna 1996, ja kymmenen vuoden aikajänteellä luottamus suhteessa puolustusvoimiin, suuryrityksiin, kirkkoon ja Euroopan unioniin on laskussa. Sen sijaan eduskuntaan, kunnanvaltuustoihin ja poliittisiin puolueisiin luotetaan aiempaa enemmän, joskin luottamus on silti varsin alhaisella tasolla. Poliisia ja oikeuslaitosta kohtaan koetussa luottamuksessa ei näyttäisi tapahtuneen muutosta. Barometrin mukaan naiset luottavat enemmän ammattiyhdistysliikkeeseen ja Euroopan unioniin, miehet puolestaan puolustusvoimiin ja Natoon. (Wilska 2006, 48 – 52.)

Tämän kyselyn mukaan miehet luottavat valtakunnallista trendiä mukailleen naisia enemmän puolustusvoimiin ($p = 0,004$). Tämän lisäksi miehet luottavat enemmän kansainvälisiin suuryrityksiin ($= 0,022$) sekä yritysjohtajiin ($p = 0,022$). Naiset luottavat miehiä enemmän valtakunnallisiin lehtiin ($p = 0,006$) ja poliisiin ($p = 0,004$).

KUVIO 6. Vastaajien luottamus yhteiskunnan eri instituutioihin

Luottamus yhteiskunnan eri instituutioihin näyttäisi olevan sidoksissa koulutukseen: lukion käyneet vastaajat näyttävät ylipäänsä olevan luottavaisempia kuin peruskoulun käyneet ($p = 0,004$). Erityisesti oikeuslaitokseen ($p = 0,011$), kunnan- tai kaupunginvaltuutettuihin ($p = 0,000$), työvoimatoimistoon ($p = 0,015$), terveydenhuoltojärjestelmään ($p = 0,009$), PK-yrityksiin ($p = 0,048$), koulujärjestelmään ($p = 0,020$), valtakunnallisiin lehtiin ($p = 0,005$) ja poliisiin ($p = 0,010$) lukion suorittaneet luottavat peruskoulun suorittaneita todennäköisemmin. Sen sijaan luottamusta kansanedustajiin ($p = 0,004$), Euroopan Unioniin ($p = 0,030$) ja kuntien johtaviin viranhaltijoihin ($p = 0,005$) lukion suorittaminen näyttäisi heikentävän.

Ikäluokkien väliset erot ovat merkitseviä kansanedustajien ($p = 0,022$), Euroopan Unionin ($p = 0,030$) ja PK - yritysten kohdalla ($p = 0,024$): kahteen ensimmäiseen yli 20-vuotiaat luottavat nuorempia vähemmän, viimeiseen päinvastoin enemmän.

Yhteenvedona voidaan todeta, että erilaisiin yhteisöihin sosiaalistumisen ja luottamuksen voidaan vastaajien keskuudessa havaita noudattavan valtakunnallisia suuntaviivoja. Tärkeimmät yhteenkuuluvuuden tunnetta herättävät yhteisöt ovat perhe, ystäväpiiri, suomalainen yhteiskunta sekä koulu- ja työyhteisö. Näiden lisäksi suupohjalaisten vastauksissa korostuu maakunnan merkitys. Sukupuolen mukaan tarkasteltuna havaitaan, että miehet tuntevat naisia useammin kuuluvansa kuntaan ja harrastusseuraan. Koulutus sen sijaan näyttäisi vaikuttavan yhteenkuuluvuutta heikentävästi naapuruston, kaupunginosan tai kylän, seurakunnan sekä harraste- ja vapaa-ajanseuran kohdalla.

Luottamus näyttäisi olevan heikkoa erityisesti erilaisiin poliittisiin instansseihin: kansanedustajiin, Euroopan unioniin, puolueisiin, kunnan- tai kaupunginvaltuutettuihin sekä kuntien johtaviin viranhaltijoihin. Näiden lisäksi vain vähän luottamusta herättävät yritysjohtajat. Miehet luottavat naisia useammin puolustusvoimiin, kansainvälisiin yrityksiin sekä yritysjohtajiin, kun taas naiset luottavat miehiä enemmän poliisiin ja valtakunnallisiin lehtiin. Koulutuksella näyttäisi niin ikään olevan yhteyttä luottamuksen kokemiseen: lukion suorittaneet vastaajat luottavat ylipäänsä yhteiskunnallisiin instituutioihin peruskoulun käyneitä enemmän.

8 Itsensä toteuttaminen

Itsensä toteuttamisen neljää osatekijää – arvonantoa, korvaamattomuutta, poliittisia resursseja sekä ”tekemistä” - pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa pyrittiin tutkimaan hyvin konkreettisesti. Korvaamattomuutta tutkittiin viisiportaisella statusluokittelulla, jonka korkeimmalla portaalla ovat mm. tilanomistajat ja huippuasemissa olevat virkamiehet, ja alhaisimmalla puolestaan sellaiset itsenäiset työntekijät kuten kulkukauppias ja kengänkiillottaja sekä ammattitaidottomat työläiset. (Allardt 1976, 159 – 162). Tästä tutkimuksesta statusta ei ole selvitetty, vaikka olisi tietysti ollut mahdollista lähteä rakentamaan jonkinlaista luokittelua esimerkiksi tulojen mukaan tai selvittämällä vanhempien luokka-asemaa. Sitä ei kuitenkaan koettu tässä tarpeelliseksi.

Korvaamattomuutta pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa selvitettiin antamalla vastaajien itse arvioida omaa korvaamattomuuttaan kysymällä mm. kvantitatiivisesta korvaamattomuudesta työssä (kuinka moni voi korvata), kvalitatiivisesta korvaamattomuudesta työssä (mitä työssä tarvittavia erikoistaitoja henkilöllä on), korvaamattomuudesta ystäväryhmässä ja korvaamattomuudesta yhdistyksessä (emt., 164 – 166). Tässä tutkimuksessa myöskään korvaamattomuutta ei selvitetä.

Kolmatta itsensä toteuttamisen osatekijää, poliittisia resursseja, sen sijaan selvitettiin myös suupohjalaisten osalta. Allardt (1976, 171) selvitti osana poliittisia resursseja kysymällä vastaajien muodollisesta osallistumisesta, vaikutusyrityksistä kokouksiin osallistumalla, yrityksistä vaikuttaa henkilökohtaisella yhteydenotolla sekä subjektiivisista käsityksistä vaikutusmahdollisuuksistaan. Tässä tutkimuksessa poliittisia resursseja selvitettiin tiedustelemalla vastaajilta heidän mahdollisesti käyttämiään päätöksentekoon vaikuttamistapoja, kokemustaan vaikutusmahdollisuuksistaan, poliittista aktiivisuuttaan sekä ylipäänsä yhteiskunnallisia näkemyksiään.

Tekeminen tai mielekäs vapaa-ajan toiminta pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa kiteytettiin kolmeen kysymykseen, jotka koskivat älyllistä toimintaa (tätä edusti lehtien lukeminen), järjestöaktiivisuutta sekä aktiivista harrastustoimintaa (emt., 175 – 176). Tässä tutkimuksessa ”tekemistä” selvitettiin kysymällä vastaajien vapaa-ajanvietosta yleensä, järjestöaktiivisuudestaan sekä kokemusta harrastusmahdollisuuksistaan.

8.1 Vapaa-aika ja harrastukset

Vapaa-aikansa nuoret viettävät useimmin samalla alueella asuvien kavereidensa kanssa, sisarustensa tai muiden sukulaistensa kanssa sekä koulu- tai opiskelukavereidensa kanssa. Useimmiten aikaa vietetään jonkun kotona, ulkona kadulla tai kylällä sekä baarissa tai kahvilassa.

Harrastuksiin nuorilla kuluu rahaa kuukaudessa keskimäärin 59 euroa. Tärkeimmiksi syiksi harrastuksille nousevat mukava tekeminen, kunnon koheneminen sekä mukava porukka. Harrastusten pariin päästään useimmiten omalla autolla tai moottoripyörällä (34 %), vanhempien kyydillä (27 %) sekä polkupyörällä tai mopolla (25 %).

Harrastusmahdollisuuksiinsa nuoret tuntuvat suhtautuvan melko kaksijakoisesti: hieman yli puolet (52 %) vastaajista ilmoittaa, että haluaisi harrastaa tällä hetkellä jotakin, mutta ei jostakin syystä voi. Naiset haluaisivat miehiä usemmin harrastaa jotakin (61 % / 37 %, $p = 0,001$). Syitä tähän on varmasti lukuisia aina rahan ja ajan puutteesta puuttuviin mahdollisuuksiin. On myös mahdollista, että nuoret eivät ole tietoisia kaikista harrastusmahdollisuuksista. Sukupuolta lukuun ottamatta vastaajaryhmien välillä ei ole harrastusmahdollisuuksien suhteen eroja.

Järjestöihin ja yhdistyksiin kuulumista tarkasteltiin yhdistelemällä 24-kohtainen yhdistysten ja järjestöjen luettelo yhdeksi muuttujaksi, joka kuvaa vastaajien jäsenyyksiä ylipäänsä. Näin tarkasteluna vastaajista 72 % on jäsen vähintään yhdessä järjestössä tai yhdistyksessä. Aktiivisimmin osallistutaan urheilu- ja liikuntaseurojen toimintaan, joihin viikoittain ilmoittaa osallistuvansa noin 8 %. Seurakuntanuorten toimintaan osallistuu viikoittain nelisen prosenttia. Muiden yhdistysten ja järjestöjen kohdalla viikoittainen aktiivisuus on joko hyvin vähäistä tai täysin olematonta. Luottamustehtävää jossakin järjestössä hoitaa 12 nuorta, joista suurin osa vain yhdessä järjestössä. Vastaajista kolme ilmoittaa olevansa luottamustehtävissä kahdessa tai useammassa järjestössä. Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, onko joskus ollut jäsenenä mutta jättäytynyt pois toiminnasta, sekä mahdollisen pois jäämisen syytä. Vajaa kolmannes (28 %) ilmoittaa jättäytyneensä pois toiminnasta, mihin suurimpina vaikuttimina mainitaan iän myötä tai muuten lopahtanut kiinnostus toimintaan, ajan puute sekä se, ettei järjestö enää tarjonnut uusia haasteellisia tehtäviä.

8.2 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, kuinka hyvin he kokevat voivansa osallistua asuinalueensa tulevaisuutta koskevaan päätöksentekoon. Kouluasteikolla 4 -10 kaikkien vastausten keskiarvoksi muodostuu 5,33, sanalliseksi arvioinniksi muutettuna siis tyydyttävä. Naiset kokevat vaikutusmahdollisuutensa miehiä heikommiksi ($p = 0,028$). Kuntakohtaisissa arvioinneissa eniten kiitettäviä arvosanoja, 5 %, saa Jurva. Tyytymättömmimpiä ollaan Karijoella, missä vaikutusmahdollisuudet arvioi välttäviksi 47 % vastaajista.

Parhaiten nuoret uskovat voivansa vaikuttaa kotiseutunsa asioihin nuorisovaltuuston kautta. Seuraavaksi suosituimpia keinoja ovat suora toiminta yksin tai ryhmässä sekä yhdistys- ja järjestötoiminta. Erilaisista päätöksentekoon vaikuttavista keinoista selvästi suosituin on vetoimuksen allekirjoittaminen, minkä on tehnyt satunnaisesti tai useita kertoja 46 % vastaajista. Muita yleisimmin käytettyjä keinoja ovat osto- tai maksuhoikotti (satunnaisesti tai useita kertoja 18 % vastaajista), osallistuminen asukastoimikunnan tai muun vastaavan toimintaan (15 %), yleisönosastokirjoituksen kirjoittaminen (14 %) sekä yhteyden ottaminen viranomaiseen (13 %). Naiset ja lukion suorittaneet ovat useammin allekirjoittaneet vetoimuksen, ja lukion suorittaminen näyttää muutenkin olevan yhteydessä erilaisiin vaikuttamisen muotoihin: lukion käyneet ovat muita useammin osallistuneet vaalityöhön ja mielenosoituksiin. Osto- tai maksuhoikottia ovat käyttäneet lukion käyneet ja yli 20-vuotiaat. Peruskoulun suorittaneet ovat muita useammin tehneet tai jakaneet mielipidelehtisiä.

Äänioikeuttaan kunnallisvaaleissa 2004 käytti 29 % äänioikeutetuista vastaajista, ja äänioikeuttaan käyttivät miehet naisia useammin ($p = 0,037$), lukion käyneet peruskoulun suorittaneita useammin ($p = 0,000$) ja useampi yli kuin alle 20-vuotias ($p = 0,000$). EU-vaaleissa 1995 äänesti 6 % ja eduskuntavaaleissa 2003 24 % äänioikeutetuista vastaajista. Presidentinvaalit 2006 saivat nuoria jo huomattavasti enemmän liikkeelle: lähes puolet (49 %) käytti ääntään. Sekä eduskuntavaaleissa että presidentinvaaleissa äänioikeuttaan käyttivät muita useammin lukion suorittaneet ja yli 20-vuotiaat.

Ääripäillä vasemmisto-oikeisto, kova-pehmeä, maaseutu-kaupunki nuoret sijoittavat itsensä asteikolla 1 – 5 melko keskelle, hitusen kallistuen oikeiston (keskiarvo 3,22), pehmeän (3,25) ja maaseudun (2,55) puolelle. Oikeistolainen suuntaus korostuu miesten vastauksissa, naiset sijoittavat itsensä miehiä useammin asteikon pehmeälle puolelle. Maaseutu-kaupunki - akselilla sukupuolten

välillä ei ole merkitsevää eroa. Puoluekentän hahmottaminen näyttäisi tuottavan jonkin verran päänsärkyä, eivätkä eri puolueiden ajamat asiat liene täysin selvillä. Kaikkien puolueiden kohdalla ”ei osaa sanoa” – vastausten osuus on yli puolet, mutta parhaiten vastaajien mielestä heille tärkeitä asioita ajavat Keskusta, Kokoomus ja Perussuomalaiset.

Kaiken kaikkiaan poliittinen aktiivisuus näyttäisi olevan siis varsin heikkoa. Ainoastaan presidentinvaalit vuonna 2006 olivat saaneet liikkeelle lähes puolet vastaajista. Ikä ja koulutus näyttäisivät kuitenkin hieman lisäävän poliittista aktiivisuutta. Vaikka näyttäisi siltä, että ainakaan perinteisiä vaikutusmahdollisuuksia ei kovin aktiivisesti edes pyritä käyttämään, kokevat vastaajat vaikutusmahdollisuudet omaa aluettaan koskevaan päätöksentekoon varsin heikoiksi. Naiset kokevat mahdollisuutensa miehiä heikommiksi. Mielenkiintoista on myös se, että vaikka parlamentaaristen vaikutusmahdollisuuksien käyttö on varsin vähäistä, koetaan parhaimpana vaikutusmahdollisuutena alueen asioihin nuorisovaltuusto.

Heikon poliittisen aktiivisuuden lisäksi myös järjestöaktiivisuus näyttäisi olevan varsin vähäistä. Suurin osa vastaajista kyllä kuuluu johonkin järjestöön tai yhdistykseen, mutta toimintaan osallistutaan aktiivisesti vain harvoin. Käytännössä ainoastaan urheilu- ja liikuntaseuroihin tai seurakuntanuorten toimintaan osallistuu viikoittain osa vastaajista. Vastaajista kuitenkin suurempi osa (naiset miehiä useammin) haluaisi harrastaa jotakin, mitä tällä hetkellä ei voi syystä tai toisesta harrastaa. Syitä lienevät niin harrastusmahdollisuuksien kuin ajan puute.

Edellä on luotu suorien jakaumien ja ristiintaulukointien avulla kuva Suupohjan seutukunnan nuorten hyvinvoinnin tilasta. Sillä on kuitenkin saavutettu vasta toinen tämän tutkimuksen tavoitteista, koska pelkkä hyvinvoinnin kuvaaminen ei riitä toimivan strategian pohjaksi. Suupohjassa nuorisopoliittista strategiaa toteutetaan tulevaisuudessa *Balanced Scorecard* – johtamisfilosofian pohjalta, jota seuraavaksi tarkastellaan hyvin lyhyesti. Luvun varsinaisena tavoitteena on löytää niitä tekijöitä, jotka voidaan nostaa strategian painopistealueiksi.

9 Hyvinvoinnin mittaaminen nuorisopoliittisen strategian apuvälineenä

Balanced Scorecard (lyhennettynä BSC) on Harvardin yliopiston professoreiden Robert S. Kaplanin ja David P. Nortonin (2002) kehittämä menestyksekkäs johtamisfilosofia, joka on saavuttanut nopeasti alaa niin julkisen kuin yksityisenkin sektorin organisaatioissa eri puolella maailmaa. Suomessa BSC kulkee esimerkiksi nimillä ”tasapainoinen menestysstrategia” (ks. esim. Määttä 2000) tai ”tasapainoisen onnistumisen strategia” (ks. esim. Tampereen kaupungin strategia 2005). Puhutaan myös tasapainotetusta mittaristosta, tuloskortista ja menestystekijämittaristosta. Täydellisen kuvaavaa suomenkielistä nimeä on ollut hankala löytää ilmaisemaan kaikkea sitä dynamiikkaa, jonka BSC pitää sisällään.

Kuten nimikin kuvaa, alun perin BSC kehitettiin tasapainottamaan organisaatioissa vallitsevaa pelkkien taloudellisten mittareiden käyttöä. Kaplanin ja Nortonin ajatusten mukaan taloudellinen näkökulma on vain yksi aspekti, josta organisaation toimintaa tulee tarkastella. Pelkkien taloudellisten mittareiden käyttöä on arvosteltu mm. siksi, että ne väistämättä laahaavat jäljessä ja kuvaavat menneisyyttä. Elinvoimainen organisaatio suuntaa tulevaan, ja strategiaa hahmoteltaessa kiintopisteeksi otetaankin visio, tahtotila. Tahtotila kuvaa sitä, miltä organisaatio haluaa tulevaisuudessa näyttää.

Suupohjan seutukunnan nuorisotyön visio vuoteen 2015 ulottuvassa strategiassa (ks. esim. Laitila 2008) on seuraava:

Suupohjan alue on elinvoimainen ja kehittyvä yhteistyöalue, jossa alueiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä edistetään laadukkailla ja monipuolisilla seudullisilla ja lähipalveluilla.

BSC - filosofian mukaan visiossa onnistuminen edellyttää kriittisten menestystekijöiden – niiden tekijöiden, joissa ehdottomasti on onnistuttava tavoitteiden saavuttamiseksi - pohtimista. Tässä tutkimuksessa pyrkimys onkin juuri kriittisten menestystekijöiden löytäminen hyvinvointia mittaamalla. Lähtökohtana on, että nuorten seutuun sosiaalistuminen mahdollistaa seutukunnan elinvoimaisuuden ja suotuisan kehityksen, joten kriittisiksi menestystekijöiksi etsitään niitä hyvinvoinnin mittareita, joilla seutukuntaan sosiaalistumista voitaisiin ennustaa. Tähän pyritään logistisen regressioanalyysin avulla.

9.1 Logistinen regressioanalyysi

Logistisen regressioanalyysi on menetelmä, jonka avulla ei pyritä ennustamaan määriä, vaan todennäköisyyksiä; pyritään luomaan matemaattinen malli, jossa selitettävässä muuttujassa tapahtuvia muutoksia koetetaan ennustaa selittävien muuttujien avulla. Pyritään siis ennustamaan, mihin luokkaan kukin havainto kuuluu. Yksinkertaisimmillaan logistiseen regressioanalyysiin mukaan otettavat muuttujat ovat kaksiluokkaisia, joten tässä tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena oleva seutukuntaan kuuluminen on muutettu kaksiluokkaiseksi muuttujaksi siten, että vaihtoehdot ”melko kiinteästi” ja ”hyvin kiinteästi” muodostavat yhden seutukuntaan kuulumista kuvaavan kategorian. Vaihtoehdot ”ei lainkaan” tai ”hyvin löyhästi” muodostavat yhdessä puolestaan ”ei kuulu” – kategorian. Muut vastaukset on määritelty puuttuviksi. Uutta muuttujaa tarkastellaan jatkossa asteikolla $0 = ei\ kuulu\ Suupohjaan$ ja $1 = kuuluu\ Suupohjaan$. Jatkossa muutkin muuttujat on analyysia varten muodostettu kaksiluokkaisiksi. Muuttujien uudelleenkoodaus vähentää mukaan tulevien havaintojen määrää ja lisää näin jonkin verran epätarkkuutta, mutta analyysin helpottamiseksi se kuitenkin on tässä nähty perustelluksi.

Muuttujaan liittyviä todennäköisyyksiä merkitään vastaavasti $P(0)$ ja $P(1)$. Tapahtumat $P(0)$ ja $P(1)$ ovat toistensa komplementtitapahtumia, joten $P(0) = 1 - P(1)$. Jatkossa tarkastellaan siis todennäköisyyttä sille, että nuori tuntee kuuluvansa Suupohjaan. Tästä tarkasteltavasta luokasta käytetään nimitystä *referenssikategoria* ja siihen kuulumisen todennäköisyydestä merkintää P .

Logistisessa regressioanalyysissä lähtökohtana on ns. *riskisuhde* (engl. *Odds ratio* = OR), joka on tapahtumien 0 ja 1 todennäköisyyksien osamäärä. Tässä aineistossa tiedetään, että kaksiluokkaisena muuttujana tarkasteltuna Suupohjaan tuntee kuuluvansa 52 % vastaajista, eli seutukuntaan kuulumisen todennäköisyys on 0,52. Tästä tiedetään myös, että todennäköisyys sille, että vastaaja ei tunne kuuluvansa Suupohjaan, on $1 - 0,52 = 0,48$. Riskisuhde saadaan vertaamalla kuulumisen todennäköisyyttä siihen, että vastaaja ei tunne kuuluvansa Suupohjaan. Riskisuhteeksi saadaan näin ollen $0,52 / 0,48 = 1,08$.

Tällä tavoin luokkiin kuulumisen todennäköisyydet eivät kuitenkaan ole symmetrisiä – tästä asymmetriasta päästään eroon käyttämällä riskisuhteen logaritmia, josta käytetään nimitystä logit. Logistisessa regressioanalyysissä selitettävänä muuttujana onkin aina logit-funktio, eli riskisuhteen logaritmi.

Lähtökohdiltaan logistinen regressioanalyysi on joiltakin osin käyttäjäystävällisempi, kuin parametrinen vastineensa, lineaarinen regressio. Siinä missä lineaarisen regression käytölle rajoituksia asettavat mm. käytettävien muuttujien mittaustasot (voidaan käyttää vain jatkuvia muuttujia⁷), ei logistisessa regressioanalyysissä ole selittäville muuttujille taustaoletuksia. Linearisessa regressiossa muuttujien odotetaan myös olevan normaalisti jakautuneita, mitä logistinen regressio ei vaadi. Sen sijaan logistisen regression perusoletuksena on, että residuaalit, mallin selittymättä jäänyt osa, ovat normaalisti jakautuneita. Myös niiden hajonnan tulisi olla tasainen, eli homoskedastinen.

Otoskokokaan ei logistisessa regressioanalyysissä ole yhtä ongelmallinen kuin lineaarisessa regressioanalyysissä. Ongelmana onkin lähinnä se, että mikäli havaintoja on liian vähän, ei ryhmien välillä välttämättä ole risteäviä havaintoja. Havaintojen määrän tulisi myös olla kohtuullinen malliin mukaan otettavien muuttujien lukumäärään nähden. Erään nyrkkisäännön mukaan analysoitavassa aineistossa tulisikin olla noin 50 - 100 havaintoa.

Muistamisen arvoinen seikka on kuitenkin se, että laajakaan aineisto ei tuota välttämättä toivottua tulosta, jos ei osata esittää siltä oikeita kysymyksiä - toisin sanoen tutkia ja syöttää ohjelmaan oikeita muuttujia. Aina voi tietysti ”koittaa kepillä jäätä”, ja syöttää muuttujia enemmän tai vähemmän sokkona. Tällöin puhutaan eksploratiivisesta näkökulmasta. Hieman kenties jalostuneempi käytötapa on tutkia jo aiemmin tärkeiksi tiedettyjen muuttujien osuutta selittävinä tekijöinä regressioanalyysin avulla. Lisäksi regressioanalyysillä voidaan testata esimerkiksi sitä, voisivatko tietyt muuttujat olla parempia selittäjiä kuin toiset.

Regressioanalyysissä muuttujan sopivuutta malliin arvioidaan Waldin testisuurella, joka saadaan jakamalla parametri keskivirheellään ja korottamalla toiseen potenssiin. Tärkeimpiä parametreja ovat malliin mukaan tulevien muuttujien painokerroin β (beeta) sekä vakio. Paitsi Waldin testisuurella, regressiokerrointen hyvyttä voidaan mitata myös osittaiskorrelaatiokertoimen (R) avulla. Kun mallissa on useita muuttujia, osittaiskorrelaatio kertoo miten yksittäinen muuttuja vaikuttaa mallissa. R:n tulkinnassa negatiivinen arvo vähentää tapahtuman todennäköisyyttä, kun taas positiivinen arvo lisää sitä. Parhaan mahdollisen mallin löytämiseen logistisessa regressioanalyysissä pyritään suurimman uskottavuuden (*maximum-likelihood*) menetelmällä, jolla

⁷ Jatkuvalle muuttujalle mikä tahansa arvo tietyllä välillä on mahdollinen. Vrt. diskreetti muuttuja, joka voi saada vain tiettyjä arvoja (esim. kokonaislukuja). (Ks. esim. Heikkilä 2005)

pyritään löytämään kertoimet, joiden avulla voitaisiin löytää mahdollisimman uskottavasti havaittujen arvojen lähellä olevat arvot.

Parhaan mahdollisen mallin löytämiseen voidaan pyrkiä useammalla eri muuttujien valintatavalla – yleisimmin käytössä ovat poistava, lisäävä ja lisäämällä askeltava menettely. Poistavassa menettelyssä nimensä mukaan mallista poistetaan yksi kerrallaan selitysvoimaltaan heikoin tekijä. Selitysvoimaa mitataan joko edellä mainitulla Waldin testisuureella, *likelihood ratio* – suureella (*log-likelihood* - arvoa verrataan mallissa ennen ja jälkeen muuttujan poistamisen) tai ehdollisella *likelihood ratio*:lla (testataan sekä suurempaa että pienempää mallia, joista valitaan teoreettisesti paras).

Lisäävässä menettelyssä muuttujien joukosta valitaan se, jolla on yksinään paras selitysvoima. Selitysvoimaa mitataan residuaali-khiin neliö – testillä. Testi ilmoittaa, ovatko malliin mukaan tulemattomien muuttujien kertoimet nolliä vai eivät. Toiseksi muuttujaksi valitaan se, jolla ensimmäisen lisäksi on tilastollisesti merkitsevästi eniten selitysvoimaa, ja näin lisää mallin selitysosuutta. Näin jatketaan, kunnes mikään uusi muuttuja ei enää tuo lisää tilastollisesti merkitsevää informaatiota malliin.

Lisäämällä askeltava menettely yhdistää kaksi jo edellä esiteltyä menetelmää. Aluksi lähdetään liikkeelle lisäävän mallin mukaan, ja mukaan valitaan se muuttuja, jolla on pienin p - arvo. Muita muuttujia testataan poistamalla kukin vuorollaan mallista. Jos mallin selityssaste pienenee huomattavasti, voidaan todeta muuttujan olleen sittenkin oleellinen muuttuja, ja se otetaan malliin takaisin.

Näiden lisäksi logistisen regressiomallin voi myös pakottaa, jolloin otetaan mukaan oleelliset selittäjät, ja tutkitaan niiden saamia painokertoimia mallissa. Tällöin saadaan selville juuri näiden nimenomaisten muuttujien muodostama selitysosuus.

Paras menetelmä on kuitenkin usein jonkinlainen edellisten yhdistelmä, jossa edetään yhtäältä kokeellisesti, toisaalta esimerkiksi teoriaan tukeutuen. (Metsämuuronen 2002; Nummenmaa 2004.) Tässä tutkimuksessa on selvitetty ensin ristiintaulukoimalla muuttujia, joilla on tilastollisesti merkitsevä yhteys Suupohjaan kuulumisen kanssa, ja otettu logistiseen regressiomalliin mukaan ainoastaan tilastollisesti merkitsevät muuttujat.

9.2 Yhteenkuuluvuutta ennustavat tekijät

Yhteenkuuluvuutta ennustavia tekijöitä etsittäessä havaittiin, että ainakaan logistisen regression avulla ei kyetty löytämään mallia, jonka avulla pystyttäisiin ennustamaan sitä, tunnetaanko seutukuntaa kohtaan yhteenkuuluvuutta vai ei. Näin ollen edes jonkinlaisen vastauksen saaminen vaati kysymyksen lähestymistä eri kantilta: ristiintaulukointi osoitti, että mikäli vastaaja tuntee viihtyvänsä paikkakunnalla, tuntee hän myös kuuluvansa Suupohjaan (ks. taulukko 4).

TAULUKKO 4. Kunnassa viihtymisen ja Suupohjaan kuulumisen yhteys

		Viihtyminen kunnassa		Yht
		Ei viihdy	Viihtyy	
Suupohjaan	Ei tunne kuuluvansa	75,9%	39,2%	47,3%
	Tuntee kuuluvansa	24,1%	60,8%	52,7%
Yht		100,0%	100,0%	100,0%
N		29	102	131

Muuttujien välinen yhteys on tilastollisesti erittäin merkitsevä: p – arvo on 0,000. Jatkossa huomio kiinnitetäänkin seutukunnallisen tason sijaan kunnalliselle tasolle, ja ensimmäisenä selvitetään niitä tekijöitä, joiden avulla voitaisiin ennustaa nuorten viihtymistä kunnassa. Ristiintaulukoimalla selvitetään ensin ne muuttujat, joilla on tilastollisesti merkitsevä yhteys ”viihtyminen kunnassa” – muuttujaan (k7). Tässä tarkastelussa esiin nousevat jo edellä esitetyn Suupohjaan kuulumisen lisäksi kuntien ominaisuuksia kartoittava muuttuja (k10), työllisyystilanne (k24), taloudellinen tilanne (k52), terveydentila (k62), suhteet työ/opiskelutovereihin (k73), kokeeko itsensä usein yksinäiseksi (k74), koetut vaikutusmahdollisuudet oman alueen asioihin (k101), itsensä sijoittaminen maaseutu-ulottuvuudelle pikemminkin kuin kaupunkiin (k106c) sekä Keskustan kokeminen puolueeksi, joka ajaa hyvin itselle tärkeitä asioita (k105). Tilastollisesti merkitsevä yhteys on myös sillä, onko joskus joutunut taloudellisesta ahdingosta selviytyäkseen turvautumaan sukulaisten apuun (k61e) tai vaihtamaan halvempaan asuntoon (k61a).

Askeltavasti suoritettussa logistisessa regressiomallissa mallista poistetaan yksi kerrallaan selitysvoimaltaan heikoin muuttuja, kunnes jäljellä on enää tilastollisesti merkitseviä muuttujia. Lopulliseen malliin tulevat muuttujat ovat kotikunnan mieltäminen vilkkaaksi ja mukavaksi, sukulaisten apuun turvautuminen sekä suhteet työ- tai opiskelutovereihin (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Millä tekijöillä voidaan ennustaa nuorten viihtymistä kunnassaan

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Vilkas	1,608	,618	6,773	1	,009	4,992
Mukava	2,402	,612	15,405	1	,000	11,044
Suhteet työ/opiskelutov.	1,492	,589	6,407	1	,011	4,445
Sukulaisten apu	-1,238	,465	7,104	1	,008	,290
Constant	,646	,839	,593	1	,441	1,908

Malli luokittelee kunnissa viihtyvien kohdalla 92 % havainnoista oikein, ja selittää 28 - 43 % muuttujien vaihteluista. Mallia tarkasteltaessa huomataan kuitenkin, että kyseessä on parhaimmillaankin vain tautologia, kehäpäätelmä, ovathan esimerkiksi mallin selitysvoimaisimmat muuttujat ”vilkas” ja ”mukava” käsitteinä enemmän tai vähemmän epämääräisiä ja määrittelijästään riippuvaisia. ”Mukava” - muuttuja on kuitenkin mallissa selitysarvoltaan suurin (Wald 15,405), joten seuraavaksi tarkastellaan sitä tarkemmin.

Ristiintaulukoimalla etsitään jälleen ensin niitä muuttujia, joilla on tilastollisesti merkitsevä yhteys ”mukava” – muuttujaan. Esille nousevat luottamus yhteiskunnan eri instituutioihin (k108), suhteet vanhempiin (k71), suhteet työ- ja opiskelutovereihin (k73), työllistymismahdollisuudet (k24), vaikutusmahdollisuudet (k101), terveydentila (k62), ikä, liikkuminen vähintään kerran viikossa (k67), siviilisääty (k3), omillaan asuminen (k47), halu harrastaa jotakin muttei voi (k91) sekä taloudellinen tilanne (k52).

Jälleen lähdetään rakentamaan logistista regressiomallia poistamalla mallista aina selitysvoimaltaan heikoin muuttuja. Kun päästään tilanteeseen, jossa jäljellä on enää vain tilastollisesti merkitseviä muuttujia, on muuttujien määrä supistunut kuuteen. Malliin jäivät muuttujat ovat suhteet vanhempiin, vaikutusmahdollisuudet, terveydentila, toimeentulo, halu harrastaa sekä omillaan asuminen (ks. taulukko 6).

TAULUKKO 6. Muuttujat, joiden avulla voidaan pyrkiä ennustamaan sitä, että nuoret pitävät kuntaa mukavana

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Suhteet vanhempiin	1,779	,836	4,530	1	,033	5,922
	Vaikutusmahdollisuudet	1,334	,479	7,752	1	,005	3,796
	Omillaan asuminen	,967	,358	7,286	1	,007	2,631
	Halu harrastaa	-,855	,336	6,467	1	,011	,425
	Taloudellinen tilanne	1,148	,331	12,032	1	,001	3,150
	Terveydentila	,983	,482	4,152	1	,042	2,671
	Constant	-3,127	,981	10,168	1	,001	,044

a. Variable(s) entered on step 1: k71dum, vaikmahddum, Omillaan, Haluharrastaa, k52dum, k62dum.

Malli sijoittaa oikein noin 67 % havainnoista, ja selittää 21 - 27 % muuttujien vaihteluista. Kyseessä ei siis ole selitysvoimaltaan mitenkään häikäisevä malli.

Vaikka malli ei olekaan paras mahdollinen ja vaikka tutkimukset poikkeavat toisistaan sekä menetelmiltään että lähtökohdiltaan, on analyysin kulussa ja tuloksissa havaittavissa joitakin yhtymäkohtia pohjoismaiseen hyvinvointitutkimukseen. Allardtin tutkimuksesta käy ilmi, että esimerkiksi yhteisyyssuhteiden ja viihtyvyyssasenteiden välillä vallitsee positiivinen korrelaatio. Positiivinen, joskin edellistä heikompi, korrelaatio on havaittavissa myös perheyhteisyyden ja viihtyvyyden välillä. Paikallisyhteisyyden kanssa korreloivat positiivisesti erityisesti paikalliset viihtyvyyssasenteet, jotka puolestaan korreloivat positiivisesti tulojen kanssa. (Allardt 1976, 224 – 226.)

Puutteistaan huolimatta malli antaa vahvistusta näkemykselle siitä, että hyvinvointia ja viihtymistä ei voida selittää vain elintason liittyvillä tekijöillä. Selitysvoimaltaan voimakkain yksittäinen muuttuja on kylläkin hyvinvoinnin elintaso-ulottuvuuteen kuuluva ”kokemus toimeentulosta”, mutta tärkeiksi nousevat myös itsensä toteuttamiseen liittyvät muuttujat koskien vaikutus- ja harrastusmahdollisuuksia. Omillaan asuminenkin voidaan yhtäältä ajatella elintaso-kategorian muuttujaksi, mutta toisaalta sillä on myös itsensä toteuttamiseen liittyvä ulottuvuus.

Nykyisessä sosiaalipolitiikassa ei voidakaan enää pyrkiä yksittäisten sosiaalisten olojen parantamiseen, vaan on tunnustettava ja otettava huomioon myös ihmisten ja ryhmien elämäntavat. Hyvinvoinnin vaatimukset ja ihmisten elämäntavan muodostamisen ja ylläpitämisen ehdot

yhdistämällä siirrytään perinteisestä sosiaalipolitiikasta kohti *elämänpolitiikkaa*. (Allardt 1998, 49 - 52).

Perinteisen sosiaalipolitiikan lähtökohtana on pidetty ”yleistä hyvää” ja sitä, että hyvinvointi pystytään määrittämään objektiivisesti yksilön ulkopuolelta käsin. Esimerkiksi Pekka Kuusen 1960 – luvulla kirjoittamasta ”hyvinvointipolitiikan korkeasta veisusta”, teoksesta *60 – luvun sosiaalipolitiikka*, on löydettävissä 1950 – luvun sosiologian kehitysoptimismia edustava vallitseva teema: usko siihen, että ihminen voi oppia aktiiviseksi kansalaiseksi ja toisaalta kehittyä täysin passiiviseksi ellei hänelle tarjota mahdollisuuksia kehittyä.

Myös Erik Allardtin kehittämät sosiaali-indikaattorit edustivat sosiaalidemokraattista hyvinvointikäsitystä, kuten Allardt itsekkin auliisti myöntää. Tämä näkyi ensinnäkin siinä, että hyvinvoinnin osatekijät ja sosiaali-indikaattorit otettiin hyvin pitkälti annettuina ja poliitikkojen antamina sen sijaan, että olisi tutkittu ovatko kansalaiset tyytyväisiä vai tyytymättömiä oloihinsa. Taustalla vallitsi siis näkemys siitä, että poliitikot tietävät, mitä kansa tarvitsee. Toisekseen osatekijöillä tähdättiin nimenomaan tasa-arvoisuuden tavoittamiseen eikä vain huonojen olojen (esimerkiksi köyhyys) poistamiseen. Kolmanneksi ruotsalaisen hyvinvointitutkimuksen osatekijöillä oli tarkoitus mitata lähinnä niitä resursseja eli keinoja, joiden avulla hyvinvointia voi hankkia. Kiinnostus ei siis niinkään kohdistunut seikkoihin, jotka ovat tavoitteita sinänsä, kuten esimerkiksi hyvä suhteita muihin yhteisön jäseniin ja oman identiteetin ylläpitämistä. (Allardt 1998.)

Toisin kuin 1960 – luvun ”pois jostakin” – politiikassa (pois köyhyydestä ja kurjuudesta), nykypolitiikassa hyvinvoinnin ajattelun suunta kulkee pikemminkin ”kohti jotakin”: kohti entistä suurempia itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia ja kohti subjektiivista hyvinvointia. Allardt olikin siis aikaansa edellä tuodessaan hyvinvoinnin käsitteeseen aineellisten tekijöiden oheen myös yhteisöllisyyden ja itsensä toteuttamisen ulottuvuudet. Pelkästään aineellisia resursseja turvaavan hyvinvointipolitiikan sijaan ihmisille tulee myös tarjota resursseja oman elämäntavan muodostamiseen ja ylläpitämiseen, yksilölliseen elämänpolitiikkaan.

Tämän hetken kenties tunnetuin sosiologi, englantilainen Anthony Giddens, viittaa elämänpolitiikalla (life politics) politiikkaan, jolla on tekemistä minän, identiteetin, itserefleksiivisyyden, elämäkulun, hyvinvoinnin ja elämäntyylin kanssa. Laajasti ilmaistuna elämänpolitiikka on elämää koskevien päätösten politiikkaa. Tällä Giddens viittaa siihen, että

politiikkaa sanan perinteisessä mielessä on erilaisten mahdollisuuksien tarjoaminen, elämänpolitiikkaa taas yksilön valinnat näiden mahdollisuuksien puitteissa. Poliitiikkaa on esimerkiksi erilaisten koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen, elämänpolitiikkaa valintojen tekeminen näiden vaihtoehtojen välillä. Toisin kuin traditionaalisissa yhteisöissä, ihmisen toimintaa eivät ohjaa enää itsestään selvät, yleisesti hyväksytyt periaatteet ja moraalikoodit, vaan ihmiset joutuvat modernissa yhteiskunnassa yhä useammin valintatilanteisiin, joissa heitä eivät enää auta esimerkiksi perinteet.

Jonkinlainen emansipaatio, perinteiden kahleista vapautuminen, onkin edellytys elämänpolitiikalle. Voidakseen toteuttaa elämänpolitiikkaansa ihmisten täytyy olla vapaita hirmuvallan ja sorron ikeestä ja tulla kohdelluiksi oikeudenmukaisesti. Elämänpolitiikan anti on siinä, että se parhaimmillaan johtaa itsensä toteuttamiseen. (Giddens 1991, 209 – 220.)

Giddensin elämänpolitiikka-konseptio on melkoisen laaja, ja esimerkiksi J-P Roos (1998) esittää siihen eräitä tarkennuksia. Ensinnäkin hän esittää, että elämänpolitiikka voisi liittyä ennen kaikkea hyvinvointivaltioon. Murroksessa elävä hyvinvointivaltio edustaa ikään kuin traditionaalista yhteiskuntaa annettuina otettuine etuuksineen, jotka eivät juuri ole herättäneet keskustelua. Elämänpolitiikka avaa uuden näkökulman hyvinvoinnin hahmottamiseen ja jäsentämiseen, ja toisaalta elämänpolitiikkaa voi pohtia hyvinvointivaltion sisällä. Toinen vaihtoehto Roosin mukaan on ymmärtää elämänpolitiikan liittyvän juuri valintoihin, valintatilanteisiin, elämäntyylisiin tai habitukseen. Tällöin elämänpolitiikka on ennen kaikkea elämänhallintaan ja sen edellytyksiin vaikuttamista. (Roos 1998, 20 – 25).

Elämänpoliittinen näkökulma on huomioitu myös vuonna 2006 voimaan tullessa nuorisolaissa, jossa elinolojen parantamisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös nuorten omaan ajankäyttöön, sosiaaliseen vahvistamiseen sekä kasvun ja itsenäistymisen tukemiseen. Vaikka tämän tutkimuksen tuloksena saatu malli on yleistysarvoltaan melko olematon, voidaan siinäkin nähdä elämänpoliittinen ulottuvuus, ja paremman puutteessa nostaa Suupohjan nuorisopoliittisen strategian perustaksi. Puutteistaan huolimatta siinä nousevat esille keskeiset nuorisolain kunnilta vaatimat toimenpiteet liittyen perusnuorisotyöhön, harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kehittämiseen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä paikallistason osallisuushankkeiden tukemiseen.

10 Yhteenveto ja diskussio

Nuorisoa koskevan tutkimuksen tarve on kautta aikojen liittynyt yhteiskunnallisiin murrostilanteisiin. Suomalaisen yhteiskunnan muutoksesta kumpuaa myös tarve tälle tutkimukselle. Julkisen sektorin heikentynyt taloudellinen tilanne yhdistettynä lisääntyvään kaupunkeihin suuntautuvaan muuttoliikkeeseen ja väestön ikääntymiskehitykseen luovat melkoisia haasteita erityisesti ns. periferia-alueille, jollaiseksi Suupohjan seutukuntakin voidaan luokitella. Suupohjan väestö on paitsi koko maata, myös Etelä-Pohjanmaata iäkkäämpää, ja muuttoliike maakunnan keskimääräistä tasoa kiivaampaa. Maakunnallisellakin tasolla poismuutto on ollut Etelä-Pohjanmaata vilkkaampaa vuosien 1990 – 2004 välisenä aikana lähinnä Karjalassa, Lapissa, Savossa ja Kainuussa (Korkiasaari ja Söderling 2007, 251). Tilastojen valossa muuttoliikkeestä tiedetään, että muuttajat ovat selvästi muuta väestöä nuorempia. Suureksi haasteeksi nouseekin nuorten saaminen jäämään kotiseudulle ja näin turvaamaan oman alueensa elinvoiman ja kehityksen tulevaisuudessa. Oman haasteensa tuo myös vuonna 2006 voimaantullut nuorisolaki, joka entistä tarkemmin määrittelee kuntien nuorisotyötä ja vaatii seutukunnallista yhteistyötä. Seutukunnallinen yhteistyö on myös lähtökohtana parhaillaan käynnissä olevassa kunta- ja palvelurakennemuutuksessa. Suupohjan seutukunnassa nuorisolain vaatimuksiin ja julkisen sektorin talouden haasteisiin pyritään vastaamaan vuoteen 2015 ulottuvalla nuorisopoliittisella strategialla, jonka osa tämä tutkimus on.

Tutkimuksen näkökulma on suomalaisen positivistisen nuorisotutkimuksen perinteiden mukaisesti sosialisatio- ja hyvinvointiteoreettinen. Hyvinvoinnin tutkiminen osana seudullista kehittämistä on tärkeää siksi, että suurin osa muuttoliikkeestä aiheutuu lähtö- ja kohdealueiden välisistä hyvinvointieroista (Korkiasaari ja Söderling 2007, 239). Tämän tutkimuksen pyrkimyksenä on ollut paitsi Suupohjan nuorten hyvinvoinnin kuvaaminen, myös niiden tekijöiden löytäminen, joita vahvistamalla nuoret saataisiin entistä tiiviimmin sosiaalistumaan seutukuntaansa. Nämä tekijät oli tarkoitus nostaa seutukunnallisen nuorisopoliittisen strategian kriittisiksi menestystekijöiksi. Tutkimuksen viitekehyksenä on Erik Allardtin teoria hyvinvoinnin ulottuvuuksista, jonka mukaan hyvinvoinnin edellytyksiä ovat paitsi riittävä elintaso myös yhteisyysuhteet sekä mahdollisuus itsensä toteuttamiseen.

Elintason osatekijöitä olivat tulot, asumistaso, työ, koulutus ja terveys. Tuloja mitattiin selvittämällä vastaajien kokemusta tulotasostaan, kuukausittaista käyttörahan määrää, erilaisten kustannusten jälkeen käteen jäävää euromäärää sekä lainojen määrää. Toimeentulon kannalta keskeisin tulos voidaan tiivistää siten, että naiset kokevat taloudellisen tilanteensa miehiä huonommaksi. Myös työelämässä naisten tilanne näyttäytyy tukalampana: naisista yli puolet näkee mahdollisuutensa saada työtä kotiseudultaan tai sen välittömästä läheisyydestä erittäin tai melko huonoina. Kyselyhetkellä työssäkäyvistä vastaajista työsuhde oli epätyypillinen (määräaikainen tai osa-aikainen) useammin naisella. Ikäryhmien välillä eroa oli työn ja koulutuksen vastaavuudessa sekä työsuhteen luonteessa. Parhaiten koulutustaan vastaavassa työssä olivat yli 20-vuotiaat.

Terveydentila koettiin varsin hyväksi, eivätkä miesten ja naisten kokemukset terveydentilastaan poikenneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Mielenkiintoista kuitenkin on, että vaikka naiset ja miehet kokevat terveydentilansa yhtä hyvänä, kärsivät naiset selvästi miehiä useammin erilaisista vaivoista. Tupakointi ja päihteiden käyttö eivät myöskään näyttäneet suurina ongelmina, joskin miehet sekä tupakoivat että käyttävät alkoholia naisia useammin.

Yhteisyysuhteita tarkasteltiin selvittämällä vastaajien kokemaa paikallisyhteisyyttä, perhe- ja ystävyysuhteita sekä luottamusta yhteiskunnan eri instituutioihin. Valtakunnallisen nuorisobarometrin tuloksia mukaillen Suupohjan nuorten vastauksissa oli selvästi havaittavissa neljä sosiaalista perusyksikköä, joihin yhteenkuuluvuus oli vahvinta: perhe, ystäväpiiri, suomalainen yhteiskunta sekä koulu- tai työyhteisö. Näiden lisäksi suupohjalaisten vastauksissa korostui Etelä-Pohjanmaan merkitys. Sukupuolten väliset erot heijastuivat ainoastaan kuntaan ja harrasteseuraan kuulumisessa, joihin miehet tunsivat kuuluvansa naisia kiinteämmin. Koulutuksen vaikutus näkyi siinä, että lukion suorittaneet tunsivat peruskoulun käyneitä vähemmän kuuluvansa naapurustoon, kaupunginosaan, seurakuntaan sekä harraste- ja vapaa-ajanseuraan.

Suurin osa vastaajista piti suhteitaan vanhempiinsa ja sisaruksiinsa hyvinä. Suurimmalla osalla vastaajista oli ainakin yksi läheinen ystävä, mutta siitä huolimatta parikymmentä prosenttia ilmoitti tuntevansa olonsa usein yksinäiseksi. Erityisesti yksinäisyys näyttäytyi naisten ongelmana, ja ikäluokittain tarkasteluna oli hieman yleisempää yli 20-vuotiaiden joukossa.

Luottamusta tarkasteltaessa havaittiin, että nuoret luottivat eniten koulutusjärjestelmään, poliisiin, terveydenhuoltojärjestelmään, pankkeihin, puolustusvoimiin, oikeuslaitokseen sekä paikallislehtiin.

Vähiten luottamusta herättivät kansanedustajat, EU, yritysjohtajat, puolueet, kunnan- tai kaupunginvaltuutetut sekä kuntien johtavat viranhaltijat. Naiset luottivat miehiä enemmän ympäristö- ja luonnonsuojelijoihin, valtakunnallisiin lehtiin ja poliisiin. Miehet luottivat enemmän puolustusvoimiin, kansainvälisiin suuryrityksiin sekä yritysjohtajiin. Lukion käyminen näytti yhtäältä heikentävän luottamusta kansanedustajiin, Euroopan unioniin ja kuntien johtaviin viranhaltijoihin, toisaalta taas lisäävän sitä oikeuslaitokseen, kunnan- tai kaupunginvaltuutettuihin, työvoimatoimistoon, terveydenhuoltojärjestelmään, koulujärjestelmään, valtakunnallisiin lehtiin ja poliisiin. Yli 20-vuotiaat luottivat nuorempia vähemmän Euroopan unioniin, alle 20-vuotiaat puolestaan PK - yrityksiin.

Itsensä toteuttamisen mittareita tutkimuksissa olivat vapaa-aika ja harrastukset sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Harrastusmahdollisuuksiin vastaajat suhtautuivat kaksijakoisesti – hieman suurempi osa ilmoitti, että olisi halunnut harrastaa jotakin, mitä ei jostakin syystä voinut harrastaa. Järjestöjäsenyyksiin koulutus vaikutti siten, että peruskoulun suorittaneet olivat todennäköisemmin jäsenenä vähintään yhdessä järjestössä tai yhdistyksessä. Viikoittainen aktiivisuus oli kuitenkin hyvin vähäistä ja toteutui lähinnä urheilu- ja liikuntaseurojen tai seurakuntanuorten toimintaan osallistumisena.

Vaikutusmahdollisuuksiinsa nuoret olivat varsin tyytymättömiä – kouluasteikolla (4 – 10) arvioiden vastausten keskiarvoksi muodostui 5,33. Naiset kokivat vaikutusmahdollisuutensa miehiä huonommiksi. Parhaiten kotikunnan asioihin uskottiin voitavan vaikuttaa nuorisovaltuuston kautta. Erilaisista päätöksentekoon vaikuttamisen keinoista eniten oli käytetty vetoimuksen allekirjoittamista, osto- tai maksuhoikottia, asukastoimintaan tai muuhun vastaavaan toimintaan osallistumista, yleisönosastoon kirjoittamista sekä yhteydenottamista viranomaiseen.

Poliittinen toiminta näytti olevan vastaajille varsin vierasta, ainoastaan presidentinvaalit vuonna 2006 olivat saaneet liikkeelle melkein puolet vastaajista. Puoluekentän hahmottaminen näytti tuottavan ongelmia, mutta parhaiten vastaajat katsoivat Keskustan, Kokoomuksen ja Perussuomalaisten ajavan heille tärkeitä asioita. Ääripäillä vasemmisto-oikeisto, maaseutu-kaupunki ja kova-pehmeä nuoret sijoittivatkin itsensä melko keskelle, hieman kallistuen oikean, maaseudun ja pehmeän puolelle.

Globaalin tietoisuuden on pelätty heikentävän paikallista, lokaalia, tietoisuutta. Toisaalta on kuitenkin esitetty näkemyksiä siitä, että taloudellisen ja kulttuurisen globalisaation leviäminen luo tarpeen ja tilaisuuden uudelleenlaistulle yhteiskunnalliselle toiminnalle, joka itse asiassa kääntyykin maailmanlaajuisesta kehityksestä vastaan. Oman yhteisön ja sen ominaispiirteiden suojeleminen saattaa nousta entistä tärkeämpään asemaan. (Ks. esim. Väyrynen 2001, 188 – 189.) Nuorten hyvinvoinnin kuvailun lisäksi tutkimuksen pyrkimys olikin logistisen regressioanalyysin avulla löytää tekijöitä, joilla voitaisiin ennustaa nuorten sosiaalistumista kotiseutuunsa, erityisesti seutukuntaansa.

Tutkimuksen aikana havaittiin, että kaikki paikalliseksi mielletyt yhteisöt eivät saa aikaan samanlaista yhteenkuuluvuutta. Tämän tutkimuksen kuluessa kävi ilmi, että esimerkiksi seutukunta melko uutena hallinnollisena ja alueellisena yksikkönä näyttäytyy vielä varsin epämääräisenä, eikä sitä mielletä yhtä vahvasti kotiseuduksi kuin esimerkiksi maakuntaa ja kuntaa. Seutukuntaan yhteenkuuluvuutta ennustavaa mallia ei saatu rakennettua.

Analyysissä kävi kuitenkin ilmi, että mikäli vastaaja viihtyi kunnassaan, tunsikin hän myös kuuluvansa Suupohjaan. Jatkoanalyysistä tuli kuitenkin tulokseksi ainoastaan kehäpäätelmä: vastaaja viihtyi kunnassaan, mikäli koki sen mukavaksi. Jonkinlaisen strategian pohjaksi käyvän mallin rakentamiseksi täytyikin lähteä kiertämään varsinaista tutkimusongelmaa ja lähestyä seutukunnallisen tason sijaan kuntatasoa ja etsiä niitä hyvinvoinnin mittareita, joilla voitaisiin ennustaa sitä, että vastaaja koki kuntansa mukavaksi. Tällöin saatiin aikaiseksi malli, joka sekin kuitenkin oli selitysvoimaltaan varsin vaatimaton. Hyvällä tahdolla ja suoranaishalla pakolla malli kuitenkin kelpuutettiin määrittelemään strategian kriittiset menestystekijät, koska se kuitenkin melko hyvin noudatti nuorisolain vaatimuksia. Malliin mukaan tulleiden muuttujien perusteella kunnan kokemista mukavaksi voitiin ennustaa suhteilla vanhempiin, taloudellisella tilanteella, harrastusmahdollisuuksilla, itsenäisellä asumisella, terveydentilalla sekä vaikutusmahdollisuuksilla.

Tutkimuksen jälkeen jäinkin pohtimaan yhtäältä sitä, johtuiko mallin löytämisen vaikeus siitä, että seutukunta todella näyttäytyy epämääräisenä eikä herätä mitään suurempia intohimoja. Tämän arviointia hankaloittaa vastaavanlaisen tutkimuksen vähäisyys – vertailukohtia ei ole. Toisaalta mahdollista on myös se, että hankaluus johtui puhtaasti aineistosta.

Tutkimus toteutettiin postikyselynä, jonka tulos jäi varsin laihaksi: varsinaisen kyselykierroksen ja (Karijokea lukuun ottamatta) yhden karhukierroksen jälkeen vastausprosentiksi muodostui

vaatimaton 29 %. Suuren kadon vuoksi tutkimuksen tulosten yleistettävyys on heikko, jollei jopa olematon. Tämä on tietysti sääli, sillä seutukunnallisen nuorisopoliittinen strategia muodostuu nyt perusjoukkoon verrattuna varsin suppeasta otoksesta. Oletettavaa myös on, että kyselyyn vastanneet nuoret ovat vastaamatta jättäneitä muutenkin aktiivisempia ja paremmin voivia. Suurin syyppää pieneen vastausprosenttiin oli varmastikin itse lomake, joka oli uuvuttavan pitkä. Ongelma oli tiedossani jo ennen kyselyn postittamista, ja tavoitteena oli saada lomakkeesta kysymyksiä karsittua. Muutama kysymys sieltä poistettiin, mutta silti lomakkeelle jäi vielä pituutta liikaa. Osaltaan tämä johtuu varmastikin aloittelevan tutkijan ongelmasta: kyseessä oli tilaustutkimus, ja lomake lyötiin pöytään kuten kuuluisa ”Manun illallinen”. Oma kokemattomuutta ja arkuutta oli varmastikin se, että en uskaltanut ponnekkaammin vaatia muutoksia lomakkeeseen. Tutkimuksen kuluessa kävi myös ilmi, että pituuden lisäksi lomakkeen ongelma oli se, että kysymykset ja vastaajat eivät parhaalla mahdollisella tavalla kohdanneet: vastaajat olivat varsin nuoria, ja lomake tuntui monin paikoin olleen suunnattu vanhemmille vastaajille. Aineiston keruusta jäikin päällimmäisenä tunne siitä, että kenties ei oltu täysin selvillä siitä, mitä tutkimuksella pyrittiin saavuttamaan. Selkeän sekä kunnolla jäsennellyn ja perustellun kyselyn sijaan päädyttiin massiivisella lomakkeella selvittämään mahdollisimman monesta asiasta vähän.

Voidaan varmasti myös pohtia analyysimenetelmän soveltuvuutta ja sitä, olisiko jollakin muulla menetelmällä kenties päästy tehokkaammin ”ongelman ytimeen”. Logistinen regressioanalyysi tuntui kuitenkin lähtökohdiltaan mielekkäimmältä vaihtoehdolta. Tuntui järkeen käyvältä ajatella, että koska menetelmän ajatuksena on nimenomaan jossakin muuttujassa tapahtuvien muutosten ennustaminen, näihin tekijöihin pureutumalla ja niitä vahvistamalla voitaisiin lisätä tapahtuman, tässä tapauksessa siis seutukuntaan kuulumisen, todennäköisyyttä. Sinänsä menetelmä kyllä puolustaa paikkaansa, ja kenties toisenlaisella aineistolla se olisi tarjonnutkin paremmat eväät mallin rakentamiselle.

Jatkotutkimuksia ajatellen olisikin mielenkiintoista selvittää seutukuntaa tai muita ”uusia alueita” kohtaan koettua yhteenkuuluvuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä joko muissa seutukunnissa tai toisenlaisella menetelmällä ja erityisesti toisenlaisella lomakkeella. Mikäli alueeseen kiinnittyminen edelleen osoittautuu ongelmalliseksi, pitäisi haaste tiedostaa yhteiskuntasuunnittelussa ja politiikassa entistä vahvemmin. Seutujen kehitykselle on elintärkeää saada ihmiset viihtymään ja pysymään asuinseudullaan, mutta sosiaalistaminen seutuun ei onnistu ikään kuin vahingossa ja

huomaamatta. Alueiden kannalta vaarana on se, että paikka identiteetin rakennusosana menettää merkitystään entisestään.

Lähteet

- Aaltonen, K. (2007). *Nuorisolakiopas*. Helsinki: Tietosanoma.
- Aapola, S. (1999). *Murrosikä ja sukupuoli: julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Airaksinen, J., Nyholm, I. & Haveri, A. (2004). *Seutuyhteistyön arki - retoriikkaa, politiikkaa ja raakaa työtä. Seutukuntien tuki -hankkeen II väliraportti*. Tampere: Tampere University Press.
- Allardt, E., Jartti, P., Jyrkilä, F. & Littunen, Y. (1958). *Nuorison harrastukset ja yhteisön rakenne*. Porvoo: WSOY.
- Allardt, E. (1976). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Porvoo: WSOY.
- Allardt, E. (1998). Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka. Teoksessa J. P. Roos & T. Hoikkala (toim.), *Elämänpolitiikka* (pp. 34 - 53). Tampere: Gaudeamus.
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism* (Rev. and extended ed.). London: Verso.
- Antikainen, A. (1998). *Kasvatus, elämäntilanne ja yhteiskunta*. Helsinki: WSOY.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen tiedonsosiologinen tutkielma*. Helsinki: Gaudeamus.
- Erikson, R. & Uusitalo, H. (1987). The Scandinavian approach to welfare research. Teoksessa R. Erikson, E.J. Hansen, S. Ringen & H. Uusitalo (toim.), *The Scandinavian model: welfare states and welfare research* (pp. 177 – 193). Armonk, N.Y.: Sharpe.

- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Hall, S. (2003). Kulttuuri, paikka, identiteetti. Teoksessa M. Lehtonen & O. Löytty (toim.), *Erilaisuus* (pp. 85 - 128). Jyväskylä: Vastapaino.
- Hall, S. (1999). *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Haveri, A., Laamanen, E. & Majoinen, K. (2003). *Kuntarakenne muutoksessa? Tutkimus kuntajaon muutostarpeista tulevaisuudessa*. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Haveri, A. & Majoinen, K. (1997). *Seudullisen yhteistyön johtaminen*. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Heikkilä, T. (2005). *Tilastollinen tutkimus* (5.-6. p.). Helsinki: Edita.
- Hemminki, H. (2002). *Härmä, kirves, perkeles [Äänite]: monolaakia Pohojanmaan kautta*. Suupohjan folklore-seura/Poplore:
- Hobsbawm, E. (1994). *Nationalismi*. Tampere: Vastapaino.
- Hollingshead, A. B. (1975). *Elmtown's youth and Elmtown revisited*. New York: Wiley.
- Honka-Hallila, A. (1993). Vakaat hämäläiset ja kiivaat pohjalaiset. Suomalaisen elokuvan "heimopiirteistä". Teoksessa *Kauas on pitkä matka. Kirjoituksia kahdesta kotiseudusta* (Kalevalaseuran vuosikirja 72., pp. 27 - 43). Pieksämäki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Ilmonen, K. (2004). Sosiaalinen pääoma: uusi ihmeäsite vai käyttökelpoinen hypoteesi? Teoksessa K. Rahkonen (toim.), *Sosiologisia nykykeskusteluja* (pp. 99 - 142). Helsinki: Gaudeamus.

- Kainulainen, K. (2000). *Monimuotoinen maaseutukulttuuri. Kehittämisenäkökulmia Suupohjan ja Koillis-Savon seutukunnista*. Seinäjoki: Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Kaplan, R. & Norton, D. (2002). *Strategialähtöinen organisaatio. Tehokkaan strategiaprosessin toteutus*. Helsinki: Kauppakaari.
- Korkiasaari, J. & Söderling, I. (2007). Muuttoliike. Teoksessa S. Koskinen (toim.), *Suomen väestö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Laitila, T. (2008). *"Mikä ristus ny o ku ei aharista?" Suupohjan seutukunnan nuorisopoliittinen strategia*. Julkaisematon.
- Lämsä, J. (2007). *Nyt katsotaan kauas. Väestön, tuotannon ja työllisyyden kehitysarviot Etelä-Pohjanmaalla*. Julkaisu B:28. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. Saatavilla www-muodossa <URL:<http://etelapohjanmaa.fi/ennakointi/liitto/vaestoraportti.pdf>>. 13.11.2007.
- Lehtokangas, T. (2000). *Nuorten elinolot. Selvitys nuorten elinoloista Kauhajoen kunnan alueella v. 2000*. Julkaisematon.
- Lehtola, M. (2007). *Yhteenvetotaulukko kuntien 31.8.2007 antamista kunta- ja palvelurakennemuutosten toimeenpanosuunnitelmista*. Saatavilla www-muodossa <URL:http://www.epliitto.fi/upload/files/Yhteenveto_toimeenpanosuunnitelmista.pdf>. 7.12.2007.
- Massey, D. (2003). Paikan käsitteellistäminen. Teoksessa M. Lehtonen & O. Löytty (toim.), *Eri-ilaisuus* (pp. 51 - 83). Jyväskylä: Vastapaino.

- Metsämuuronen, J. (2002). *Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä*. Helsinki: International Methelp.
- Myllyniemi, S. (2007). *Perusarvot puntarissa. Nuorisobarometri 2007*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Määttä, S. (2000). *Tasapainoinen menestysstrategia: Balanced scorecardin tuolla puolen*. Helsinki: Inforviestintä.
- Nivala, E. (2006). Kunnan kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisena ihanteena. Teoksessa L. Kurki & E. Nivala (toim.), *Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan* (pp. 25 - 114). Tampere: Tampere University Press.
- Nummenmaa, L. (2004). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Helsinki: Tammi.
- Nuorisolaki 27.1.2006/72.
- Paasi, A. (1986). *Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Paju, P. (2004). *Samaan aikaan toisaalla... nuoret, alueellisuus ja hyvinvointi*. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus & Nuoristotutkimusseura.
- Parsons, T. (1964). *Social structure and personality*. London: Free Press.
- Pirkanen, H. (2007). Sosialisaatio ja yksilön sosiaalinen kehitys. Teoksessa P. Kuusela (toim.), *Sosiaalipsykologia: yksilöstä yhteiskuntaan* (pp. 111 - 148) Kuopio: Unipress cop.
- Puuronen, V. (2006). *Nuorisotutkimus*. Tampere: Vastapaino.

- Roos, J. P. (1998). Mitä on elämänpolitiikka? Teoksessa J. P. Roos & T. Hoikkala (toim.), *Elämänpolitiikka* (pp. 20 – 33). Tampere: Gaudeamus.
- Sulkunen, P. (1999). *Johdatus sosiologiaan. Käsitteitä ja näkökulmia* (2. p.). Porvoo: WSOY.
- Sutela, M. (2001). Kuntalaisen roolin muutos: asukkaasta asiakkaaksi - tarkastelukohteena sosiaalihuollon asiakaslähtöisyys. *Oikeus* 2001 (30); 4: 518 – 436.
- Tampereen kaupunki, Talous- ja strategiaryhmä. (2005). *Kaikem paree Tampere. Tampereen tasapainoinen kaupunkistrategia vuoteen 2016*.
- Thrasher, F. M. (1960). *The gang. A study of 1,313 gangs in Chicago* (2nd, rev ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Topelius, Z. (1981). *Maamme kirja* (59. p.). Porvoo: WSOY.
- Töttö, P. (1996). Ferdinand Tönnies - Gemeinschaft ja Gesellschaft. Teoksessa J. Gronow, A. Noro & P. Töttö, *Sosiologian klassikot* (pp. 154-172). Helsinki: Gaudeamus.
- Väyrynen, R. (2001). *Globalisaatiokritiikki ja kansalaisliikkeet*. Helsinki: Gaudeamus.
- Whyte, W. F. (1993). *Street corner society. The social structure of an Italian slum* (4th ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Wilska, T. (2006), (toim.). *Uskon asia. Nuorisobarometri 2006*. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta.
- Ylikangas, H. (1976). *Puukkojunnkareitten esiinmarssi. Väkivaltariikollisuus Etelä-Pohjanmaalla 1790-1825*. Helsinki: Otava.

Ylikangas, H. (2005). *Härmän häjyt ja Kauhavan herra. Kuvaus puukkojunkkareitten ja virkavallan välisestä yhteenotosta 1860-luvun lopulla* (2.p.). Helsinki: Otava.

Zimmerbauer, K. (2002). *Etelä-Pohjanmaan imago: maakunnallisten mielikuvien jäljillä*.

Seinäjoki: Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.

Liite 1. Kyselylomake

• **TAUSTAKYSYMYKSET**

1. **Syntymävuosi** _____

2. **Sukupuoli** (ympyröi oikea vaihtoehto)

1. Mies

2. Nainen

3. **Siviilisäätty** 1. Naimaton

2. Avio/avoliitossa

3. Leski/eronnut

4. **Lapsien lukumäärä** (ympyröi ja täytä)

1. Ei lapsia

2. _____ lasta

• OMA KUNTA JA YMPÄRISTÖ

5. Tämänhetkinen asuinkuntasi

- 1 Isojoki
- 2 Jurva
- 3 Karijoki
- 4 Kauhajoki
- 5 Teuva

6. Missä kunnassa asuit suurimman osan elämäsi alle 15-vuotiaana? _____

7. Viihdytkö nykyisellä asuinpaikkakunnallasi?

1. Erittäin huonosti 2. Melko huonosti 3. EOS (ei osaa sanoa) 4. Melko hyvin 5. Erittäin hyvin

8. Jos saisit nyt valita oman asuinpaikkasi, mikä se olisi ja miksi? _____

9. Kuvittele tilanne, jossa kunnat kilpailevat keskenään siitä, missä kunnassa on ”hyvä asua ja elää”. Miten arvioisit nykyisen asuinkuntasi sijoittuvan kilpailuissa?

Erittäin huonosti 1 2 3 4 5 Erittäin hyvin

10. Arvioi kotikuntaasi seuraavien ominaisuuksien avulla. Ympyröi numero, joka on lähinnä mielipidettäsi. Ympyröi numero 3 vain, jos sinulla ei ole mielipidettä asuinpaikastasi.

a. Vilkas	1	2	3	4	5	Hiljainen
b. Aktiivinen	1	2	3	4	5	Passiivinen
c. Vanhanaikainen	1	2	3	4	5	Nuorekas
d. Kehittyvä	1	2	3	4	5	Kuoleva
e. Yksipuolinen	1	2	3	4	5	Monipuolinen
f. Sulkeutunut	1	2	3	4	5	Avoin ilmapiiri
g. Yhteistyökykyinen	1	2	3	4	5	Eristynyt
h. Tylsä	1	2	3	4	5	Mukava

11. Miten tyytyväinen olet seuraaviin palveluihin asuinkunnassasi? (Arvioi tyytyväisyyttäsi vain niissä tapauksissa, joissa Sinä tai perheesi on käyttänyt palvelua viimeisen kahden vuoden aikana. Valitse vaihtoehto 9, jos et ole käyttänyt palvelua. 1=erittäin tyytymätön, 2= tyytymätön, 3=en osaa sanoa, 4= tyytyväinen, 5=erittäin tyytyväinen)

	Erittäin tyytymätön	Tyytymätön	EOS	Tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen	En ole käyttänyt
a. Kunnallinen asuntotarjonta ja -tukeminen	1	2	3	4	5	9
b. Lasten päivähoito	1	2	3	4	5	9
c. Ala-asteen koulut	1	2	3	4	5	9
d. Koululaisten iltapäivähoitopalvelut	1	2	3	4	5	9

Liite 1. Kyselylomake

e. Lasten päiväkerhot	1	2	3	4	5	9
f. Oikeusapupalvelut	1	2	3	4	5	9
g. Nuorten työllistämispalvelut	1	2	3	4	5	9
h. Opiskelu- ja koulutusmahdollisuudet	1	2	3	4	5	9
i. Kansalais- ja työväenopistot	1	2	3	4	5	9
j. Taloudelliset ja sosiaaliset tukipalvelut	1	2	3	4	5	9
k. Kunnalliset kotiapupalvelut	1	2	3	4	5	9
l. Nuorten harrastus- ja toimintamahdoll.	1	2	3	4	5	9
m. Liikunta- ja urheilupalvelut	1	2	3	4	5	9
n. Puistot ja ulkoilualueet	1	2	3	4	5	9
o. Lasten leikkikentät	1	2	3	4	5	9
p. Kirjastot	1	2	3	4	5	9
q. Muut kulttuuripalvelut	1	2	3	4	5	9
r. Ravintola- ja kahvilapalvelut	1	2	3	4	5	9
s. Kaupat- ja ostosmahdollisuudet	1	2	3	4	5	9
t. Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	1	2	3	4	5	9
u. Liikenneyhteydet	1	2	3	4	5	9
v. Joku muu, mikä? _____	1	2	3	4	5	9

12. Mitä palveluita asuinkunnassasi pitäisi mielestäsi kehittää ja miksi (Mainitse 1-3 tärkeintä)?

• **KOULUTUS**

13. Peruskoulutus

1. Peruskoulu 2. Lukio

14. Mikä on ammatillinen koulutuksesi?

1. Työvoima- tai työllisyyskoulutus
2. Ammatillinen koulu
3. Ammatillinen opisto tai ammattikorkeakoulu
4. Korkeakoulu tai yliopisto
5. Keskeytetty ammatillinen koulutus, mikä? _____
6. Ei mitään mainituista

15. Muu hankittu koulutus _____

16. Opiskeletko parhaillaan jossain oppilaitoksessa tai oletko jossakin muussa ammatillisessa koulutuksessa?

1. Ei 2. Kyllä (ympyröi missä)
- A) Peruskoulussa
B) Lukiossa
C) Ammatillisessa koulussa
D) Ammatillisessa opistossa tai ammattikorkeakoulussa
E) Yliopistossa tai korkeakoulussa
F) Työvoima- tai työllisyyskoulutuksessa, ammattikurssit
G) Oppisopimuskoulutuksessa
F) Jokin muu, mikä? _____

17. Jos olet opiskelija, mitä alaa tällä hetkellä opiskelet?

VASTAA KYSYMYKSEEN 18., JOS OLET PERUSKOULUSSA.

18. Mitä olet suunnitellut tekeväsi peruskoulun päättymisen jälkeen?

1. Jatkaa lukioon 2. Jatkaa ammatilliseen koulutukseen 3. Pitää väli vuoden
4. Hakea töitä 5. Muuta, mitä? _____

VASTAA KYSYMYKSEEN 19., JOS OPISKELET LUKIOSSA.

19. Mitä olet suunnitellut tekeväsi lukion suorittamisen jälkeen?

1. Jatkaa yliopistoon tai korkeakouluun 2. Jatkaa ammatilliseen koulutukseen 3. Pitää väli vuoden
4. Hakea töitä 5. Muuta, mitä? _____

VASTAA KYSYMYKSEEN 20., JOS OPISKELET MUUALLA KUIN LUKIOSSA TAI PERUSKOULUSSA.

20. Mitä aiot tehdä opintojesi päättymisen jälkeen?

1. Hakea töitä 2. Opiskella lisää samaa alaa 3. Opiskella jotakin muuta
4. Muuta, mitä _____

21. Oletko hakenut viimeisen vuoden aikana jotakin opiskelupaikkaa?

1. En 2. Kyllä, mitä? _____

22. Aiotko tulevaisuudessa hakeutua koulutukseen?

1. En 2. En osaa sanoa 2. Kyllä, minne?

23. Mitkä ovat koulutukseen hakeutumisesi tärkeimmät syyt?

• **TYÖLLISYYSTILANNE**

24. Millaisina pidät mahdollisuuksia saada työtä kotipaikkakunnaltasi tai sen välittömästä läheisyydestä?

1. Erittäin huonot 2. Melko huonot 3. EOS 4. Melko hyvät 5. Erittäin hyvät

25. Kuinka paljon kokemusta sinulla on seuraavista työelämään liittyvistä asioista?

a. Kesätyöt	_____ vuotta	_____ kuukautta
b. Työharjoittelu	_____ vuotta	_____ kuukautta
c. Työllisyyskoulutus	_____ vuotta	_____ kuukautta
d. Oppisopimuskoulutus	_____ vuotta	_____ kuukautta
e. Työllistämistyöt	_____ vuotta	_____ kuukautta
f. Nuorten työpajat	_____ vuotta	_____ kuukautta
g. Osa-aikatyöt	_____ vuotta	_____ kuukautta
h. Tilapäiset/määräaikaiset
työsuhteet	_____ vuotta	_____ kuukautta
i. Vakituiset työsuhteet	_____ vuotta	_____ kuukautta
j. Omakohtainen
työttömyys	_____ vuotta	_____ kuukautta

26. Oletko ollut viimeisen kahden vuoden aikana työttömänä?

1. En 2. Kyllä, mutta työttömyys on jo päättynyt 3. Olen tällä hetkellä työtön

27. Jos olet ollut työtön viimeisen kahden vuoden aikana, mutta työttömyytesi on jo päättynyt, niin mikä oli työttömyyden päättymisen syy?

1. Vakituinen työpaikka 2. Määräaikainen työpaikka 3. Opiskelu 4. Armeija tai siviilipalvelus
5. Jokin muu mikä? _____

KYSYMYKSET 28.-33. ON TARKOITETTU VAIN TYÖTTÖMILLE.

28. Kuinka kauan olet ollut nyt yhtäjaksoisesti työttömänä/lomautettuna?

Merkitse tädet kuukaudet _____ kuukautta, sekä viikot _____ viikkoa

29. Mitä aiot tehdä lähiaikoina

	En	Kyllä
a. Aion odottaa, että minulle tarjotaan sopivaa työpaikkaa	1	2
b. Aion etsiä aktiivisesti työpaikkaa	1	2
c. Aion ryhtyä opiskelemaan tai hakeutua koulutukseen	1	2
d. Työn tekeminen ei kiinnosta minua tällä hetkellä	1	2
e. Aion mennä armeijaan tai siviilipalvelukseen	1	2
f. Aion tehdä jotakin muuta, mitä	1	2

30. Mitä tekisit, jos sinulle nyt tarjottaisiin työtä?

1. Ottaisin vastaan mitä työtä tahansa
2. Ottaisin vastaan mitä työtä tahansa, kunhan palkka on riittävän hyvä
3. Ottaisin vastaan vain sellaista työtä, johon minulla on koulutus tai joka on muuten minua kiinnostavaa
4. En välittäisi juuri nyt töihin menemisestä

31. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelu ja työntekeminen on yhdistetty toisiaan tukevaksi. Opiskelu tapahtuu työpaikalla. Olisitko valmis lähtemään oppisopimuskoulutukseen työttömyyden vaihtoehtona?

1. Kyllä
2. En
3. Olen oppisopimuskoulutuksessa
4. EOS

32. Useilla paikkakunnilla toimii erityisesti nuorille työttömille tarkoitettuja kunnallisia työpajoja. Oletko kuullut näistä työpajoista tai osallistunut niiden toimintaan?

1. En ole kuullut
2. Olen kuullut, mutta en osallistunut
3. Olen osallistunut
4. EOS

33. Olisitko valmis osallistumaan työpajojen toimintaan?

1. Kyllä
2. Ehkä
3. En
4. EOS

VASTAA KYSYMYKSIIN 34.-40., VAIN JOS OLET TÄLLÄ HETKELLÄ TÖISSÄ.

34. Mitä työtä teet tällä hetkellä? _____

35. Miten löysit nykyisen työpaikkasi?

1. Työvoimatoimiston kautta
2. Lehti-ilmoituksesta
3. Sain töitä entisestä kesätyö- tai harjoittelupaikasta
4. Kysyin suoraan työnantajalta
5. Muulla tavalla, miten? _____

36. Onko työsuhteesi?

- 1) Koko-aikainen
- 2) Osa-aikainen

37. Onko työsuhteesi?

- 1) Pysyvä, toistaiseksi voimassa oleva
- 2) Määräaikainen

38. Jos työsuhteesi on määräaikainen, onko työsuhteesi?

- 1) Työllistämistukipaikka
- 2) Muu määräaikainen
- 3) En osaa sanoa

39. Vastaavatko nykyiset työtehtäväsi koulutustasi?

1. Ei lainkaan 2. Jonkin verran 3. EOS 4. Melko hyvin 5. Täysin

40. Oletko osallistunut työnantajan tarjoamaan lisäkoulutukseen?

1. En 2. Kyllä

KYSYMYKSET TÄSTÄ ETEENPÄIN ON TAAS TARKOITETTU KAIKILLE VASTAAJILLE.

41. Oletko hakemassa työpaikkaa

1. En 2. Kyllä, miten haet työtä (ympyröi ne kohdat, joita itse käytät työhaussa)
- a. Olen työnhakijana työvoimatoimistossa
 - b. Haen töitä lehti-ilmoituksista
 - c. Otan itse yhteyttä mahdollisiin työnantajiin
 - d. Kyselen mahdollisista avoimista työpaikoista ystäviltä ja tuttavilta
 - e. Muita tapoja, mitä? _____

42. Työttömyyden eräänä vaihtoehtona on esitetty yrittäjyyttä ja työttömiä on pyritty kannustamaan oman yritystoiminnan käynnistämiseen. Mikä on mielestäsi suurin este yrittäjäksi ryhtymiselle?

1. Tiedon tai koulutuksen puute 2. Kokemuksen puute 3. Yrittäjyyteen liittyvät riskit
4. Taloudelliset syyt 5. EOS 6. Jokin muu, mikä? _____

43. Oletko itse kiinnostunut toimimisesta yrittäjänä?

1. En lainkaan kiinnostunut 2. En kovin kiinnostunut 3. EOS 4. Melko kiinnostunut
5. Erittäin kiinnostunut

44. Mitä tekijöitä arvostat työssä?

	Erittäin vähän	Melko vähän	EOS	Melko paljon	Erittäin paljon
a. Mielenkiintoiset työtehtävät	1	2	3	4	5
b. Työn itsenäisyys	1	2	3	4	5
c. Työkaverit	1	2	3	4	5
d. Palkka	1	2	3	4	5
e. Työpaikan pysyvyys	1	2	3	4	5
f. Etenemismahdollisuudet	1	2	3	4	5
g. Työpaikan sijainti	1	2	3	4	5
h. Mahdollisuus toteuttaa itseään työssä	1	2	3	4	5
i. Säännöllinen työaika	1	2	3	4	5
j. Lyhyt työaika	1	2	3	4	5

Liite 1. Kyselylomake

• ASUMINEN

45. Asutko tällä hetkellä

A.	B.	C.
1. Omistusasunnossa	1. Kerrostalossa	1. Kunnan keskustassa tai kantakaupungissa
2. Vuokra-asunnossa	2. Rivi- tai paritalossa	2. Lähiössä tai esikaupungissa
a. Päävuokralainen	3. Omakotitalossa	3. Haja-asutusalueella
b. Alivuokralainen	4. Maatilalla	
c. Opiskelija-asunto		
3. Työsuhdeasunnossa		
4. Muu omistusmuoto		

46. Jos asut vuokra-asunnossa, miten sait asunnon?

1. Kunnan kautta	2. Työpaikan kautta	3. Oppilaitoksen kautta
4. Tuttavan kautta	5. Asunnonvälityksestä	6. Vapailta markkinoilta (esim. lehti-ilmoituksen kautta)
	7. Muualta, mistä? _____	

47. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten nykyistä perhetilannettasi?

1. Asun vanhempien kanssa	2. Asun äidin tai isän kanssa
3. Asun äidin tai isän ja tämän uuden puolison tai avopuolison kanssa	
4. Asun avoliitossa	5. Asun aviopuolison kanssa
6. Olen yksinhuoltaja, asun lapsen/lapsien kanssa	
7. Asun jonkun muun/muiden kanssa	8. Asun yksin

VASTAA KYSYMYKSEEN 48., VAIN JOS ASUT VIELÄ VANHEMPIESI LUONA.

48. Jos asut vielä vanhempiesi/huoltajasi luona, minkä verran seuraavat tekijät vaikuttavat siihen?

	Ei lainkaan merkitystä	Jonkin verran merkitystä	EOS	Melko paljon merkitystä	Erittäin paljon merkitystä
a. Olen liian nuori muuttamaan pois	1	2	3	4	5
b. Opintoni ovat kesken	1	2	3	4	5
c. Olen tällä hetkellä työttömänä tai tilapäistyössä	1	2	3	4	5
d. Kotona asuminen on halvempaa	1	2	3	4	5
e. Nykyinen asumistapani tyydyttää minua	1	2	3	4	5
f. En ole onnistunut saamaan asuntoa	1	2	3	4	5
g. Vanhempani tarvitsevat apua	1	2	3	4	5
h. En ole onnistunut saamaan opiskelupaikkaa	1	2	3	4	5
i. Taloudelliset tekijät, ei varaa vuokraan tms.	1	2	3	4	5
j. Jokin muu syy, mikä? _____	1	2	3	4	5

49. Jos et asu enää vanhempiesi/hooltajasi kanssa, minkä ikäisenä muutit pysyvästi kotoa pois?

_____ vuotiaana

50. Oletko tyytyväinen nykyiseen asuntoosi

1. Kyllä 2. En, miksi? _____

51. Mikä on todennäköinen asumismuotosi ja asuntosi omistusmuoto viiden vuoden kuluttua?

A. Asumismuoto

1. Kerrostaloasunto
2. Rivitaloasunto
3. Omakotitalo
4. Muun tyyppinen asunto

B. Omistusmuoto

1. Vuokra-asunto
2. Omistusasunto
3. Jokin muu omistusmuoto (esim. asumisoikeus, osaomistus jne.)

• **TOIMEENTULO**

52. Millaisena pidät tämänhetkistä taloudellista tilannettasi

1. Erittäin huono 2. Melko huono 3. EOS 4. Melko hyvä 5. Erittäin hyvä

53. Kuinka merkittävää vanhempien taloudellinen tuki on sinulle?

- Ei lainkaan merkittävä 1 2 3 4 5 Erittäin merkittävä

54. Mikä seuraavista on tärkein lähde, josta saat käyttövarasi (ympyröi vain yksi, tärkein lähde)?

1. Säännöllinen palkka
2. Tilapäistyö
3. Taskurahat vanhemmilta
4. Toimeentulotuki
5. Opintotuki
6. Työttömyysturva
7. Sairauspäiväraha, eläke tms.
8. Lapsilisä

55. Saatko tällä hetkellä

1. Kelan työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea
2. Ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa
3. Opintotukea
4. Asumistukea
5. Sairauspäivärahaa
6. Äitiys- isyys- tai vanhempainrahaa
7. Kunnallista toimeentulotukea
8. Sotilasavustusta
9. Muuta avustusta, mitä? _____

56. Oletko saanut viimeisen vuoden aikana jotakin muuta yllä luetelluista avustuksista?

1. Ei 2. Kyllä, mitä? _____

57. Kuinka paljon Sinulla, tai jos asut avio/avoliitossa jonkun kanssa, niin teillä on käytettävissä rahaa kuukaudessa? Laske tuloihin myös opintorahat sekä mahdolliset lapsilisät, asumistuki ja toimeentulotuki?

Noin _____ euroa kuukaudessa

Liite 1. Kyselylomake

58. Miten paljon Sinulla, tai jos asut avio/avoliitossa jonkun kanssa niin teillä on yhteensä?

A. Asuntolainaa B. Opintolainaa C. Muita lainoja, mitä? _____

1. lainoja ei ole
2. _____eur

1. lainoja ei ole
2. _____eur

1. lainoja ei ole
2. _____eur

59. Kuinka paljon Sinulle/teille jää kuukaudessa rahaa käyttöön asumis-, ruoka-, terveydenhoito- ja opiskelukulujen jälkeen? Noin _____ euroa

60. Paljonko maksat asumisestasi kuukaudessa?

vuokra tai yhtiövastike _____ euroa
lainan korot ja lyhennykset _____ euroa

61. Oletko joskus joutunut asumis- tai muista menoistasi selviytyäksesi tekemään seuraavia asioita?

	En koskaan	Joskus	Usein
a. Vaihdtamaan halvempaan asuntoon	1	2	3
b. Tekemään ylitöitä tai kahta työtä	1	2	3
c. Lykkäämään lainojen lyhennyksiä	1	2	3
d. Ottamaan lisää lainaa	1	2	3
e. Turvautumaan sukulaisten apuun	1	2	3
f. Turvautumaan sosiaalitoimiston toimeentulotukeen	1	2	3
g. Tinkimään muusta elämästä, esim. luopumaan harrastuksista	1	2	3

• **TERVEYS JA HENKINEN HYVINVOINTI**

62. Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se tällä hetkellä

1. Erittäin huono 2. Melko huono 3. Kesinkertainen 4. Melko hyvä 5. Erittäin hyvä

63. Onko sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

	Harvoin tai ei koskaan	Noin kerran kuussa	Noin kerran viikossa	Lähes joka päivä
a. Niska- tai hartiakipu	1	2	3	4
b. Selän alaosan kipuja	1	2	3	4
c. Vatsakipu	1	2	3	4
d. Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta	1	2	3	4
e. Ärtynneisyyttä tai kiukunpurkauksia	1	2	3	4
f. Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin	1	2	3	4
g. Päänsärkyä	1	2	3	4
h. Väsymystä tai heikotusta	1	2	3	4

64. Oletko viimeksi kuluneen kuukauden aikana käyttänyt jotain lääkettä?

1. En ole 2. Kyllä, mihin vaivaan? VASTAA JOKAISEEN KOHTAAN.

	En	Kyllä
a. Päänsärkyyn	1	2
b. Muuhun särkyyn	1	2
c. Vilustumiseen, kuumeeseen yskään tai nuhaan	1	2
d. Unettomuuteen	1	2
e. Jännitykseen, hermostuneisuuteen	1	2
f. Vatsavaivoihin, ummetukseen	1	2
g. Vitamiineja ja kivennäisainevalmisteita	1	2
h. Laihduttamiseen	1	2
i. Kehon/lihasten rakentamiseen	1	2
j. Lääkkeitä muihin vaivoihin, mihin? _____	1	2

65. Käytätkö jatkuvasti tai lähes jatkuvasti jotakin lääkärin määräämää lääkettä?

1. En 2. Kyllä, mihin vaivaan? _____

66. Kuinka monta kertaa olet käynyt lääkärin vastaanotolla vamman tai sairauden vuoksi viime vuonna ja tänä vuonna yhteensä?

1. En kertaakaan 2. Kerran 3. Kaksi kertaa 4. 3-4 kertaa
5. 5-10 kertaa 6. yli 10 kertaa

67. Kuinka usein harrastat urheilua tai liikuntaa vapaa-aikanasi?

1. En lainkaan 2. Harvemmin kuin kerran kuukaudessa 3. 1-2 kertaa kuukaudessa
4. Noin kerran viikossa 5. 2-3 kertaa viikossa 6. 4-5 kertaa viikossa 7. Suunnilleen
joka päivä

68. Miten helppoa tai vaikeaa Sinun on kertoa seuraaville henkilöille asioista, jotka todella vaivaavat Sinua?

	Hyvin helppoa	Helppoa	Vaikeaa	Hyvin vaikeaa	Ei ole
a. Isälle	1	2	3	4	9
b. Äidille	1	2	3	4	9
c. Avo/aviopuolisolle, tyttö/poikakaverille	1	2	3	4	9
d. Sisaruksille	1	2	3	4	9
e. Ystäville	1	2	3	4	9
f. Työ/opiskelukavereille	1	2	3	4	9

69. Onko Sinulla tällä hetkellä todella läheistä ystävää, jonka kanssa voit keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista omista asioistasi?

1. Ei ole läheisiä ystäviä 2. Yksi läheinen ystävä 3. Kaksi läheistä ystävää
4. Useampia läheisiä ystäviä

70. Mitä kautta olet tutustunut näihin ystäviisi?

1. Työ 2. Koulu tai opiskelu 3. Yhteiset harrastukset 4. Asuminen samalla alueella
5. Jotakin muuta kautta, mitä? _____

71. Millaisiksi kuvailisit suhteitasi vanhempiisi?

1. Erittäin huonot 2. Huonot 3. EOS 4. Hyvät 5. Erittäin hyvät 9. Ei ole vanhempia

72. Millaisiksi kuvailisit suhteitasi sisaruksiisi?

1. Erittäin huonot 2. Huonot 3. EOS 4. Hyvät 5. Erittäin hyvät 9. Ei ole sisaruksia

73. Millaisiksi kuvailisit suhteitasi työ/opiskelukavereihisi?

1. Erittäin huonot 2. Huonot 3. EOS 4. Hyvät 5. Erittäin hyvät
9. ei ole työ/opiskelukavereita

74. Tunnetko olosi usein yksinäiseksi?

1. Ei 2. Kyllä, millaisissa tilanteissa _____
-

Liite 1. Kyselylomake

75. Kenelle kerrot ongelmistasi/kenelle voit jutella, jos tunnet olosi masentuneeksi tai ahdistavaksi?

1. En kenellekään 2. Puolisolle, poika/tyttökaverille 3. Vanhemmille 4. Sisaruksille
5. Ystäville 6. Työ-/opiskelukavereille 7. Lääkäri/psykologi/psykiatri
8. Sosiaalityöntekijä tai muu vast. työntekijä 9. Tuntematon henkilö(esim. ravintolassa tms)
10. Joku muu, kuka? _____

76. Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi seuraaviin, tunnetko kuuluvasi niihin (5 = hyvin kiinteästi, 4 = melko kiinteästi, 3 = ei kiinteästi eikä löyhästi 2 = hyvin löyhästi 1 = ei lainkaan, 9 = ei osaa sanoa)

VASTAA KAIKKIIN KOHTIIN.

a. Perheeseen	1	2	3	4	5	9
b. Ystäväpiiriin	1	2	3	4	5	9
c. Koulu-/työyhteisöön	1	2	3	4	5	9
d. Asuinyhteisöön (esim. naapurusto)	1	2	3	4	5	9
e. Kaupunginosaan tai kylään	1	2	3	4	5	9
f. Kaupunkiin tai kuntaan	1	2	3	4	5	9
g. Seurakuntaan	1	2	3	4	5	9
h. Harrasteseuraan	1	2	3	4	5	9
i. Muuhun vapaa-ajan seuraan	1	2	3	4	5	9
j. Suupohjaan	1	2	3	4	5	9
k. Etelä-Pohjanmaahan	1	2	3	4	5	9
l. Suomalaiseen yhteiskuntaan	1	2	3	4	5	9
m. Euroopan unioniin	1	2	3	4	5	9

• **TUPAKKA, ALKOHOLI, HUUMEET**

77. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten tupakointiasi?

1. En tupakoi 2. Tupakoin harvemmin kuin kerran viikossapäivittain 3. Tupakoin viikoittain, en kuitenkaan päivittäin 4. Tupakoin päivittäin

78. Käytätkö nuuskaa?

1. En käytä 2. Käytän harvemmin kuin viikottain päivittäin 3. Käytän viikoittain, en kuitenkaan päivittäin 4. Käytän päivittäin

79. Kuinka paljon poltat tai nuuskaat päivässä? Vedä viiva jos poltat tai nuuskaat vähemmän kuin kerran päivässä. Vastaa jokaiseen kohtaan.

- a. Tehdasvalmisteisia savukkeita _____ kpl päivässä
b. Itsekäärittyjä savukkeita _____ kpl päivässä
c. Piippua, sikareita _____ kertaa päivässä
d. Nuuskaan _____ kertaa päivässä

80. Kuinka usein kaiken kaikkiaan käytät alkoholia? Koeta ottaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautit hyvin pieniä määriä alkoholia, vaikkapa vain puoli pulloa keskialutta tai tilkan viiniä?

1. Päivittäin 2. Pari kertaa viikossa 3. Kerran viikossa 4. Pari kertaa kuukaudessa
5. Noin kerran kuukaudessa 6. Noin kerran parissa kuukaudessa
7. 3-4 kertaa vuodessa 8. Kerran vuodessa tai harvemmin 9. En käytä alkoholijuomia

81. Entä kuinka usein käytät alkoholia tosi humalaan asti?

1. Kerran viikossa tai useammin 2. Noin 1-2 kertaa kuukaudessa
3. Harvemmin 4. En koskaan

82. Entä kuinka usein käytät alkoholia niin, että olet lievästi päihtynyt?

1. Kerran viikossa tai useammin 2. Noin 1-2 kertaa kuukaudessa
3. Harvemmin 4. En koskaan

83. Oletko koskaan itse kokeillut tai käyttänyt marihuanaa tai hasista?

1. En 2. Kerran 3. 2-4 kertaa 4. Viisi kertaa tai useammin

84. Oletko koskaan haistellut jotakin huumaavaa ainetta (tinneriä, liimaa tms) päihtyäksesi?

1. En 2. Kerran 3. 2-4 kertaa 4. Viisi kertaa tai useammin

85. Oletko koskaan käyttänyt alkoholia ja pillereitä yhdessä?

1. En 2. Kerran 3. 2-4 kertaa 4. Viisi kertaa tai useammin

Liite 1. Kyselylomake

86. Oletko koskaan käyttänyt lääkkeitä (rauhottavia, uni- tai särkylääkkeitä, ilman alkoholia) päihtyäksesi?

1. En 2. Kerran 3. 2-4 kertaa 4. Viisi kertaa tai useammin

87. Oletko koskaan käyttänyt heroiniä, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita?

1. En 2. Kerran 3. 2-4 kertaa 4. Viisi kertaa tai useammin

• **VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET**

88. Mitä teet vapaa-aikanasi? _____

89. Mitkä harrastuksistasi ovat maksullisia? _____

90. Kuinka paljon sinulla menee keskimäärin rahaa harrastuksiisi? Noin _____ eur kuussa

91. Haluaisitko harrastaa jotakin, mitä et tällä hetkellä voi harrastaa?

1. En 2. Kyllä, mitä? _____

92. Mikä on suurin este, ettet voi tällä hetkellä harrastaa haluamiasi asioita?

1. Ajan puute 2. Liian pitkät matkat/vaikeat kulkuyhteydet 3. Harrastus on liian kallis
4. Harrastusta ei ole omassa kunnassa 5. Vanhemmat eivät anna harrastaa 6. En tiedä, mitä on tarjolla 7. Jokin muu syy, mikä _____

93. Jos harrastuksesi vaativat matkustamista esim kunnan keskustaan tai toiselle paikkakunnalle, niin miten pääset liikkumaan?

1. Vanhemmat kuljettavat 2. Samaa harrastavien kavereiden autolla
3. Linaan vanhempien tai ystävien autoa 4. Bussilla tai junalla
5. Omalla autolla/moottoripyörällä 6. Polkupyörällä/mopolla
7. Kävelen 8. Muulla tavalla, miten? _____

94. Ympyröi kolme tärkeintä syytä, joiden takia harrastat nykyisiä harrastuksiasi

1. Kaverini harrastaa/harrastavat samoja asioita 2. Saa uusia kavereita 3. Kiva porukka
4. Mukava tekeminen 5. Mukava ohjaaja/valmentaja 6. Oppii uutta 7. Kunto kasvaa
8. Voi olla hyötyä tulevaisuudessa (esim. ammatinvalinnassa tai työnhaussa) 9. Harrastus on sopivan matkan päässä 10. Ei ole muutakaan tekemistä 11. Vanhemmat haluavat 12. Jokin muu syy,
mikä _____

95. Kenen kanssa yleensä vietät vapaa-aikaasi?

1. Sisarukset tai muut sukulaiset 2. Samalla alueella asuvat kaverit 3. Koulu- tai opiskelukaverit 4. Kaverit, jotka ovat tulleet harrastusten kautta 5. Yksin 6. Muut, ketkä _____

96. Missä tavallisimmin tapaat ystäviäsi ja kavereitasi? (Mainitse 1-3 paikkaa)

1. Jonkun kotona 2. Ulkona kadulla, kylällä 3. Baarissa tai kahvilassa 4. Walkers tai muu yökahvila 5. Ravintolassa 6. Kunnan nuorisotiloissa 7. Seurakunnan tiloissa
8. Muissa yleisissä tiloissa (esim. seurojen talot) 9. Tansseissa tai discossa 10. Muualla, missä? _____

Liite 1. Kyselylomake

• OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN

97. Kuulutko jäsenenä tai osallistutko muuten seuraavien järjestöjen tai yhdistysten toimintaan?

	Osallistuminen toimintaan			Olen jäsen	
	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	(rastita, jos olet)	
a	Jonkin puolueen nuorisoi- tai opiskelijajärjestö, mikä puolue? _____	1	2	3	___
b	Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto SAKKI	1	2	3	___
c	Ylioppilaskunta	1	2	3	___
d	Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL)	1	2	3	___
e	Suomen Kauppaopiskelijain Liitto	1	2	3	___
f	Suomen Tekniikan Opiskelijoiden Liitto	1	2	3	___
g	Finlands Svenska Ungdomsförbund	1	2	3	___
h	Nuorisoseura	1	2	3	___
i	4H-kerho	1	2	3	___
j	Palokuntanuoret	1	2	3	___
k	NMKY/NNKY	1	2	3	___
l	Mannerheimin Lastensuojeluliitto	1	2	3	___
m	Suomen Punainen Risti		1	2	3
n	Amnesty International	1	2	3	___
o	Settlementinuorten liitto	1	2	3	___
p	Vammaisjärjestö	1	2	3	___
q	Seurakuntanuoret	1	2	3	___
r	Luontoliitto	1	2	3	___
s	Greenpeace	1	2	3	___
t	Animalia		1	2	3
u	Urheilu- ja liikuntaseurat	1	2	3	___
v	Ammatti- ja työmarkkinajärjestöt	1	2	3	___
w	Varhaisnuorisojärjestö esim. ohjaajana tai muussa luottamustoimessa toiminta mikä varhaisnuorisojärjestö? _____	1	2	3	___
x	Joku muu yhdistys tai järjestö, mikä? _____	1	2	3	___

98. Kuinka monessa edellä mainitussa järjestössä tai yhdistyksessä hoidat jotain luottamustehtävää (esim. hallituksen/johtokunnan jäsen, puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja)? _____

99. Oletko joskus kuulunut jäsenenä johonkin järjestöön, mutta jäänyt pois sen toiminnasta?

1. En

2. Kyllä, mikä järjestö _____

Liite 1. Kyselylomake

100. Jos olet jäänyt pois jonkin järjestön toiminnasta, miten paljon seuraavat tekijät vaikuttivat siihen?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	EOS	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä
a. Toiminta ei enää kiinnostanut minua	1	2	3	4	5
b. Minulla ei ollut enää aikaa ottaa osaa toimintaan	1	2	3	4	5
c. En enää viihtynyt muiden toiminnassa mukana olevien kanssa	1	2	3	4	5
d. En halunnut enää olla mukana toiminnassa, koska ystävänäikään eivät ole	1	2	3	4	5
e. Järjestön toiminta tapahtui minusta liian kaukana	1	2	3	4	5
f. Järjestön toiminnan luonne muuttui liikaa ajan mittaan	1	2	3	4	5
g. En pitänyt järjestön toiminnan ohjaajista	1	2	3	4	5
h. Muutin pois paikkakunnalta	1	2	3	4	5
i. Minulla ei ollut vaikuttamismahdollisuuksia	1	2	3	4	5
j. Oma arvomaailmani ei enää vastannut järjestötoiminnan päämääriä	1	2	3	4	5
k. Järjestö ei tarjonnut minulle enää uusia haasteellisia tehtäviä	1	2	3	4	5
l. Järjestön toiminta loppui	1	2	3	4	5
m. Iän myötä kiinnostukseni järjestön toimintaa kohtaan loppui	1	2	3	4	5
n. Muu syy, mikä _____	1	2	3	4	5

101. Kuinka hyvin asteikolla 4-10 (4 = ei lainkaan, 10 = todella paljon) koet voivasi vaikuttaa asuinalueesi tulevaisuutta koskevaan päätöksentekoon? _____

102. Minkälaisella toiminnalla mielestäsi voisit vaikuttaa asioiden kehitykseen kotiseudullasi? Ympyröi sopivaksi katsomasi vaihtoehdot.

1. Kunnallispolitiikka ”vaikuttamiskanava”
2. Yhdistys- ja järjestötoiminta
3. Koulujen yhteydessä toimiva
4. Suora toiminta yksin tai ryhmässä
5. Nuorisovaltuusto
6. Jokin muu, mikä? _____

103. Jos olit äänioikeutettu, niin äänestitkö?

a. kunnallisvaaleissa 2004 b. EU-vaaleissa 1995 c. eduskuntavaaleissa 2003

1. En	1. En	1. En
2. Kyllä	2. Kyllä	2. Kyllä
9. En ollut äänioikeutettu	9. en ollut äänioikeutettu	3. En ollut äänioikeutettu

104. presidentinvaaleissa 2006

1. En
2. Kyllä
9. En ollut äänioikeutettu

Liite 1. Kyselylomake

105. Miten seuraavat puolueet ajavat mielestäsi tällä hetkellä Sinulle tärkeitä asioita?

	Erittäin huonosti	Melko huonosti	EOS	Melko hyvin	Erittäin hyvin
a. Kansallinen Kokoomus (KOK)	1	2	3	4	5
b. Perussuomalaiset (PS, ent. SMP)	1	2	3	4	5
c. Ruotsalainen Kansanpuolue (RKP/SFP)	1	2	3	4	5
d. Suomen Keskusta	1	2	3	4	5
e. Suomen Kristillisdemokraatit	1	2	3	4	5
f. Suomen sosialidemokraattinen puolue (SDP)	1	2	3	4	5
g. Vasemmistoliitto	1	2	3	4	5
h. Vihreät	1	2	3	4	5
i. Sitoutumattomat	1	2	3	4	5
j. Jokin muu puolue tai ryhmä, mikä? _____	1	2	3	4	5

106. Yhteiskunnallisia näkemyksiä kuvataan julkisessa keskustelussa usein vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudella, kova-pehmeä -ulottuvuudella sekä maaseutu-kaupunki -ulottuvuudella. Miten sijoittaisit itsesi näille ulottuvuuksille?

Vasemmisto	1	2	3	4	5	Oikeisto
Kova	1	2	3	4	5	Pehmeä
Maaseutu	1	2	3	4	5	Kaupunki

107. Päätöksentekoon voidaan vaikuttaa monella tavalla. Oletko itse käyttänyt seuraavia vaikuttamistapoja?

	En koskaan	Satunnaisesti	Useita kertoja
a. Osallistunut osto- tai maksuboikottiin	1	2	3
b. Osallistunut mielenosoitukseen	1	2	3
c. Kirjoittanut yleisönosastokirjoituksen	1	2	3
d. Tehnyt tai jakanut mielipidelehtisiä	1	2	3
e. Allekirjoittanut vetoomuksen	1	2	3
f. Kerännyt nimiä vetoomukseen	1	2	3
g. Ottanut yhteyttä kunnan/kaupungin luottamushenkilöön	1	2	3
h. Ottanut yhteyttä kaupungin/kunnan viranomaiseen	1	2	3
i. Tehnyt aloitteen tai esityksen kunnan/kaupungin päätöksentekoaikavälillä	1	2	3
j. Osallistunut kansalaisliikkeiden ohjelmaan	1	2	3
k. Ottanut yhteyttä jonkin puolueen paikallisjärjestöön	1	2	3
l. Tehnyt vaalityötä	1	2	3
m. Osallistunut suoraan toimintaan (esim. talonvaltaukseseen)	1	2	3
n. Osallistunut asukas- tai kaupunginosa-yhdistysten tai kylätoimikuntien toimintaan	1	2	3
o. Joku muu, mikä? _____	1	2	3

Liite 1. Kyselylomake

108. Alla on lueteltu erilaisia yhteiskunnallisia instituutioita ja yhteiskuntatahoja. Miten arvioit omaa luottamustasi niiden toimintaan?

	Luotan	Erittäin paljon	Melko paljon	EOS	Melko vähän	Erittäin vähän
a. Oikeuslaitos ja tuomioistuimet	1	2	3	4	5	
b. Kansainväliset suuryritykset	1	2	3	4	5	
c. Ympäristön- ja luonnonsuojelijat	1	2	3	4	5	
d. Sosiaaliturvajärjestelmä	1	2	3	4	5	
e. Kansanedustajat	1	2	3	4	5	
f. Puolustusvoimat	1	2	3	4	5	
g. Yritysjohtajat	1	2	3	4	5	
h. Paikallislehdet	1	2	3	4	5	
i. Valtakunnalliset lehdet	1	2	3	4	5	
j. Puolueet	1	2	3	4	5	
k. Kunnan- tai kaupunginvaltuutetut	1	2	3	4	5	
l. Työvoimatoimisto	1	2	3	4	5	
m. Euroopan Unioni	1	2	3	4	5	
n. Kirkko	1	2	3	4	5	
o. Pienet ja keskisuuret yritykset	1	2	3	4	5	
p. Pankit	1	2	3	4	5	
q. Ammattiyhdistysliike	1	2	3	4	5	
r. Kuntien johtavat viranhaltijat	1	2	3	4	5	
s. Poliisi	1	2	3	4	5	
t. Televisio ja radio	1	2	3	4	5	
u. Terveystieteiden tutkimuskeskukset	1	2	3	4	5	
v. Koulutusjärjestelmä	1	2	3	4	5	

• **KANSAINVÄLISYYS**

109. Oletko ollut/menossa/kiinnostaako Sinua kansainvälinen harjoittelu, opiskelu, työ tai vapaaehtoistyö?

Olen	Ei	Kyllä
a. Ollut	1	2
b. Menossa	1	2
c. Kiinnostunut	1	2

KYSYMYKSET 110.-111. ON TARKOITETTU NILLE, JOTKA VASTASIVAT ”KYLLÄ” YHTEEN TAI USEAMPAAN KOHTAAN EDELLISESSÄ KYSYMYKSESSÄ

110. Oliko/onko kyseessä

1. Opiskelu
2. Harjoittelu
3. Työ
4. Vapaaehtoistyö
5. Muu, mikä? _____

111. Mitä kautta olit/olet menossa?

1. Koulu
2. CIMO (Kansainvälinen henkilövaihdon keskus)
3. Rotary
4. AFS
5. STS
6. KVT (Kansainvälinen vapaaehtoistyö)
7. Allianssi
8. KEPA (Kehitysyhteistyön palvelukeskus)
9. Joku muu, mikä? _____

KYSYMYS 112. ON JÄLLEEN KAIKILLE

112. Missä määrin olet saanut tietoa mahdollisuuksista opiskella ulkomailla tai muuten ”kansainvälistyä” seuraavilta tahoilta? (5 = paljon, 4 = jonkin verran, 3 = en osaa sanoa, 2 = vähän 1 = en käytännössä lainkaan)

a. Opinto-ohjaajalta	1	2	3	4	5
b. Vanhemmilta	1	2	3	4	5
c. Tiedotusvälineistä	1	2	3	4	5
d. Työvoimatoimimistosta	1	2	3	4	5
e. Ystäviltä	1	2	3	4	5
f. Opettajilta	1	2	3	4	5
g. Harrastuksen ohjaajalta	1	2	3	4	5
h. Internetistä	1	2	3	4	5

Liite 1. Kyselylomake

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Tälle sivulle voit kirjoittaa kommenttisi ja terveisesi tutkijalle.

OSALLISTU!

Juuri Sinut on valittu vastaamaan Suupohjan alueen nuorten elinoloja kartoittavaan kyselyyn, jonka kohteena ovat alueen 15-25 – vuotiaat. Kyselyn pohjalta tehdään suupohjalaisten nuorten elinolonselvitys, joka puolestaan toimii pohjana alueen lapsi- ja nuorisopoliittiselle strategialle.

VAIKUTA!

Lapsi- ja nuorisopoliittisen strategian tavoite on nuorten hyvinvoinnin lisääminen Suupohjan alueella, joten nyt on Sinun mahdollisuutesi vaikuttaa alueen kehittämiseen. Käyttämällä hetken aikaasi kyselyyn vastaamiseen annat äänesi kuulua ja mielipiteesi näkyä. Mielipiteesi on meille tärkeä!

Kaikki vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

VOITA!

Vastaa **23.6.2006 mennessä** ja palauta samalla halutessasi lomakkeen mukana saamasi arvontalipuke. Näin olet mukana arvonnassa, jonka palkinnot ovat:

Isojoki: 2 kpl cd-levylahjakortteja, 1 kpl vyölaukku

Jurva: 1 kpl lahjakortti Sportia Wasasport-liikkeeseen (arvo 50€), 2 kpl lahjakortti Finnkasetti/Kurikka (arvo 25€)

Karijoki: 3 kpl lahjakortti (arvot 30€, 25€ ja 20€)

Kauhajoki: 1 kpl Sambacross-lippu, 5 kpl virkistysuimala-urheilutalo Virkun uimalippuja, 5 kpl virkistysuimala-urheilutalo Virkun kuntosalilippuja

Teuva: 3 kpl ostokortti teuvalaisiin liikkeisiin (arvo 25€ / kpl)

Vastaamalla kyselyyn määräpäivään mennessä olet mukana paitsi arvonnassa, myös edesauttamassa omaa valmistumistani: tämä selvitys on osa pro gradu - työtäni Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksella.

Kiitos vaivannäöstäsi jo etukäteen!

Suupohjan seutukunnan puolesta

Tuuli Laitila

Lisätietoja saat halutessasi sähköpostitse; tuuli.laitila@uta.fi